

Rapportage

Herziening van de Inkomensstatistiek, 1977-2011

Wim Bos

Oktober 2021

Inhoudsopgave

1. Inleiding 5
2. Harmonisatie van bestaande bestanden 8
 - 2.1 Toevoeging identificatie van personen 8
 - 2.2 Herziening status van persoon in steekproef 9
 - 2.3 Leeftijd en geslacht 11
 - 2.4 Harmonisatie van inkomensbestanddelen 12
 - 2.5 Harmonisatie van vermogensbestanddelen 17
3. Het breukjaar 2000: definitieve vaststelling 20
 - 3.1 Voorlopig versus definitief 20
 - 3.2 Drie nagekomen correcties 20
4. Herziening van inkomens 1977-2014 23
 - 4.1 Herziening van premies volksverzekeringen 23
 - 4.2 Herziening Loon naar sector 25
 - 4.3 Herziening van de netto economische huurwaarde 26
 - 4.4 Herziening inkomsten uit overig onroerend goed 28
 - 4.5 Herziening Wachtgeld 30
 - 4.6 Completering premies sociale verzekering 31
 - 4.7 Herziening AOW van personen jonger dan 65 jaar 34
 - 4.8 Herziening AOW-bedragen 35
 - 4.9 Herziening oorlogs- en verzetspensioen 35
 - 4.10 Herziening huursubsidie 36
 - 4.11 Herziening bedrag studiebeurs 37
 - 4.12 Overige herzieningen 37
 - 4.13 Verschil in inkomen tussen oude en nieuwe reeks 37
 - 4.14 Vermogensinkomsten en vermogen 39
5. Herziening van indelingen 41
 - 5.1 Sociaaleconomische categorie van de persoon 41
 - 5.2 Positie in het huishouden 43
 - 5.3 Herkomst van de persoon 44
 - 5.4 Samenstelling van het huishouden 45
 - 5.5 Woonsituatie van het huishouden 46
 - 5.6 Voornaamste inkomensbron van het huishouden 48
6. Effect van de herziening op enkele uitkomsten 49
 - 6.1 Aandeel huishoudens met een laag inkomen 49
 - 6.2 Inkomensongelijkheid 51
 - 6.3 Dynamische koopkrachtontwikkeling 52
7. Breuk in 2000 54
 - 7.1 Demografische breuk 54
 - 7.2 Inkomensbreuk 56
 - 7.3 Equivalentieschaal 59
8. Breuk in 2011 61
 - 8.1 Inkomensbreuk 61
9. Tot besluit 63

Referenties 64

Bijlage A. Herziening van het besteedbaar inkomen: een overzicht 66

Bijlage B. Inhoud van de microbestanden 70

Samenvatting

De Inkomensstatistiek heeft vanaf 2011 ingrijpende wijzigingen ondergaan. Deze herziening betrof onder meer verbeteringen in de waarneming van inkomensbestanddelen en vervanging van de registersteekproef door waarneming bij de complete bevolking.

Als vervolg hierop zijn nu de inkomensbestanden 1977-2011 herzien, zodat de uitkomsten hiervan beter aansluiten op de reeks vanaf 2011. Zo heeft de raming van premies voor de jaren 1977-2000 een belangrijke bijdrage geleverd aan een consistente reeks van het primair en bruto-inkomen. Verder is onder meer de economische huurwaarde voor de gehele periode vanaf 1977 op een vergelijkbaar niveau gebracht, rekening houdend met de ontwikkeling van de economische huurwaarde; hierdoor werd een belangrijk deel van het verschil in het besteedbaar inkomen tussen de reeksen weggenomen.

De herziening heeft in veel opzichten de bestaande breuk in 2000 en 2011 verkleind, maar op voorhand was duidelijk dat deze niet volledig kon worden weggewerkt. Naast de bijstellingen van het inkomen zijn diverse indelingen naar bevolkingsgroepen nu voor de gehele periode vanaf 1977 beschikbaar gekomen, en op gelijke wijze afgebakend als in de reeks vanaf 2011. De gerealiseerde harmonisatie van alle variabelen, inhoudelijk en in naam afgestemd op de IIV-reeks vanaf 2011, vergemakkelijkt het verrichten van longitudinale analyses. Dit rapport doet verslag van de veranderingen die zijn aangebracht op de oorspronkelijke bestanden.

Keywords

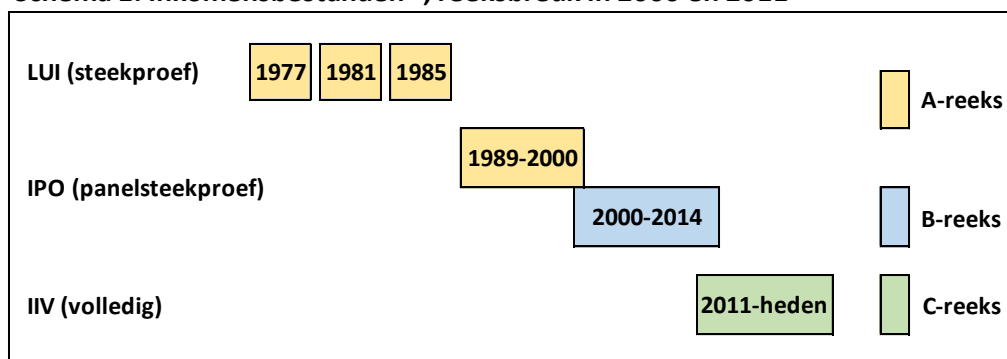
Inkomensstatistiek, revisie, herziening

1. Inleiding

De inkomensstatistiek is in de laatste vier decennia tweemaal herzien. Omdat gegevens van de Belastingdienst de voornaamste gegevensbron zijn voor de Inkomens- en Vermogensstatistiek, vormen veranderingen hierin vaak de aanleiding voor een herziening. Zo vond de eerste revisie (in 2000) plaats naar aanleiding van de belastingherziening 2001. De tweede herziening in 2011 is vooral ingegeven door de beschikbaarheid van gegevens voor de volledige bevolking, zodat de Inkomensstatistiek niet langer op steekproefbasis behoefde te worden vastgesteld. Van deze laatste revisie is een uitvoerige beschrijving beschikbaar (Bos en Lok, 2019).

Terwijl kleinere veranderingen (vaak noodgedwongen) jaarlijks doorgevoerd worden, hebben herzieningen doorgaans ingrijpende veranderingen voor de uitkomsten tot gevolg, waardoor gesproken moet worden van een breuk in de tijdreeks van uitkomsten. Voor de jaren waarin uitkomsten zijn herzien, worden steeds zo goed als mogelijk ook uitkomsten afgeleid op basis van de tot dan toe geldende methodologie. Op deze wijze is het mogelijk de omvang van de breuk te analyseren en de koopkrachtontwikkeling in het breukjaar vast te stellen. De Inkomensstatistiek vertoont in 2000 en 2011 zo'n breuk, zodat drie reeksen onderscheiden kunnen worden (zie schema 1). De Inkomensstatistiek voor de jaren 1977, 1981 en 1985 is hierbij gebaseerd op het Landelijk Uitvoerig Inkomensonderzoek (LUI, zie bijvoorbeeld CBS, 1989), daarna volgde vanaf 1989 het Inkomenspanelonderzoek (IPO, zie bijvoorbeeld CBS, 1993) en vanaf 2011 het Integraal Inkomens- en Vermogensonderzoek (IIV).

Schema 1. Inkomensbestanden¹⁾; reeksbreuk in 2000 en 2011

1) Daarnaast zijn er nog inkomensbestanden met een beperkt aantal variabelen:

- Regionaal inkomensonderzoek (1995-2014; vanaf 2009 integraal), en
- Integrale bestanden 2003-2014 (nog uit te breiden met 2001 en 2002)

De huidige revisie voor de jaren 1977-2014 heeft betrekking op de bestanden van het LUI en IPO. Het gaat hierbij om een vervolg op de revisie van 2000 en 2011 waarbij diverse doelen beoogd worden:

- Verkleining van de methodologische verschillen tussen de reeksen. Het betreft hier onder meer een aanpassing van de economische huurwaarde uit reeks A en B aan het niveau van reeks C en het ramen van ontbrekende premies over loon en uitkeringen in reeks A.
- Toevoeging van de indelingen naar bevolkingsgroepen zoals die bij de revisie van 2011 voor reeks C zijn geformuleerd, aan reeks A en B. Zo zijn onder meer de huidige afleiding

van de sociaaleconomische categorie van personen en de voornaamste inkomensbron van huishoudens ook aangebracht in reeks A en B.

- Het omzetten van de bestanden van reeks A en B in hetzelfde datamodel als reeks C. Dit betekent bijvoorbeeld dat met behulp van dezelfde set variabelen (statline-) tabellen gemaakt kunnen worden over de gehele periode vanaf 1977. Ook longitudinale analyses worden hierdoor een stuk vergemakkelijkt. Met deze actie wordt ook beoogd de inkomensbestanden op uniforme wijze aan te leveren aan het DSC (Data Service Centrum) dat alle CBS-bestanden veilig en zeker archiveert voor toekomstig gebruik en onder voorwaarden beschikbaar stelt aan interne en externe onderzoekers.

Het was helaas niet mogelijk de breuken tussen de reeksen helemaal weg te werken. Tussen reeks A en B vormt hier onder meer de herziening van de afleiding van huishoudens een onoverkomelijke hindernis. De verbetering die hierbij in 2000 is doorgevoerd kan niet teruggedroefd worden naar eerdere jaren. Ook de tweede breuk in 2011 blijft bestaan: zo is het onmogelijk de basisverlegging (waarbij inkomensgegevens voor de Nederlandse bevolking verzameld worden niet zoals deze aan het eind van het jaar, maar aan het begin van het jaar is samengesteld) ook in het LUI en het IPO door te voeren.

De revisie is in een drie stappen uitgevoerd.

- In de eerste stap zijn de LUI- en IPO-bestanden in hetzelfde jasje gestoken als de IIV-bestanden. Er zijn nog geen veranderingen doorgevoerd die effect hebben gehad op de uitkomsten. Deze harmonisatie dient vooral ook als voorbereiding voor de volgende stappen. Bovendien kunnen deze geharmoniseerde bestanden nu gemakkelijk (met hetzelfde datamodel als de IIV-bestanden) in het DSC-archief geplaatst worden.
- De tweede stap betreft het definitief maken van het jaar 2000 uit de B-reeks. In de publicaties zijn hiervoor tot nu toe steeds voorlopige uitkomsten opgenomen. Om te komen tot het definitieve bestand zijn nog enkele aanpassingen gedaan die de resultaten enigszins veranderen.
- Stap drie omvat alle verbeteringen om te komen tot minder grote verschillen tussen de reeksen. Zo is de economische huurwaarde herzien, zijn ontbrekende premies toegevoegd en zijn diverse indelingen volgens de actuele methodologie vastgesteld.

Deze drie stappen vinden we in de opzet van deze revisienota terug. De hoofdstukken 2-5 beschrijven in detail welke veranderingen successievelijk zijn doorgevoerd.

De geïmplementeerde veranderingen hebben uiteraard effect op de uitkomsten. In hoofdstuk 6 wordt ingegaan op de gevolgen die de herziening heeft gehad op de uitkomsten van het aandeel huishoudens met een inkomen onder de lage-inkomensgrens, de inkomensongelijkheid en de koopkrachtontwikkeling. Hoofdstuk 7 en 8 bespreken in welke mate de kloof in respectievelijk 2000 en 2011 is verkleind door de revisie.

Totstandkoming van dit project

De eerste stappen voor dit project zijn al gezet in 2009. Als eerste zijn de gedetailleerde inkomensbestanden (die in ASCII-formaat beschikbaar waren) omgezet naar SPSS-bestanden. Hierbij was haast, want de hiervoor beschikbare PASCAL-programmatuur (die de getallen een (variabelen)naam gaf, en persoons- en huishoudensgegevens bij elkaar bracht) dreigde toen niet lang meer operationeel te blijven. In de daaropvolgende jaren zijn

incidenteel diverse analyses uitgevoerd die erop gericht waren mogelijke punten van herziening op te sporen. In 2018 kwam het project door twee zaken weer op de voorgrond te staan. Het CBS maakte ernst met de borging van statistiekbestanden die centraal opgeslagen dienden te worden in het Data Service Centrum. Daarnaast brak vanuit de wetenschap Koen Caminada, hoogleraar empirische analyse van sociale en fiscale regelgeving van de Universiteit Leiden (UL), een lans voor de ontwikkeling van een lange, consistente tijdreeks van het inkomen. Dit leidde tot een samenwerkingsoverkomst (UL en CBS, 2018) tussen het CBS en de UL. Vanaf dat moment kwam het project weer in een versnelling.

Vanuit het CBS waren Wim Bos, Koos Arts, Kai Gidding, Reinder Lok en Jasper Menger betrokken bij de uitvoering van dit project. Ook is regelmatig advies gevraagd aan Peter Meuwissen die van 1980 tot 2013 bij de Inkomens- en Vermogensstatistiek werkzaam was. Namens de UL leverden Egbert Jongen en Heike Vethaak een belangrijke bijdrage aan het project met de completering van ontbrekende premies sociale verzekering voor de jaren 1977-2000.

Vragen over deze publicatie kunnen gestuurd worden aan de themagroep Inkomen en Vermogen van huishoudens van het CBS (e-mailadres: IIVS@cbs.nl).

2. Harmonisatie van bestaande bestanden

De eerste stap van het revisieproject betreft het harmoniseren van de huidige publicatiebestanden. De LUI- en IPO-bestanden hebben hierbij een compleet nieuwe outfit gekregen gelijk aan die van de IIV-bestanden. Zo zijn de variabelennamen in de bestanden van reeks A en B afgestemd op die van de C-reeks. Het gaat hier vaak om meer dan alleen maar een andere naam. Zo zijn bijvoorbeeld de premies volksverzekeringen in deze stap waar nodig gesplitst in de afzonderlijke delen AAW, AOW/AWW en AWBZ. Daarnaast zijn indelingsvariabelen die in alle reeksen methodologisch identiek zijn, op dezelfde manier geformuleerd als in de C-reeks. Dit geldt bijvoorbeeld voor de indeling op basis van de lage-inkomensgrens en de woonsituatie. Indelingsvariabelen die een andere afleiding kennen dan bij de reeks C is gevold, krijgen daarentegen wel een naam die zich onderscheidt van de variabelennaam uit de C-reeks. Dit geldt bijvoorbeeld voor de voornaamste inkomensbron van het huishouden uit de A- en B-reeks waarvan de wijze van afleiding zich duidelijk onderscheidt van die uit de C-reeks. Stap 1 is zo uitgevoerd dat de bestaande publicatietabellen gereproduceerd kunnen worden met deze nieuwe bestanden.

2.1 Toevoeging identificatie van personen

Sofinnummers, later omgedoopt in Burgerservicenummer (bsn), zijn pas in de jaren tachtig van de vorige eeuw als unieke identificatie aan personen toegekend. Voor de verwerking van gegevens (bijvoorbeeld het samenvoegen van inkomensbestanddelen van een persoon uit diverse gegevensbestanden) heeft het CBS de bsn ter beveiliging van persoonsgegevens vervangen door een vergelijkbaar uniek identificatienummer (het zogenaamde RIN-nummer). Dit RIN-nummer is ook in de bestanden opgenomen die door interne en externe onderzoekers voor analyses ter beschikking staan. Het unieke RIN-nummer van de persoon vormt de spil voor longitudinaal onderzoek en het koppelen met andere gegevens.

In de LUI-bestanden van 1977 en 1981 was (door het ontbreken van sofinnummers) aan veel personen nog geen RIN-nummer toegekend. In het bestand van 1981 kon in het kader van de huidige revisie alsnog aan 72.991 personen een RIN-nummer toegewezen worden, zodat het aantal personen met RIN-nummer nu op 219.863 uitkomt. De toekenning achteraf van een RIN-nummer aan een persoon is met onzekerheden verbonden. In verreweg de meeste gevallen kon vastgesteld worden dat het geboortjaar van personen waaraan achteraf een RIN-nummer is toegekend in overeenstemming is met deze informatie uit latere integrale bestanden, maar dit biedt geen garantie dat de toekenning correct is. Nadere analyse zou hier meer duidelijkheid kunnen verschaffen. Verder lijkt het niet onmogelijk aan een aantal personen uit het 1977-bestand alsnog een RIN-nummer toe te kennen; in het huidige project was hier echter geen ruimte voor.

De IPO-bestanden bevatten voor alle personen een RIN-nummer met uitzondering van de jaren 1999 en 2000. Nadat aan 430 (1999) en 75 (2000) personen op grond van geboortedatum en andere kenmerken alsnog een RIN-nummer kon worden toegekend, bleven nog 21 (1999) en 13 (2000) personen over zonder RIN-nummer.

2.1.1 Aantal personen (case) met een RIN-nummer

	Totaal	met RIN	zonder RIN		Totaal	met RIN	zonder RIN
A 1977	398.613	513	398.100	B 2000	232.274	232.274	0
1981	462.870	219.863	243.007	2001	236.748	236.748	0
1985	460.057	460.057	0	2002	240.920	240.920	0
1989	214.761	214.761	0	2003	245.466	245.466	0
1990	214.709	214.709	0	2004	250.018	250.018	0
1991	206.635	206.635	0	2005	253.866	253.866	0
1992	208.005	208.005	0	2006	257.436	257.436	0
1993	211.447	211.447	0	2007	260.557	260.557	0
1994	214.414	214.414	0	2008	264.798	264.798	0
1995	215.726	215.726	0	2009	270.096	270.096	0
1996	217.617	217.617	0	2010	271.809	271.809	0
1997	220.022	220.022	0	2011	274.548	274.548	0
1998	223.146	223.146	0	2012	277.018	277.018	0
1999	228.101	228.080	21	2013	278.901	278.901	0
2000	231.465	231.452	13	2014	281.258	281.258	0

2.2 Herziening status van persoon in steekproef

Het IPO is een panelsteekproef. De eerste IPO-panelsteekproef is deels getrokken uit het LUI-bestand van 1985. Een deel van de panelsteekproefpersonen (kortweg kernpersonen genoemd) uit het IPO vinden we dus terug in het LUI-bestand van 1985. De kans dat een kernpersoon ook in het bestand van 1977 of 1981 gevonden wordt, is zeer klein. Omgekeerd zijn personen uit de bestanden van 1977-1985 (mits identificeerbaar) wel terug te vinden in een IIV-bestand met de complete bevolking van latere datum, mits zij intussen niet overleden of geëmigreerd zijn.

2.2.1 Personen uit LUI-1985 in IPO/IIV-2011

	case	%
Totaal personen, LUI-1985	460.057	100
waarvan in 2011		
Alleen in IIV	257.799	56
In IPO (en IIV)	81.274	18
Niet aanwezig	120.984	26

Kernpersonen die in 1989 bij de start van het onderzoek uit de totale bevolking van Nederland getrokken zijn, blijven van jaar tot jaar in de steekproef totdat zij overlijden of emigreren. Jaarlijks wordt de panelsteekproef compleet gemaakt met een steekproef uit nieuwgeborenen en immigranten. Elk jaar opnieuw wordt de populatie van de steekproef ook (tijdelijk) aangevuld met de personen die in dat jaar behoren tot het huishouden van een kernpersoon. Op deze wijze kan het inkomen van (alle leden van) het huishouden worden vastgesteld.

Een inventarisatie over alle jaren bracht aan het licht dat vooral in de jaren tot 1993 in het bestand niet altijd correct was aangegeven of een persoon tot het steekproefpanel behoort of niet. Bij de start van het IPO vond de steekproeftrekking plaats onder de bevolking van 16 jaar en ouder in plaats van onder de totale bevolking. Dit is later (rond 1992) met terugwerkende kracht gecorrigeerd door in de dan al bestaande steekproef een deel van de jongeren alsnog aan te wijzen als kernpersoon. Dit bleek niet in alle (versies van) jaarbestanden goed verwerkt te zijn. In de huidige herziening zijn daarom alle personen die in enig jaar tot het steekproefpanel behoren, in alle IPO-bestanden als kernpersoon aangemerkt. Om praktische redenen is deze herziening al in deze fase uitgevoerd: dit heeft hooguit een klein effect op de uitkomsten van de koopkrachtontwikkeling. De jaarlijkse reële inkomensontwikkeling wordt immers bepaald voor de populatie van kernpersonen die in twee opeenvolgende jaren in het bestand te vinden zijn.

In principe kan een huishouden meer dan één kernpersoon bevatten. Bij kernpersonen wordt daarom een onderscheid gemaakt in actieve en niet-actieve kernpersonen. Elk huishouden bevat altijd één actieve kernpersoon en daarboven (bij een gering aantal huishoudens) mogelijk nog één of meer niet-actieve kernpersonen. Voor de meeste longitudinale studies is dit onderscheid niet relevant. Een uitzondering hierop vormt het toekennen van een kenmerk uit voorgaande jaren aan een *huishouden*, bijvoorbeeld bij de vaststelling of een huishouden vier jaar achtereen een laag inkomen heeft. Dit wordt bij voorkeur steeds aan de hand van de inkomensgeschiedenis van de *actieve* kernpersoon vastgesteld.

In de jaren 2010-2014 kwamen als gevolg van een verandering in het productiesysteem gemiddeld per jaar bijna 2400 huishoudens voor met twee actieve kernpersonen. In deze gevallen is de status nu herzien, waarbij personen die het langst in het IPO te vinden waren, aangewezen zijn als enige actieve kernpersoon, terwijl de rest een niet-actieve status heeft gekregen. Ook deze herziening is om praktische redenen al in deze fase doorgevoerd.

Voor *longitudinale* analyses moet de onderzoekspopulatie beperkt blijven tot de (actieve en niet-actieve) kernpersonen. Deze zijn immers vanaf het moment dat zij in het IPO zijn opgenomen, jaarlijks in het bestand terug te vinden totdat zij overlijden of emigreren. De kernpersonen zelf vormen in alle opzichten een goede afspiegeling van de bevolking. Hierbij moet erop gelet worden dat aan de kernpersonen een *gelijk* gewicht (bijvoorbeeld van circa 166, zodat de bevolkingstotalen benaderd worden) wordt toegekend. Voor het maken van *cross-sectionele* uitkomsten worden alle personen (ook de niet-kernpersonen) meegenomen, waarbij het gewicht wordt gehanteerd zoals dat in het IPO- (en LUI-) bestand is opgenomen. Tabel 2.2.2 laat zien hoe de personen verdeeld zijn naar leeftijd, uitgaande van respectievelijk de (volledige) cross-sectionele en de (beperkte) longitudinale onderzoekspopulatie. Uit de tabel blijkt dat de bovengenoemde correctie op de oorspronkelijke steekproeftrekking niet heeft kunnen voorkomen dat jongeren in de eerste jaren van het onderzoek ondervertegenwoordigd zijn in het steekproefpanel; dit heeft ook zijn voortzetting in latere jaren gehad.

2.2.2 Personen en kernpersonen in het Inkomenspanelonderzoek naar leeftijd

		IPO, alle personen gewogen met longitudinaal gewicht van 166																				
		personen																				
		totaal ¹⁾	totaal	...-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85 e.o.	
		x 1000																				
		IPO, alle personen per leeftijdsgroep = 100																				
A	1989	14.892	14.578	98	87	84	33	102	103	103	99	105	107	107	108	105	107	109	106	108	108	108
	1990	15.009	15.119	101	89	89	52	104	110	106	103	104	107	106	109	106	105	108	108	106	108	108
	1991	15.127	14.919	99	92	93	74	100	104	102	99	99	101	102	106	100	100	102	105	100	100	104
	1992	15.237	15.248	100	94	95	95	101	103	101	99	98	100	104	105	101	101	102	103	101	101	103
	1993	15.339	15.403	100	96	95	97	101	104	101	100	97	99	105	105	101	100	101	104	100	101	103
	1994	15.424	15.517	101	93	97	97	102	104	102	102	98	99	105	105	101	99	103	103	101	101	104
	1995	15.493	15.558	100	95	97	98	101	103	102	100	98	99	104	102	102	100	102	102	102	101	105
	1996	15.566	15.626	100	95	97	98	101	102	103	101	98	99	103	101	104	101	101	100	103	101	105
	1997	15.654	15.715	100	95	100	97	101	102	103	101	98	99	101	103	103	102	101	100	102	101	105
	1998	15.759	15.817	100	95	100	95	100	103	104	101	99	99	100	103	103	102	100	100	102	101	105
B	1999	15.864	15.962	101	101	101	96	99	102	102	101	100	98	100	103	103	102	99	100	102	101	105
	2000	15.987	16.018	100	100	100	95	98	102	101	101	100	99	99	102	103	103	99	100	101	102	105
	2000	15.987	16.015	100	99	101	94	99	101	102	101	101	98	98	103	103	103	99	100	103	102	102
	2001	16.105	16.118	100	99	103	94	98	101	100	101	102	98	98	101	102	103	100	99	102	103	101
	2002	16.193	16.188	100	99	99	100	97	100	101	101	102	98	98	99	104	102	101	98	101	102	100
	2003	16.258	16.289	100	98	99	99	95	101	101	102	102	100	97	99	105	103	102	98	99	103	91
	2004	16.306	16.353	100	100	99	100	96	99	101	102	101	101	97	99	104	103	101	98	100	103	99
	2005	16.334	16.369	100	99	101	102	95	100	101	102	101	101	98	98	103	103	103	99	100	100	99
	2006	16.358	16.417	100	99	100	103	95	99	102	101	102	102	98	99	101	103	104	100	99	99	100
	2007	16.405	16.442	100	98	100	100	101	97	100	102	102	101	98	98	99	105	103	101	100	101	101
	2008	16.486	16.516	100	98	100	100	100	95	100	102	102	101	100	97	98	105	104	101	100	99	101
	2009	16.575	16.694	101	100	100	101	101	97	100	102	103	101	102	97	99	104	104	102	99	101	101
	2010	16.656	16.750	101	100	99	101	102	96	100	101	102	102	101	98	98	103	103	103	99	101	100
	2011	16.730	16.818	101	99	99	100	103	96	99	101	102	102	102	98	99	101	103	104	100	102	99
	2012	16.780	16.871	101	99	99	101	100	101	98	100	102	103	102	98	98	100	105	102	101	102	102
	2013	16.829	16.924	101	99	99	100	100	101	97	101	102	102	101	100	97	99	105	103	101	100	103
	2014	16.901	17.002	101	101	99	100	101	101	97	99	101	103	101	102	97	99	104	103	101	99	105

1) Gewogen met het crossectionele ophooggewicht.

Verschillen van meer dan 3% tussen het aantal opgehoogde kernpersonen en alle personen uit het IPO zijn gemarkeerd.

2.3 Leeftijd en geslacht

Leeftijd en geslacht komen in de inkomensbestanden niet voor alle personen over de gehele periode overeen met de werkelijke leeftijd en geslacht. Voorheen kwam deze informatie van de Belastingdienst, waar de juistheid van deze gegevens een minder grote rol speelde. Later zijn beide gegevens overgenomen uit de basisgegevens waaruit de Bevolkingsstatistiek is samengesteld. Sindsdien zijn er van jaar op jaar nauwelijks inconsistenties.

2.3.1 Verandering van demografische kenmerken van identificeerbare personen in LUI-1977 - IPO-2014

	<i>case</i>
Totaal identificeerbaar ¹⁾ , 1977-2014	1.034.584
<i>waarvan</i>	
in slechts één jaar aanwezig	305.557
In twee of meer jaren aanwezig	729.027
<i>waaronder</i>	
alle jaren gelijk geboortjaar	728.561
alle jaren gelijk geslacht	725.807

1) Personen met een RIN-nummer.

Leeftijd en geslacht zijn niet aangepast aan de laatste stand. Reden hiervan is, dat het per jaar om relatief weinig gevallen gaat, terwijl een consequente doorvoering zou betekenen dat de herweging naar totalen van de bevolking en diverse indelingen herzien zouden moeten worden.

2.4 Harmonisatie van inkomensbestanddelen

De inkomensbestanddelen vormen de ruggengraat van de Inkomensstatistiek. Het gaat hier om de bouwstenen van het primair, bruto en besteedbaar inkomen. Met de revisie van 2000 is de classificatie van de inkomensbestanddelen goeddeels in zijn huidige vorm neergezet. Bij de laatste revisie, in 2011, zijn hierop nog enkele verbeteringen geformuleerd. Zo is het loon van de directeur-generaal opgenomen onder inkomen als zelfstandige. Verder zijn in navolging van de Vermogensstatistiek, de inkomsten uit aanmerkelijk belang niet langer als inkomen uit financiële bezittingen opgenomen, maar als een afzonderlijke post.

De eerste stap van het herzieningsproces betreft uitsluitend het harmoniseren van de inkomensvariabelen, zodat de opbouw van het besteedbaar inkomen over alle jaren vanaf 1977 met behulp van eenzelfde set van variabelen beschreven kan worden. Hierbij gold als restrictie dat de uitkomsten in bestaande publicaties reproduceerbaar moesten blijven. Voor de reeks 1977-2000 is hiervan afgeweken: de oorspronkelijk inkomensbouwstenen zijn dermate verschillend ten opzichte van die van de navolgende reeksen, dat in eerste instantie alleen is gezorgd voor reproduceerbaarheid van de begrippen primair, bruto en besteedbaar inkomen. Hierop is één uitzondering: de uitkering Ziektewet die in de jaren 1977-1985 oorspronkelijk behandeld is als primair inkomen, is net als in latere jaren opgenomen als uitkering inkomensverzekering. Het primair inkomen is hiervoor aangepast. De geharmoniseerde uitkomsten zijn in tabel 2.4.1 opgenomen conform de indeling zoals die voor de reeks 2000-2014 gold. De hierin vermelde uitkomsten voor het besteedbaar inkomen komen overeen met de in de statline-tabellen gepubliceerde uitkomsten met uitzondering voor 1991 en 1992 (zie tabel 2.4.2). Voor deze twee jaren zijn IPO-bestanden gebruikt waarin nog later beschikbaar gekomen gegevens van de Belastingdienst zijn verwerkt.

2.4.1 Inkomensbestanddelen van het besteedbaar inkomen, vóór herziening

		Reeks 1977-2000															Reeks 2000-2014 ¹⁾	
		1977	1981	1985	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2000	2001
		mln euro																
som	1 Inkomen uit arbeid	62.580	78.120	83.545	100.225	117.982	125.595	133.918	136.634	137.913	142.789	148.762	154.113	164.350	176.367	185.777	212.641	224.935
som	1.1 Inkomen uit arbeid	57.084	72.037	78.770	93.795	110.200	117.346	125.238	128.211	132.122	136.783	140.908	148.407	150.484	161.665	170.139	180.049	191.502
som	1.1.1 Loon uit dienstverband	56.393	71.002	77.878	92.478	108.485	115.454	123.112	126.127	130.049	133.405	137.234	144.411	146.591	157.377	166.240	176.055	187.836
T1000WER	1.1.1.1 Loon werknemer	56.393	71.002	77.878	92.478	108.485	115.454	123.112	126.127	130.049	133.405	137.234	144.411	146.591	157.377	166.240	176.055	187.836
T1020AMB	1.1.1.2 Loon ambtenaar	.	.	.	19.247	15.567	16.319	17.075	17.544	17.674	17.782	17.970	18.007	17.973	18.940	19.600	21.069	22.812
T1030DGN	1.1.1.3 Loon directeur-grotaandeelh.	.	.	.	2.144	2.956	3.063	3.304	3.654	3.967	4.293	4.510	4.741	4.998	5.556	6.078	6.149	6.714
T1040NAT	1.1.2 Loon in natura	145	260	336	593	817	924	1.075	1.075	1.055	1.199	1.220	1.292	1.475	1.643	1.778	1.802	2.550
T1060OVE	1.1.3 Inkomen uit overige arbeid	547	775	556	723	898	968	1.051	1.008	1.019	2.179	2.454	2.705	2.418	2.645	2.122	2.192	1.115
som	1.2 Sociale lasten van werkgever	5.496	6.083	4.775	6.430	7.781	8.249	8.680	8.424	5.791	6.006	7.855	5.706	13.866	14.703	15.638	32.592	33.434
PG410WW	1.2.1 Premie WW,nWW: werkgever	244	351	421	1.035	1.436	1.072	1.070	1.589	1.451	2.456	4.690	2.605	2.854	2.898	3.096	3.930	3.719
PG510ZW	1.2.2 Premie ZW: werkgever	2.328	2.853	2.845	3.470	4.291	4.987	5.190	4.373	1.747	1.341	283	.	.	.	.	.	.
PG610WAO	1.2.2 Premie WAO,WIA: werkgever	1.852	1.586	31	.	.	.	.	.	.	.	.	.	7.833	8.264	8.710	10.767	11.793
PG710PEN	1.2.3 Premie pensioen: werkgever	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	12.998	12.676
PG810ZFW	1.2.4 Premie ZFW,Zvw: werkgever	1.072	1.294	1.478	1.924	2.054	2.190	2.421	2.462	2.593	2.209	2.881	3.101	3.178	3.542	3.832	4.897	5.245
T2070WIN	2 Inkomen uit eigen onderneming	8.050	8.237	9.393	11.790	13.081	13.289	12.589	11.558	12.395	14.036	13.152	13.548	13.951	14.589	15.555	18.692	19.028
som	3 Inkomen uit vermogen (3.1 - 3.2)	1.430	1.390	2.762	3.757	3.996	4.203	4.483	4.174	3.752	3.516	3.293	3.056	2.010	2.455	2.069	-1.904	-1.436
som	3.1 Inkomsten uit bezittingen	4.703	7.875	9.566	11.454	12.667	13.623	15.125	15.453	15.436	16.826	17.615	18.583	19.449	21.312	21.991	18.161	18.745
som	3.1.1 Inkomsten uit financieel vermogen	1.843	3.538	3.331	3.984	4.890	5.778	6.471	5.876	5.284	5.460	5.293	5.005	5.039	5.107	5.091	9.699	10.493
T3080REN	3.1.1.1 Rente van banktegoeden	1.167	2.636	2.265	2.949	3.750	4.505	5.096	4.583	4.077	4.200	4.107	4.353	4.435	4.442	4.391	4.643	4.177
T3100OBL	3.1.1.2 Inkomsten uit obligaties	264	367	486	425	434	536	596	500	393	426	360	47	17	11	58	60	664
T3110DAB	3.1.1.3 Dividend aanmerkelijk belang	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4.347	3.003
T3120DIV	3.1.1.4 Overige dividenden etc.	413	535	580	610	705	737	779	794	814	834	827	604	588	653	642	650	2.650
som	3.1.2 Inkomsten uit onroerend goed	2.734	4.051	6.022	6.817	7.329	7.711	8.503	9.405	10.108	11.238	12.183	13.285	14.333	16.080	16.821	8.299	8.100
T3140HEW	3.1.2.1 Inkomsten uit eigen woning	2.151	3.221	5.154	6.017	6.412	6.804	7.458	8.353	9.167	9.984	10.874	11.808	12.719	14.599	15.551	6.861	7.117
T3150ONG	3.1.2.2 Overige inkomsten onroerend goed	582	830	868	800	917	907	1.045	1.053	941	1.254	1.309	1.477	1.614	1.481	1.269	1.437	983
T3160OVB	3.1.3 Inkomsten uit overige bezittingen	126	287	213	653	448	134	152	171	44	129	139	293	76	126	80	162	151
som	3.2 Betaalde rente	3.273	6.485	6.803	7.697	8.671	9.420	10.642	11.279	11.685	13.310	14.322	15.527	17.438	18.858	19.923	20.064	20.181
T3170RBW	3.2.1 Betaalde hypotheekrente	2.688	5.609	6.010	6.661	7.465	8.136	9.173	9.827	10.362	11.754	12.708	14.100	15.821	17.126	17.925	18.047	18.256
T3180RST	3.2.2 Betaalde rente, studieschuld	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
T3190RBS	3.2.3 Betaalde rente, overige schulden	585	876	794	1.036	1.206	1.285	1.469	1.452	1.323	1.556	1.614	1.427	1.618	1.732	1.997	2.017	1.925
T4200ONB	Primair inkomen, onbekend	489	694	718	1.189	2.012	2.430	2.051	1.503	1.048	1.284	815	1.693	1.574	1.846	3.542	-22	.
PRIMINKH	4 PRIMAIR INKOMEN	72.549	88.441	96.418	116.962	137.070	145.516	153.041	153.869	155.108	161.625	166.022	172.410	181.885	195.257	206.943	229.408	242.527

2.4.1 Inkomensbestanddelen van het besteedbaar inkomen, vóór herziening (vervolg)

		Reeks 1977-2000															Reeks 2000-2014 ¹⁾	
		1977	1981	1985	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2000	2001
		<i>mln euro</i>																
som	5 Uitkering inkomensverzekeringen	15.079	21.367	24.953	31.223	35.555	37.849	40.899	43.261	43.748	44.212	45.554	45.894	45.824	46.196	50.060	50.312	53.932
som	5.1 Uitkering inkomensverzekeringen	14.862	20.945	24.521	30.185	34.427	36.630	39.628	41.983	42.778	43.276	44.390	45.170	44.500	44.954	48.662	48.626	52.208
som	5.1.1 Uitkering werkloosheid	470	1.078	805	2.083	1.797	2.107	3.078	4.030	4.649	4.927	4.841	4.225	3.299	2.717	2.515	2.614	2.542
T5210WW	5.1.1.1 Uitkering WW,nWW	470	1.078	805	1.627	1.797	2.107	2.595	3.457	4.051	4.224	4.190	3.694	2.859	2.302	2.126	2.212	2.213
T5220WA	5.1.1.2 Uitkering Wachtgeld	.	.	.	456	.	.	484	572	599	703	651	531	440	415	388	401	328
som	5.1.2 Uitkering ziekte,arbeidsongeslacht	3.792	5.498	5.600	6.771	7.996	8.425	8.755	8.889	8.439	7.941	7.754	7.745	7.116	6.906	7.881	7.954	8.410
T5230ZW	5.1.2.1 Uitkering ZW	563	669	637	923	1.168	1.179	1.182	1.206	740	632	635	526	635	631	661	666	641
T5240AO	5.1.2.2 Uitkering WAZ,WAO,WIA	3.229	4.829	4.873	5.679	6.656	7.078	7.362	7.468	7.494	7.112	6.923	6.981	6.247	6.008	6.914	6.979	7.460
T5250AOP	5.1.2.3 Uitk. part. verz. arbeidsong.	.	.	90	169	172	168	211	215	204	198	196	237	233	267	306	309	310
som	5.1.3 Uitkering ouderdom, nabestaanden	10.600	14.369	18.115	21.332	24.633	26.099	27.795	29.065	29.690	30.408	31.795	33.200	34.085	35.331	38.266	38.059	41.256
T5260AOW	5.1.3.1 Uitkering AOW	5.906	7.788	8.780	9.975	11.447	12.061	12.661	12.959	12.914	13.316	13.932	14.704	15.588	16.362	17.035	16.654	17.533
T5270AWW	5.1.3.2 Uitkering AnW	874	1.020	1.008	1.261	1.518	1.607	1.669	1.702	1.719	1.706	1.732	1.681	1.292	1.214	1.196	1.185	1.287
T5280PEN	5.1.3.3 Uitkering pensioen	3.820	5.561	8.327	10.096	11.668	12.431	13.464	14.404	15.058	15.386	16.131	16.815	17.205	17.755	20.035	20.220	22.437
T5290LLP	5.1.3.4 Uitkering levensloopregeling	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
som	5.2 Sociale lasten: uitkeringsinstantie	217	422	432	1.037	1.128	1.219	1.271	1.278	969	936	1.163	724	1.324	1.242	1.398	1.685	1.724
PI440WW	5.2.1 Premie WW: uitkeringsinstantie	.	8	9	136	173	134	130	201	182	517	568	168	140	149	168	183	157
PI540ZW	5.2.2 Premie ZW: uitkeringsinstantie	31	68	51	487	545	640	647	546	238	54	33	.	.	.	.	.	.
PI640WAO	5.2.2 Premie WAO: uitkeringsinstantie	.	26	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	688	618	685	700	719
PI840ZFW	5.2.4 Premie ZFW,Zvw: uitkeringsinst.	185	319	372	414	410	444	494	531	549	364	562	556	497	476	545	803	848
som	6 Uitkering sociale voorzieningen	3.497	5.459	8.570	8.189	8.902	9.098	9.457	9.594	9.752	9.283	9.152	8.828	9.089	8.993	9.108	9.160	9.509
som	6.1 Uitkering bijstand etc.	1.658	2.852	5.453	4.113	4.774	5.022	5.132	5.141	5.322	5.233	5.135	5.025	5.067	4.921	4.774	4.708	4.835
T6290ABW	6.1.1 Uitkering bijstand	1.067	1.670	3.851	3.887	4.259	4.472	4.612	4.581	4.741	4.679	4.611	4.523	4.077	3.875	3.711	3.613	3.658
T6300DIV	6.1.2 Bijstandsgelateerde uitkering	591	1.182	1.603	226	515	550	520	559	581	554	524	501	990	1.046	1.062	1.095	1.177
som	6.2 Sociale lasten: bijstandsinstantie	26	53	70	211	194	206	220	214	225	132	227	233	258	260	273	264	277
PS850ZFW	6.2.4 Premie ZFW,Zvw: bijstandsinstantie	26	53	70	211	194	206	220	214	225	132	227	233	258	260	273	264	277
som	6.3 Uitkering in verband met kinderen	1.813	2.555	2.770	2.463	2.478	2.548	2.724	2.839	2.845	2.683	2.731	2.601	2.634	2.583	2.754	2.912	3.010
T6320KB	6.3.1 Uitkering kinderbijslag	1.813	2.555	2.770	2.463	2.478	2.548	2.724	2.839	2.845	2.683	2.731	2.601	2.634	2.583	2.754	2.912	3.010
T6325KGB	6.3.2 Uitkering kindgebonden budget	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
T6330STU	6.4 Uitkering studietoelage	.	.	277	1.403	1.456	1.322	1.381	1.401	1.359	1.235	1.059	969	1.131	1.229	1.307	1.276	1.386
som	7 Ontvangen gebonden overdrachten	663	910	1.257	1.146	1.120	1.160	1.149	1.134	1.144	1.243	1.350	1.601	1.737	1.810	1.970	1.922	1.942
som	7.1 Overdrachten in verband met wonen	269	628	961	1.042	1.056	1.098	1.094	1.083	1.094	1.148	1.239	1.377	1.506	1.524	1.533	1.496	1.483
T7340HRS	7.1.1 Huursubsidie	269	394	519	699	720	779	803	810	865	932	1.049	1.223	1.384	1.413	1.453	1.416	1.415
T7350REW	7.1.2 Rijksbijdrage eigen woning	.	234	442	343	336	319	291	274	230	217	189	155	122	111	80	81	68
T7360TSK	7.2 Overig (tegemoetkoming studiekosten)	394	282	296	104	64	61	55	51	50	94	112	223	232	286	438	426	460
T8370OONT	8 Ontvangen inkomensoverdrachten	104	136	291	161	149	175	225	227	271	331	356	360	415	403	450	447	448
T9380ONB	Secundair inkomen, onbekend	42	67	8	3	4	17	7	22	3	.	.	.	.	.	.	.	46
BRUTINKH	9 BRUTO-INKOMEN	91.933	116.381	131.496	157.683	182.800	193.815	204.778	208.107	210.025	216.693	222.435	229.095	238.950	252.659	268.532	291.249	308.404

2.4.1 Inkomensbestanddelen van het besteedbaar inkomen, vóór herziening (vervolg)

		Reeks 1977-2000															Reeks 2000-2014 ¹⁾	
		1977	1981	1985	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2000	2001
		mln euro																
V0390BET	10 Betaalde inkomensoverdrachten	119	190	178	198	221	253	324	335	387	412	429	433	439	451	460	457	485
som	11 Premie inkomensverzekeringen	13.466	17.484	21.248	25.378	29.326	31.222	33.808	33.468	36.768	38.043	39.513	38.185	39.844	41.530	44.256	67.153	61.832
som	11.1 Premie werkloosheid	489	950	1.961	3.352	2.584	2.073	2.400	3.580	3.919	5.554	7.532	5.614	6.036	6.052	6.572	8.343	7.757
som	11.1.1 Premie soc. verz. WW,nWW	489	950	1.961	3.352	2.584	2.073	2.400	3.580	3.919	5.554	7.532	5.614	6.036	6.052	6.572	8.343	7.757
PN400WW	11.1.1.1 Premie WW,nWW: werknemer	242	577	1.489	1.940	867	769	1.070	1.589	2.030	2.296	2.048	2.568	2.899	2.892	3.179	4.086	3.761
PG410WW	11.1.1.2 Premie WW,nWW: werkgever	244	351	421	1.035	1.436	1.072	1.070	1.589	1.451	2.456	4.690	2.605	2.854	2.898	3.096	3.930	3.719
PV420WW	11.1.1.3 Premie WW,nWW: uitkeringsontv.	2	14	43	240	108	99	130	201	256	284	225	273	142	113	129	145	119
PI440WW	11.1.1.4 Premie WW,nWW: uitkeringsinst.		8	9	136	173	134	130	201	182	517	568	168	140	149	168	183	157
som	11.2 Premie ziekte	2.938	3.577	3.639	5.033	5.951	6.834	7.145	6.236	3.194	2.647	1.019	566	953	1.232	1.412	1.455	798
som	11.2.1 Premie soc. verz. ZW	2.811	3.384	3.444	4.696	5.577	6.431	6.677	5.762	2.752	2.118	484	.	.	.	.	.	.
PN500ZW	11.2.1.1 Premie ZW: werknemer	447	453	532	658	663	717	750	748	677	692	150	.	.	.	.	.	.
PG510ZW	11.2.1.2 Premie ZW: werkgever	2.328	2.853	2.845	3.470	4.291	4.987	5.190	4.373	1.747	1.341	283	.	.	.	.	.	.
PV520ZW	11.2.1.3 Premie ZW: uitkeringsontv.	5	11	15	81	78	86	90	94	90	30	18	.	.	.	.	.	.
PI540ZW	11.2.1.4 Premie ZW: uitkeringsinst.	31	68	51	487	545	640	647	546	238	54	33	.	.	.	.	.	.
PH570ZWP	11.2.2 Premie partic. verz. ziekte	126	194	195	336	374	402	468	474	442	530	535	566	953	1.232	1.412	1.455	798
som	11.3 Premie arbeidsongeschiktheid	2.987	3.758	3.524	3.823	5.032	5.948	7.464	7.274	12.109	11.154	11.107	11.350	9.972	10.259	10.747	13.314	14.514
som	11.3.1 Premie soc. verz. WAO,WIA	2.985	3.722	3.461	3.299	3.977	4.197	4.715	4.583	4.166	3.824	3.296	3.664	8.521	8.881	9.394	11.467	12.512
PN600WAO	11.3.1.1 Premie WAO,WIA: werknemer	1.118	2.075	3.374	3.095	3.741	3.946	4.430	4.290	3.901	3.599	3.103	3.467	.	.	.	.	.
PG610WAO	11.3.1.2 Premie WAO,WIA: werkgever	1.852	1.586	31	.	.	.	.	.	.	.	.	.	7.833	8.264	8.710	10.767	11.793
PV620WAO	11.3.1.3 Premie WAO,WIA: uitkeringsontv.	14	34	56	204	236	251	285	293	265	226	193	198	.	.	.	.	.
PI640WAO	11.3.1.4 Premie WAO,WIA: uitkeringsinst.		26	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	688	618	685	700	719
PH670AOP	11.3.2 Premie partic. verz. arbeidsong.	.	.	.	.	.	.	.	.	1.478	1.002	1.069	1.085	1.178	1.254	1.324	1.048	1.154
som	11.3.3 Premie volksverzekering AAW,WAZ	2	36	63	524	1.055	1.752	2.749	2.691	6.465	6.327	6.742	6.601	274	124	29	799	847
som	11.4 Premie ouderdom en nabestaanden	7.053	9.199	12.123	13.170	15.758	16.367	16.799	16.378	17.546	18.689	19.855	20.655	22.882	23.987	25.524	44.040	38.764
som	11.4.1 Premie soc. verz. pensioen	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	18.486	17.160
PN700PEN	11.4.1.1 Premie pensioen: werknemer	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	5.488	4.483
PG710PEN	11.4.1.2 Premie pensioen: werkgever	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	12.998	12.676
PH770OUP	11.4.2 Premie partic. verz. pensioen	126	262	589	1.159	1.487	1.621	1.305	1.227	1.506	2.011	2.403	2.690	3.122	3.515	4.006	4.060	2.407
PH780OUV	11.4.3 Premie volksverzekering AOW,Anw	6.927	8.936	11.535	12.011	14.271	14.746	15.494	15.151	16.040	16.678	17.452	17.966	19.761	20.472	21.518	21.494	19.198
PH790LLP	11.4.4 Premie levensloopregeling	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

2.4.1 Inkomensbestanddelen van het besteedbaar inkomen, vóór herziening (slot)

		Reeks 1977-2000															Reeks 2000-2014 ¹⁾	
		1977	1981	1985	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2000	2001
		<i>mln euro</i>																
som	12 Premie ziektekosten verzekering	4.593	6.284	7.774	9.007	14.760	15.939	17.888	18.244	19.705	19.523	19.831	22.346	23.235	26.137	27.789	28.236	27.917
som	12.1 Premie soc. verz. ZFW,Zvw	2.905	3.821	4.599	5.207	5.364	5.660	4.831	5.030	5.097	4.409	6.506	6.824	6.943	7.870	8.798	10.592	10.658
som	12.1.1 Premie ZFW,Zvw inkomen arbeid	2.215	2.691	3.026	3.160	3.401	3.500	3.011	3.095	3.197	2.777	3.770	3.855	3.859	4.480	4.888	6.247	6.672
PN800ZFW	12.1.1.1 Premie ZFW,Zvw: werknemer	1.143	1.398	1.548	1.235	1.346	1.310	590	634	604	568	889	754	681	938	1.056	1.350	1.427
PG810ZFW	12.1.1.2 Premie ZFW: werkgever	1.072	1.294	1.478	1.924	2.054	2.190	2.421	2.462	2.593	2.209	2.881	3.101	3.178	3.542	3.832	4.897	5.245
som	12.1.2 Premie ZFW,Zvw inkomen uitkering	690	1.130	1.548	1.409	1.317	1.372	1.115	1.221	1.184	988	1.611	1.816	1.948	2.084	2.324	2.512	2.609
PV820+PO830ZF	12.1.2.1 Premie ZFW,Zvw: uitkeringsontv.	479	758	1.107	784	713	722	402	476	409	492	821	1.026	1.193	1.349	1.505	1.445	1.484
PI840+PS850ZFW	12.1.2.2 Premie ZFW: uitkeringsinstantie	211	372	441	625	604	650	714	745	775	497	789	790	754	736	818	1.067	1.125
PZ860ZFW	12.1.3 Premie ZFW,Zvw overig inkomen	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	178	164	192
som	12.1.4 Premie ZFW,Zvw huishouden	.	.	24	639	647	788	705	713	716	643	1.125	1.153	1.136	1.306	1.408	1.669	1.185
PH865ZFW	12.1.4.1 Nominale premie ZFW,Zvw	.	.	24	639	647	788	705	713	716	643	1.125	1.153	1.136	1.306	1.408	1.669	1.185
PH868ZTS	12.1.4.2 Zorgtoeslag (-)	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
PH870ZKP	12.2 Premie partic. verz. ziektekosten	1.679	2.428	3.115	3.360	3.697	3.776	3.883	3.815	3.948	4.256	4.771	4.904	5.362	5.983	6.004	4.726	5.712
PH880ZKV	12.3 Premie volksverzekering AWBZ	10	35	61	441	5.698	6.503	9.174	9.400	10.661	10.858	8.554	10.618	10.930	12.284	12.988	12.917	11.547
som	13 Belastingen op inkomen en vermogen	14.299	16.904	16.457	19.931	25.945	28.080	29.976	29.810	22.409	21.877	21.475	20.700	21.303	23.249	23.918	25.191	29.378
V3900INK	13.1 Belasting op inkomen	13.923	16.498	15.975	19.346	25.263	27.337	29.222	29.051	21.747	21.098	20.630	19.882	20.417	22.232	23.918	25.191	29.378
V3910VER	13.2 Belasting op vermogen	376	406	482	586	682	743	754	759	663	779	845	817	886	1.017	.	.	.
BESTINKH	14 BESTEEDBAAR INKOMEN	59.456	75.518	85.839	103.169	112.548	118.321	122.782	126.251	130.756	136.839	141.188	147.430	154.129	161.292	172.109	170.213	188.792

1) De cijfers van 2000 zijn definitief (zie Hoofdstuk 3); Zie voor de jaren 2002-2014: statline.

<http://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/70991ned/table?dl=3D2F5>

De voorkolom bevat de namen van de betreffende publicatievariabelen zoals zij in het geharmoniseerde bestand zijn opgenomen; sommen zijn berekend.

2.4.2 Verschillen met statline-versie

	1991	1992
<i>mln euro</i>		
PRIMAIR INKOMEN		
statline	144.279	152.918
IPO-bestand	145.516	153.041
verschil	-1.237	-123
BRUTO-INKOMEN		
statline	192.551	204.884
IPO-bestand	193.815	204.778
verschil	-1.264	106
BESTEEDBAAR INKOMEN		
statline	117.506	123.025
IPO-bestand	118.321	122.782
verschil	-815	243

Het leeuwendeel van de aanpassingen van de inkomensvariabelen had betrekking op de reeks 1977-2000. Een voorbeeld hiervan vormen de premies volksverzekeringen die bij de revisie van 2000 onderscheiden zijn naar functie: premies wegens arbeidsongeschiktheid (AAW), wegens (nabestaanden-)pensioen (AOW en AWW) en wegens ziektekosten (AWBZ). In de reeks 1977-2000 waren deze premies voor bepaalde leeftijdsgroepen en tijdvakken deels samengenomen. In tabel 2.4.3 is weergegeven hoe de premies volksverzekeringen in de gewenste nieuwe indeling zijn verdeeld. De bedragen voor de jaren 1977-1989 zijn in een vervolgstap nog aanzienlijk herzien (zie hoofdstuk 4).

2.4.3 Harmonisering premies volksverzekeringen¹⁾

		1977	1981	1985	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
<i>mln euro</i>																
Premie AAW (t/m 1997)	oud															
	nieuw	2	36	63	525	1.060	1.761	2.763	2.704	6.499	6.357	6.774	6.634			
Premie AOW/Aww	oud	7.041	9.017	11.613	12.100	15.400	16.586	18.334	17.929	22.355	22.853	24.062	24.444	19.658	20.352	21.407
	nieuw	7.034	9.009	11.604	12.100	14.340	14.825	15.571	15.225	16.141	16.773	17.549	18.070	19.853	20.555	21.594
Premie AWBZ	oud	5	64	115	967	5.780	6.598	8.531	8.753	10.184	10.672	8.917	11.003	11.229	12.594	13.281
	nieuw	10	35	61	442	5.780	6.598	8.531	8.753	9.899	10.395	8.655	10.743	11.034	12.391	13.094
Totaal	oud/nieuw	7.046	9.081	11.728	13.067	21.181	23.185	26.865	26.682	32.539	33.525	32.979	35.447	30.887	32.946	34.688

1) De bedragen betreffen de totale bevolking, inclusief de bevolking in inrichtingen, instellingen en tehuizen.

2.5 Harmonisatie van vermogensbestanddelen

De welvaart van huishoudens kan afgelezen worden aan de hand van het inkomen, de bestedingen, de vermogensoverdrachten en het vermogen (CBS, 2020a). Gegevens over de stand van het vermogen zijn jaarlijks vanaf 1 januari 1993 beschikbaar. Tot 1 januari 2011 zijn de gegevens verzameld voor de IPO-steekproef. Vanaf 2006 zijn er vermogensgegevens voor de totale bevolking, die vanaf 2011 aansluiten op de huishoudens zoals die in het IPO (en IIV) voorkomen. Ook de Vermogensstatistiek vertoont breuken en is verder niet compleet in de waarneming van het vermogen. Verbetering van de Vermogensstatistiek heeft de voortdurende aandacht van het CBS (zie Pouwels-Urlings, 2021; de hierin genoemde herzieningen en aanvullingen zijn echter niet in tabel 2.5.1 en paragraaf 4.14 verwerkt).

In het kader van de herziening zijn de inkomensbestanden van jaar T verrijkt met de vermogensgegevens per 1 januari T+1, hetgeen aansluit op de stand van de bevolking waarop de onderzoekspopulatie van het IPO van jaar T is gebaseerd. Hierbij is de naamgeving van de vermogensvariabelen aangepast aan de huidige situatie. Voor het jaar 2000 (reeks A, vermogen per 1.1.2001) zijn slechts een beperkt aantal van de vermogenscomponenten beschikbaar. Deze gegevens zijn vooralsnog alleen aan de reeks 1977-2000 toegevoegd. Voor een eventuele herziening van het vermogen was in het kader van het huidige onderzoek geen ruimte. De actuele (exclusief de in Pouwels-Urlings, 2021, genoemde herzieningen) stand is opgenomen in tabel 2.5.1. In paragraaf 4.14 is aandacht besteed aan de relatie tussen vermogensbestanddelen en inkomsten hieruit.

2.5.1 Vermogensbestanddelen

		1.1.1.1 Bank- en spaartegoeden		1.1.1.2 Effecten		1.1.2.1 Eigen woning		1.1.2.2 Onroerend goed, overig		1.1.3 Ondernemings- vermogen		1.1.4 Aanmerkelijk belang		1.1.5 Overige bezittingen		1.2.1 Hypotheekschuld eigen woning		1.2.2 Studieschuld		1.2.3 Schulden, overig	
		<i>aantal</i>	<i>mln euro</i>	<i>aantal</i>	<i>mln euro</i>	<i>aantal</i>	<i>mln euro</i>	<i>aantal</i>	<i>mln euro</i>	<i>aantal</i>	<i>mln euro</i>	<i>aantal</i>	<i>mln euro</i>	<i>aantal</i>	<i>mln euro</i>	<i>aantal</i>	<i>mln euro</i>	<i>aantal</i>	<i>mln euro</i>	<i>aantal</i>	<i>mln euro</i>
A	1.1.1993	6.137	87.881	606	35.200	2.637	261.257	305	19.248	543	40.102	93	33.550	733	21.973	2.240	115.729			1.971	25.278
	1.1.1994	6.224	93.434	644	43.820	2.698	289.616	312	21.995	550	36.242	96	40.059	710	21.940	2.302	125.838			2.040	26.278
	1.1.1995	6.317	96.154	725	41.824	2.749	324.158	308	21.302	553	37.703	90	34.947	689	21.574	2.360	137.861			1.970	24.590
	1.1.1996	6.370	103.417	825	51.126	2.930	365.465	317	26.063	594	39.205	116	51.185	854	25.423	2.522	162.828			2.022	29.669
	1.1.1997	6.452	112.421	908	61.147	3.002	409.665	333	28.618	586	41.133	120	50.435	863	25.250	2.615	183.945			2.006	31.129
	1.1.1998	6.561	114.029	974	81.588	3.125	455.052	333	33.539	604	37.876	115	60.477	909	24.496	2.752	214.352			2.073	32.450
	1.1.1999	6.557	126.539	1.137	95.413	3.249	532.628	329	38.116	622	36.829	125	65.847	948	25.444	2.875	249.941			2.303	37.289
	1.1.2000	6.649	133.964	1.212	112.957	3.324	627.999	325	39.849	621	45.847	130	73.994	952	31.319	2.958	286.356			2.265	40.817
	1.1.2001	6.759	150.328	1.298	124.328	3.365	706.319									3.002	318.462			2.124	42.499
B	1.1.2001																				
	1.1.2002	6.089	164.767	1.915	120.139	3.348	748.737	472	104.380	491	21.033	70	91.530	304	15.535	2.901	315.708			485	36.441
	1.1.2003	6.108	189.825	1.873	112.665	3.512	831.906	503	113.007	509	21.546	71	89.660	329	17.388	2.985	357.351			412	42.086
	1.1.2004	6.117	193.798	1.910	108.226	3.584	891.634	498	110.639	530	21.575	70	81.977	304	21.107	3.109	403.708			445	44.576
	1.1.2005	6.102	211.503	1.910	122.970	3.696	965.043	501	113.195	584	22.951	73	94.943	312	22.334	3.221	450.391			519	55.741
	1.1.2006	6.165	225.528	1.868	138.814	3.797	1.036.571	492	121.589	629	24.478	82	119.021	316	25.143	3.297	516.355			563	61.223
	1.1.2007	6.196	239.845	1.818	157.174	3.915	1.138.880	517	132.496	628	24.424	80	134.865	322	24.926	3.395	553.443			611	75.351
	1.1.2008	6.318	261.521	1.746	148.530	4.065	1.229.598	537	149.347	546	22.208	75	131.411	337	28.105	3.447	596.939			612	74.169
	1.1.2009	6.409	277.210	1.660	107.495	4.126	1.238.202	549	156.831	674	27.527	79	114.644	345	30.411	3.477	618.659			632	85.155
	1.1.2010	6.808	285.396	1.670	121.033	4.174	1.173.511	550	164.402	725	29.413	91	144.259	355	31.357	3.507	640.077			631	95.870
	1.1.2011	6.873	281.787	1.569	121.243	4.214	1.157.502	549	163.748	750	33.108	76	126.826	308	31.899	3.508	653.161			615	94.510
	1.1.2012	7.169	282.401	1.506	104.446	4.217	1.138.124	561	162.657	740	44.106	158	130.657	304	32.471	3.625	678.480	772	10.406	2.472	106.460
	1.1.2013	7.214	282.574	1.396	108.345	4.242	1.030.133	565	156.696	753	47.073	157	138.467	307	34.366	3.653	685.318	802	10.828	2.382	104.302
	1.1.2014	7.240	282.925	1.309	110.979	4.265	1.031.249	597	149.452	775	49.964	159	149.097	336	35.703	3.643	684.201	845	11.712	2.393	103.527
	1.1.2015	7.376	290.171	1.256	117.059	4.308	1.066.210	612	147.265	801	51.488	157	148.755	348	36.289	3.637	681.777	903	12.584	2.354	102.769
C	1.1.2011	7.096	275.796	1.609	121.627	4.161	1.181.917	574	168.572	716	41.772	153	150.537	314	35.904	3.550	657.684	674	9.476	2.486	95.876
	1.1.2012	7.172	282.350	1.508	108.109	4.195	1.136.612	571	165.101	740	45.419	156	160.600	308	35.797	3.611	681.577	768	10.193	2.468	100.664
	1.1.2013	7.209	287.416	1.397	111.703	4.227	1.029.322	574	160.885	755	49.014	157	156.769	313	36.391	3.649	691.677	809	10.909	2.383	99.192
	1.1.2014	7.248	287.795	1.311	116.950	4.254	1.031.343	608	156.954	776	52.294	158	162.706	345	37.355	3.642	688.641	854	11.786	2.385	102.038

3. Het breukjaar 2000: definitieve vaststelling

In publicaties van de Inkomensstatistiek zijn de resultaten voor het jaar 2000 uit de reeks 2000-2014 tot nu toe als voorlopig aangemerkt. In het kader van de huidige revisie worden de uitkomsten eerst definitief gemaakt en in een volgende stap net als de overige jaren 1977-2014 herzien (hoofdstuk 4).

3.1 Voorlopig versus definitief

Doorgaans wordt het verschil tussen voorlopige en definitieve cijfers in de Inkomensstatistiek vooral gevormd door het beschikbaar komen van nieuwe gegevens. Doordat de definitieve vaststelling van de belasting (en het inkomen) zich voor sommige groepen vertraagt, zijn bij het samenstellen van de voorlopige uitkomsten van de Inkomensstatistiek voor deze groepen (doorgaans rond september van het jaar volgend op het belastingjaar) ramingen van het inkomen gemaakt, onder meer op basis van voorlopige aanslagen. Bij het vaststellen van de definitieve uitkomsten, een jaar later, zijn dan voor vrijwel de gehele onderzoekspopulatie de definitieve belastinggegevens beschikbaar.

Voor 2000 speelde daarnaast nog meer. Dat jaar is gekozen om de breuk tussen de reeks 1977-2000 en 2000-2014 vast te kunnen stellen. Deze breuk komt vooral op rekening van de belastingherziening die in 2001 is doorgevoerd. Dit bracht met zich mee dat diverse inkomensvariabelen vanaf 2001 op een andere wijze waargenomen werden, terwijl het onderzoeksjaar 2000 nog leunde op de oude manier van waarneming. Van de gelegenheid is gebruik gemaakt om een groot aantal andere verbeteringen door te voeren. Een noodgedwongen overgang op een nieuw verwerkingssysteem en een interne reorganisatie betekende dat met geringe capaciteit veel werk verzet moest worden. Hierdoor kon aan het jaar 2000 als startjaar van een nieuwe reeks niet de gewenste aandacht worden besteed. Zo ontbreekt een uitvoerige analyse van de verschillen die in dit breukjaar zijn opgetreden. Een inventarisatie van de verschillen op basis van de *niet herziene* gegevens heeft echter weinig zin met het oog op het beschikbaar komen van herziene cijfers. Voor een inventarisatie van verschillen zij daarom verwezen naar hoofdstuk 7.

3.2 Drie nagekomen correcties

Om te komen tot het definitieve bestand van 2000 uit de reeks 2000-2014 zijn drie correcties doorgevoerd. De eerste twee betreffen de nominale premie Ziekenfondswet en de premie particuliere ziektekostenverzekering: deze bleken niet correct in het voorlopige bestand te zijn verwerkt. Dit is met behulp van de gegevens uit het IPO-2000 van de reeks 1977-2000 zo goed als mogelijk hersteld. Voor de beoordeling van de plausibiliteit van het totaalbedrag aan nominale premie Ziekenfondswet moet bedacht worden dat deze voor

een alleenstaande in de jaren 1999-2001 respectievelijk (omgerekend van guldens) 179, 186 en 147 euro bedroeg. Doorvoering van de twee correcties leidde tot neerwaartse bijstelling van het besteedbaar inkomen met 1,4 miljard euro.

Tot slot zijn de premies pensioenverzekering (over loon) met 3,8 miljard euro naar boven bijgesteld. Dit is mede ingegeven door het beschikbaar komen van pensioenpremies voor de jaren 1977-2000 (zie paragraaf 4.6). Om voor het jaar 2000 tot een betere aansluiting van de uitkomsten voor de pensioenpremies te komen zijn de ramingen voor 2000 uit de reeks 1977-2000 overgenomen voor de marksector en voor trendvolgers (voor de laatste groep alleen premies ten laste van werkgever). Hierbij zijn de bedragen ruwweg met 10 procent verlaagd teneinde de verschillen met de direct erop volgende jaren (waarvoor een bijstelling technisch moeilijk door te voeren zou zijn) beperkt te houden. De bijstelling leidt tot een hoger primair en bruto-inkomen, maar heeft geen effect op de hoogte van het besteedbaar inkomen.

3.1 Inkomensbestanddelen van het besteedbaar inkomen, vóór herziening ¹⁾

	Reeks 1977-2000			Reeks 2000-2014			
	1998	1999	2000	2000-vlp	2000-def	2001	2002
	<i>mln euro</i>						
1 Inkomen uit arbeid	164.350	176.367	185.777	208.856	212.641	224.935	236.555
2 Inkomen uit eigen onderneming	13.951	14.589	15.555	18.692	18.692	19.028	18.953
3 Inkomen uit vermogen (3.1 - 3.2)	2.010	2.455	2.069	-1.904	-1.904	-1.436	-3.453
4 PRIMAIR INKOMEN	181.885	195.257	206.943	225.623	229.408	242.527	252.055
9 BRUTO-INKOMEN	238.950	252.659	268.532	287.464	291.249	308.404	321.957
10 Betaalde inkomensoverdrachten	439	451	460	457	457	485	517
11 Premie inkomensverzekeringen	39.844	41.530	44.256	63.368	67.153	61.832	65.932
11.4.1.1 Premie pensioen: werknemer	.	.	.	4.275	5.488	4.483	4.989
11.4.1.2 Premie pensioen: werkgever	.	.	.	10.426	12.998	12.676	14.718
12 Premie ziektekostenverzekering	23.235	26.137	27.789	26.782	28.236	27.917	29.145
12.1.1.1 Premie ZFW: werknemer	681	938	1.056	1.350	1.350	1.427	1.416
12.1.1.2 Premie ZFW: werkgever	3.178	3.542	3.832	4.897	4.897	5.245	5.205
12.1.2.1 Premie ZFW: uitkeringsontv.	1.193	1.349	1.505	1.445	1.445	1.484	1.551
12.1.2.2 Premie ZFW: uitkeringsinstantie	754	736	818	1.067	1.067	1.125	1.205
12.1.3 Premie ZFW: overig inkomen			178	164	164	192	198
12.1.4.1 Nominale premie ZFW	1.136	1.306	1.408	2.175	1.669	1.185	1.217
12.2 Premie particuliere ziektekostenverz	5.362	5.983	6.004	2.766	4.726	5.712	6.668
12.3 Premie volksverzekering (AWBZ)	10.930	12.284	12.988	12.917	12.917	11.547	11.685
13 Belastingen op inkomen en vermogen	21.303	23.249	23.918	25.191	25.191	29.378	30.363
14 BESTEEDBAAR INKOMEN	154.129	161.292	172.109	171.667	170.213	188.792	196.000

1) Zie voor een gedetailleerde uitsplitsing tabel 2.4.1
Bijgestelde uitkomsten zijn blauw gemarkeerd.

Spaarloon: breuk in 2000

De spaarloonregeling (1994-2011) hield in dat een werknemer een deel van zijn brutoloon (tot een maximum van rond 600 euro) kon vastleggen op een spaarloonrekening. Voordeel hiervan was dat dit spaarloon buiten schot bleef voor de belasting- en premieheffing. Van twee werknemers met een gelijk brutoloon hield degene die meedeed aan de spaarloonregeling dus netto meer over. In de Inkomensstatistiek is het spaarloon

opgenomen in het loon en het besteedbaar inkomen. De ‘gedwongen’ besparing is niet afzonderlijk zichtbaar, maar maakt deel uit van de totale besparingen van een huishouden. Individuele gegevens over deelname aan de spaarloonregeling waren niet beschikbaar en moesten worden geraamd. Tot 2000 (A-reeks) is het spaarloon op grond van bepaalde kenmerken geïmputeerd bij personen. Ter voorkoming van onwaarschijnlijke schommelingen in het nettoloon werd jaarlijks steeds aan grotendeels dezelfde selectie van personen spaarloon toegekend. Vanaf 2000 (B-reeks) is deze methode verbeterd door gebruik te maken van informatie over ontvangen rente op spaarloonrekeningen. Op deze wijze konden degenen die tot dan toe daadwerkelijk van de regeling gebruik gemaakt hadden, worden opgespoord. Uit vergelijking van het bestand van het jaar 2000 van beide reeksen blijkt dat van sommige personen eerst wel, later niet deelname aan de spaarloonregeling is verondersteld, of andersom, terwijl voor anderen een ander bedrag aan spaarloon werd vastgesteld (zie paragraaf 7.1). Verdere analyse laat zien, dat de hieruit voortvloeiende, noodzakelijke correcties op premies en inkomen niet altijd consequent zijn doorgevoerd, terwijl de informatie om dit te herstellen in de definitieve uitkomsten ontbreekt.

4. Herziening van inkomens 1977-2014

Een belangrijk doel van de huidige herziening is om een plausibele reeks te krijgen van (de bestanddelen van) het besteedbaar inkomen. Zo is de netto economische huurwaarde nu voor de gehele periode vanaf 1977 op een vergelijkbaar niveau gebracht. Verder zijn onder meer premies geraamd die nog voor de jaren 1977-2000 ontbraken, waardoor trends in de herverdeling van het inkomen en in de premie- en belastingdruk zich nu goed laten onderzoeken. Ook zijn verbeteringen doorgevoerd ten aanzien van diverse andere inkomensvariabelen.

4.1 Herziening van premies volksverzekeringen

Tot 1990 betaalden huishoudens van de premies volksverzekeringen zelf alleen de premie AOW/AWW. Hiervan uitgezonderd waren mensen die al AOW-gerechtigd waren. De overige premies volksverzekeringen, AAW, AKW en AWBZ, kwamen tot 1990 voor rekening van de werkgever. Met ingang van 1990 moesten huishoudens alle premies volksverzekeringen zelf gaan betalen; zij werden door de Belastingdienst geïnd. Hiervoor werden huishoudens in loon of uitkering gecompenseerd met de overhevelingstoeslag. Deze regeling werd in stand gehouden tot en met het jaar 2000. In 2001 werd de overhevelingstoeslag verdisconteerd in het brutoloon.

Volksverzekeringen

Volksverzekeringen zijn verzekeringen die in principe gelden voor iedereen die Nederland woont of werkt.

De Algemene Ouderdomswet (AOW) is een verzekering tegen inkomensverlies door pensionering, de Algemene Wezen en Weduwenwet (AWW, later de Algemene nabestaandenwet, Anw) tegen inkomensverlies bij het overlijden van de kostwinner.

Tot en met 1997 bestond de Algemene Arbeidsongeschiktheidswet (AAW). Deze werd in 1998 vervangen door de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong) die uit de algemene middelen werd gefinancierd. Voor zelfstandigen werd in dat jaar de Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ) ingevoerd, waarvoor zelfstandigen premie moesten betalen die geïnd werd door de Belastingdienst.

De Algemene Kinderbijslagwet werd tot en met 1988 als een volksverzekering uitgevoerd: tot dan werden hiervoor premies geheven, daarna werd de Kinderbijslag betaald uit de algemene middelen.

De Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ, met ingang van 2015 vervangen door de Wet langdurige zorg, Wlz) verzekerde tegen kosten, bijvoorbeeld van langdurige verpleging, die niet door de ziektekostenverzekering werden vergoed.

Mensen die AOW-gerechtigd zijn, betaalden aanvankelijk alleen de premie AWBZ; de premie AWW waren zij pas met ingang van 1994 verschuldigd.

In de Inkomensstatistiek zijn de premies volksverzekeringen die ten laste kwamen van de werkgever slechts voor een gering deel opgenomen. De uitkomsten voor revisie tonen dan ook een grote breuk tussen 1989 en 1990 met betrekking tot het primair en bruto-inkomen dat immers in 1990 aanzienlijk verhoogd werd door de overhevelingstoeslag. Bij de huidige herziening zijn de premies ten laste van werkgevers alsnog toegevoegd aan het brutoloon en uitkering. Hierbij bleef het netto-inkomen gelijk doordat deze premies in het traject bruto – besteedbaar inkomen weer in mindering zijn gebracht. Voor de raming van deze premies volksverzekeringen is het premiebedrag van AOW/AWW als uitgangspunt genomen. Hieruit zijn de overige premies afgeleid met behulp van de geldende verhoudingen in de premiepercentages van de verschillende volksverzekeringen. Voor 65-plussers, die geen premie AOW/AWW betaalden, is de premie AWBZ geraamd op basis van het inkomen.

4.1.1 Premie volksverzekeringen

		Premie AAW en AKW			Premie AOW en AWW			Premie AWBZ		
		voor revisie	na revisie	verschil	voor revisie	na revisie	verschil	voor revisie	na revisie	verschil
<i>x 1000 huishoudens</i>										
A	1977	13	3.797	3.783	3.815	3.815	0	33	4.569	4.536
	1981	62	3.966	3.904	3.990	3.990	0	87	4.821	4.734
	1985	67	4.352	4.285	4.377	4.377	0	91	5.270	5.179
	1989	822	4.708	3.887	4.754	4.754	0	823	5.737	4.915
	1990	5.007	5.007	0	5.012	5.012	0	6.049	6.049	0
	1991	5.077	5.077	0	5.080	5.080	0	6.139	6.139	0
	1992	5.132	5.132	0	5.134	5.134	0	6.309	6.309	0
	1993	5.138	5.138	0	5.142	5.142	0	6.401	6.401	0
	1994	5.168	5.168	0	6.299	6.299	0	6.454	6.454	0
	1995	5.221	5.221	0	6.375	6.375	0	6.549	6.549	0
	1996	5.263	5.263	0	6.431	6.431	0	6.429	6.429	0
	1997	5.320	5.320	0	6.513	6.513	0	6.513	6.513	0
	1998	.	.	.	6.545	6.545	0	6.543	6.543	0
	1999	.	.	.	6.607	6.607	0	6.607	6.607	0
	2000	.	.	.	6.702	6.702	0	6.701	6.701	0
<i>mln euro</i>										
A	1977	2	2.730	2.728	6.927	6.927	0	10	1.758	1.748
	1981	36	4.934	4.898	8.936	8.936	0	35	2.459	2.424
	1985	63	8.336	8.273	11.535	11.535	0	61	3.974	3.913
	1989	524	6.082	5.558	12.011	12.011	0	441	5.710	5.269
	1990	1.055	1.055	0	14.271	14.271	0	5.698	5.698	0
	1991	1.752	1.752	0	14.746	14.746	0	6.503	6.503	0
	1992	2.749	2.749	0	15.494	15.494	0	9.174	9.174	0
	1993	2.691	2.691	0	15.151	15.151	0	9.400	9.400	0
	1994	6.465	6.465	0	16.040	16.040	0	10.661	10.661	0
	1995	6.327	6.327	0	16.678	16.678	0	10.858	10.858	0
	1996	6.742	6.742	0	17.452	17.452	0	8.554	8.554	0
	1997	6.601	6.601	0	17.966	17.966	0	10.618	10.618	0
	1998	.	.	.	19.761	19.761	0	10.930	10.930	0
	1999	.	.	.	20.472	20.472	0	12.284	12.284	0
	2000	.	.	.	21.518	21.518	0	12.988	12.988	0

4.2 Herziening Loon naar sector

Loon is het inkomensbestanddeel met het hoogste aandeel in het bruto-inkomen. Voor de meeste jaren was verbijzondering van deze post naar sector (particulier bedrijf, overheid, trendvolger) mogelijk. In publicaties is echter alleen het onderscheid tussen loon ambtenaar en loon van de overige sectoren opgenomen. Recentelijk zijn ook deze beide sectoren samengevoegd, omdat een precieze afbakening van deze sectoren niet langer mogelijk bleek. Niettemin speelt het onderscheid een rol in de berekening van premies sociale verzekeringen (zolang niet op gebruik van de inmiddels beschikbare waargenomen premies wordt overgegaan), waarbij voor de drie sectoren verschillende rekenschema's worden gehanteerd. Voor het nettoloon (en besteedbaar inkomen) maakt het niet uit welk schema wordt toegepast, maar wel voor het brutoloon (en primair en bruto-inkomen). Het brutoloon en de premies kwamen in het verleden niet beschikbaar uit de bronnen van de Belastingdienst. Het brutoloon moest daarom berekend worden door toevoeging van geraamde premies aan het waargenomen fiscaal loon. Vanuit dat oogpunt is een zo goed mogelijke afbakening van de drie sectoren gewenst.

Het loon van trendvolgers en het loon van ambtenaren zijn pas vanaf 1989 afzonderlijk waargenomen, voorheen maakten zij deel uit van het waargenomen loon particulier bedrijf. Op grond van aanvullende gegevens is voor 1985 al wel een deel van het loon als loon trendvolger gekenmerkt. In 1991 blijkt het loon van een deel van de trendvolgers weer als loon particulier bedrijf gerapporteerd te zijn.

Om een enigszins plausibel verloop van de ontwikkelingen te krijgen, zijn de volgende herzieningen doorgevoerd.

- Voor 1977 en 1981 is een groot deel van het loon waarvoor (net als bij het loon van ambtenaren) geen premies werknemersverzekeringen zijn berekend, nu getypeerd als loon ambtenaar. Hierbij is ervoor gezorgd dat de verdeling naar hoogte van inkomen globaal aansluit bij de verdeling in de jaren vanaf 1990. Het loon trendvolgers van 1985 is daarbij eveneens grotendeels omgeboekt als loon ambtenaren. Voor 1977, 1981 en 1985 bleek een onderscheid tussen loon trendvolger en loon ambtenaar niet mogelijk. Om praktische redenen (en wel wegens de nog volgende premieberekening) is ervoor gekozen in al deze situaties het loon als loon ambtenaar te typeren.
- In 1989 is er juist een overschot aan loon ambtenaar. Bij personen die in 1989 loon ambtenaar hadden, en in de hierop volgende jaren loon particulier bedrijf, is het loon ambtenaar als loon particulier bedrijf getypeerd.
- Van personen die in ten minste één van de jaren 1989, 1990, 1992 en 1993 trendvolger waren, is nagegaan of zij in 1991 loon particulier bedrijf ontvingen en of dit aangemerkt kon worden als loon van een trendvolger. Op deze wijze is voor 1991 voor 200 duizend personen het loon alsnog in loon van een trendvolger veranderd. Hierbij zijn ook de premies die over het loon berekend waren, hernoemd. Een aanpassing van de premiebedragen heeft hierbij niet plaatsgevonden.

4.2.1 Loon naar sector, voor en na revisie

	1977	1981	1985	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
<i>x 1000</i>											
<i>voor revisie</i>											
Loon, particulier bedrijf	5 259	5 393	4 421	4 660	5 172	5 545	5 304	5 306	5 293	5 467	5 631
w.o. zonder werknemerspremies	1 019	1 432	52	7	304	318	319	356	139	82	91
Loon, trendvolger	.	.	980	691	689	397	766	771	760	723	779
w.o. zonder werknemerspremies	.	.	951	0	20	8	20	25	10	4	4
Loon, ambtenaar	.	.	.	1 039	704	711	723	689	745	705	685
w.o. zonder werknemerspremies	.	.	.	1 039	704	711	723	689	745	705	685
<i>na revisie</i>											
Loon, particulier bedrijf	4 347	4 476	4 421	4 904	5 172	5 340	5 304	5 306	5 293	5 467	5 631
w.o. zonder werknemerspremies	95	48	14	12	33	24	21	53	23	21	20
Loon, trendvolger	.	.	60	691	689	602	766	771	760	723	779
w.o. zonder werknemerspremies	.	.	1	0	1	1	2	3	1	1	1
Loon, ambtenaar ¹⁾	912	917	920	795	704	711	723	689	745	705	685
w.o. zonder werknemerspremies	9	13	15	28	21	25	32	19	35	14	11

1) In 1977, 1981 en 1985 inclusief loon trendvolger.

4.3 Herziening van de netto economische huurwaarde

Voor de vergelijkbaarheid van het inkomen (en de bestedingen) van huurders en eigenwoningbezitters wordt het voordeel dat eigenwoningbezitters ontleen aan hun woning aan het inkomen (en de bestedingen) toegevoegd. Hiertoe wordt het voordeel in de bestedingen gewaardeerd als de kale huur (bruto huurwaarde) die een eigenwoningbezitter zou ontvangen als deze de woning zou verhuren. In het inkomen wordt het voordeel gewaardeerd als de netto economische huurwaarde, dat wil zeggen de bruto huurwaarde na aftrek van kosten van grootonderhoud, erfpacht en opstalverzekeringen. Per saldo merkt een eigenwoningbezitter dus alleen deze werkelijk gemaakte kosten direct in zijn portemonnee.

Bij de revisie van 2011 zijn de bruto en netto huurwaarde herzien (zie Bos en Lok, 2019). In de huidige revisie wordt op deze resultaten aangesloten. Hierbij is als volgt te werk gegaan. Voor de jaren 2011-2014 zijn de bedragen van de bruto huurwaarde, de kosten van groot onderhoud, de kosten van de zakelijke lasten en de erfpacht overgenomen uit de IIV-bestanden. Het IPO en IIV voor bijvoorbeeld 2011 kennen weliswaar een verschillende onderzoekspopulatie (resp. ultimo en primo het jaar van onderzoek), maar de meeste huishoudens vinden we in beide onderzoeken identiek terug. Voor huishoudens met huurwaarde die niet in het IIV gevonden werden is de huurwaarde bij benadering aangepast aan die van huishoudens met een gelijke waarde van de eigen woning.

De bruto huurwaarde van huishoudens uit 2011 vormt het vertrekpunt voor het herzien van de huurwaarde voor eerdere jaren, zolang het huishouden (de actieve kernpersoon) huurwaarde had. Hierbij is teruggerekend vanaf 2011. Had een huishouden ook in 2010 (2009 etc.) huurwaarde dan is de bruto huurwaarde zodanig vastgesteld dat de ontwikkeling hiervan spoort met de prijsontwikkeling van de toegerekende huur eigen woning volgens de Consumentenprijsindex (voor de jaren tot 1997 is gebruik gemaakt van

cijfers over de huurstijging per 1 juli). Dit betekent dat als alleen de huur(waarde) stijgt, huurders er reëel op achteruitgaan, terwijl eigenwoningbezitters in doorsnee een gelijke koopkracht houden: de stijging van de bruto huurwaarde (en daarmee het besteedbaar inkomen) compenseert immers min of meer voor de (algemene) prijsstijging die het gevolg is van de huur(waarde)stijging. Deze afstemming is dus essentieel voor het verkrijgen van plausibele koopkrachtontwikkelingen.

De kosten van groot onderhoud en de kosten van de zakelijke lasten zijn op vergelijkbare wijze teruggelegd in de tijd, wederom gebruikmakend van (elementen van) de Consumentenprijsindex. De erfpacht is voor alle jaren bekend uit gegevens van de Belastingdienst.

Bij het op deze wijze jaarlijks terugleggen van de componenten van de netto huurwaarde, vragen drie situaties om een andere oplossing. Bij het terugleggen in de tijd stuiten we op (1) huishoudens die in de loop van dat jaar voor het eerst een eigen woning betrokken, (2) huishoudens die in de loop van dat jaar verhuisd zijn naar een andere eigen woning, en (3) huishoudens die in de loop van dat jaar voor het laatst een eigen woning hadden. Deze drie situaties zijn onderscheiden aan de hand van het oorspronkelijke huurwaardebedrag, en wel als dit een groot verschil liet zien tussen twee opeenvolgende jaren, dan wel in een van de jaren gelijk nul was. Voor deze overgangsjaren is de oorspronkelijke bruto huurwaarde herzien, rekening houdend met de tijdsduur waarvoor de eigen woning in dat jaar in bezit was.

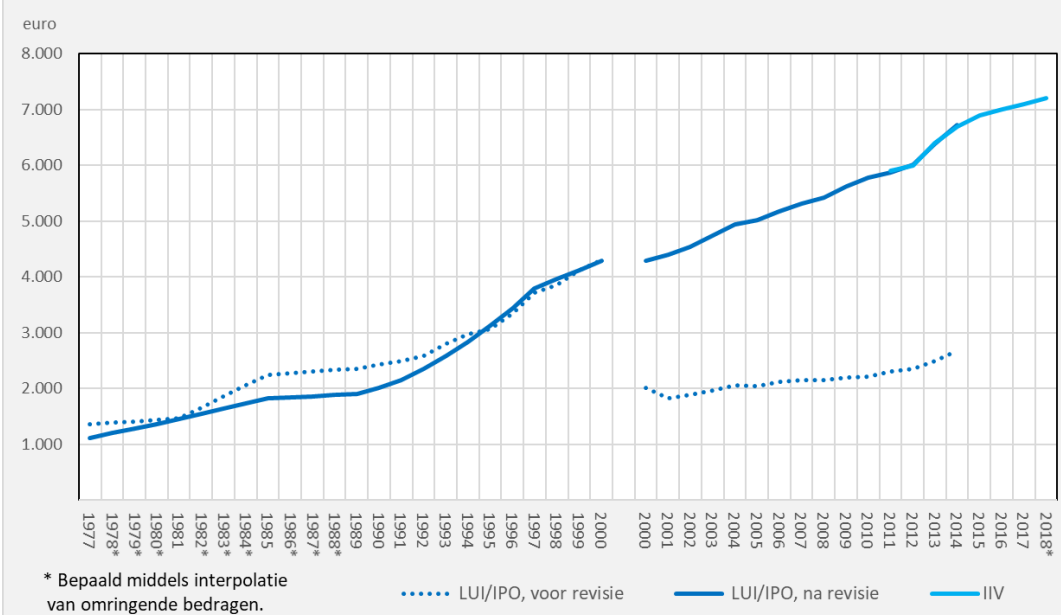
Voor de jaren 1977-1985 is teruglegging van huurwaarden alleen voor 1985 en dan alleen voor een deel van de huishoudens mogelijk (en wel indien de kernpersoon uit 1989 ook in het bestand van 1985 teruggevonden kon worden). De huurwaarde van de overige huishoudens is herzien door het oorspronkelijk niveau van de huurwaarde aan te passen aan het verwachte niveau uitgaande van de huurontwikkeling in die periode.

Tabel 4.1.1 en figuur 4.1.2 tonen de verschillen tussen de oude en nieuwe cijfers voor de netto economische huurwaarde. Hieruit blijkt dat het niveau van de huurwaarde voor de reeks 1977-2000 goed in lijn lag met het in 2011 gereviseerde niveau (zie Bos en Lok, 2019). De herziening voor de reeks 1977-2000 betreft derhalve vooral een betere aansluiting op de jaarlijkse huur(waarde)stijging, terwijl de herziening van de reeks 2000-2014 tevens een flinke aanpassing van het niveau inhield.

4.3.1. Inkomen uit eigen woning

		voor revisie	na revisie	verschil				voor revisie	na revisie	verschil	
		mln euro		%				mln euro		%	
A	1977	2.151	1.761	-390	-18,1	B	2000	6.861	14.478	7.616	111,0
	1981	3.221	3.082	-139	-4,3		2001	7.117	16.031	8.914	125,3
	1985	5.154	4.208	-946	-18,4		2002	7.243	16.573	9.330	128,8
	1989	6.017	4.882	-1.136	-18,9		2003	8.066	18.054	9.988	123,8
	1990	6.412	5.429	-984	-15,3		2004	8.613	19.287	10.674	123,9
	1991	6.804	5.982	-822	-12,1		2005	8.690	19.733	11.043	127,1
	1992	7.458	6.857	-601	-8,1		2006	9.245	20.941	11.697	126,5
	1993	8.353	7.662	-690	-8,3		2007	9.656	21.995	12.340	127,8
	1994	9.167	8.543	-623	-6,8		2008	10.040	23.297	13.258	132,1
	1995	9.984	9.963	-21	-0,2		2009	10.361	24.481	14.121	136,3
	1996	10.874	11.010	136	1,3		2010	10.509	25.235	14.725	140,1
	1997	11.808	11.811	2	0,0		2011	11.153	25.551	14.398	129,1
1998	12.719	12.759	41	0,3	2012	11.445	26.412	14.967	130,8		
1999	14.599	13.617	-983	-6,7	2013	12.148	28.264	16.116	132,7		
2000	15.551	14.464	-1.087	-7,0	2014	13.344	29.950	16.606	124,5		
						C	2011	25.846			
							2012	26.707			
							2013	28.594			
							2014	30.360			

4.3.2 Mediane netto huurwaarde van huishoudens

4.4 Herziening inkomsten uit overig onroerend goed

In de reeks 1977-2000 zijn inkomsten uit overig onroerend goed (dat wil zeggen onroerend goed anders dan de eigen woning) bepaald op basis van gegevens van de Belastingdienst. Bij de Belastingherziening van 2001 kwamen deze gegevens niet langer beschikbaar. Deze inkomenspost is vanaf 2001 geraamd op basis van de laatst bekende gegevens van 2000: voor personen die in 2000 inkomsten uit onroerend goed hadden, is deze post ook in volgende jaren opgevoerd. Deze wijze van raming leidt echter tot steeds minder personen met inkomsten uit onroerend goed.

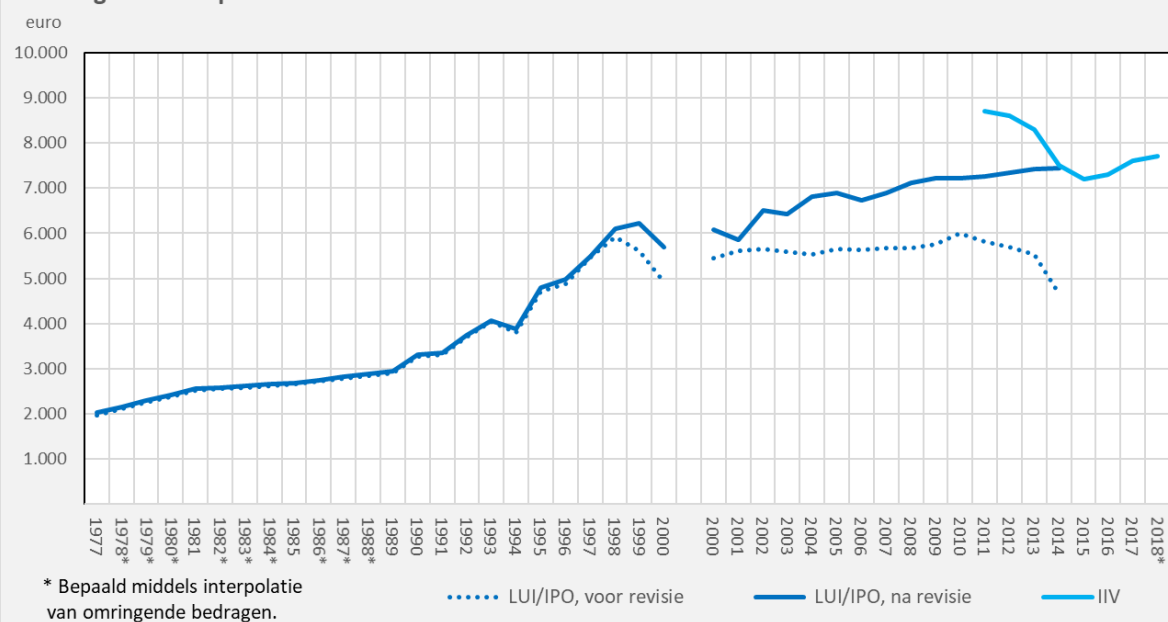
Bij de revisie in 2011 zijn de inkomsten uit onroerend goed bepaald aan de hand van vermogensbestanddelen uit box-3 van de belastingaangifte (zie Bos en Lok, 2019). Bij de huidige revisie is voor de jaren 2001-2014 nu aangesloten op de methodiek die in de IIV-reeks is gehanteerd. Hierbij zijn de opbrengsten uit overig onroerend eveneens gebaseerd op het betreffende box-3-vermogen, waarbij uitgegaan is van een rendement (bruto, dus geen rekening houdend met belasting) van circa 3 procent, zodat dit op een vergelijkbaar niveau komt te liggen als het rendement op de eigen woning (zie paragraaf 4.14). Voor de jaren vanaf 2001 betekende dit een forse bijstelling van de inkomsten uit overig onroerend goed met 1 tot 2,7 miljard euro. De gevolgde methodiek kon niet voorkomen dat binnen de reeks 2000-2014 de oude manier van vaststelling en de nu gevolgde imputatietechniek een breuk laat zien tussen de jaren 2000 en 2001.

Voor de jaren 1977-2000 is nog een kleine verbetering doorgevoerd: bedragen lager dan -20.000 euro zijn op dit grensbedrag afgeknot.

4.4.1 Inkomen uit overig onroerend goed

		voor revisie	na revisie	voor revisie	na revisie	verschil	
		<i>x 1000 huishoudens</i>		<i>mln euro</i>		<i>%</i>	
A	1977	296	296	582	598	16	2,7
	1981	329	329	830	842	13	1,5
	1985	327	327	868	879	11	1,3
	1989	275	275	800	809	9	1,1
	1990	280	280	917	925	8	0,9
	1991	274	274	907	921	14	1,6
	1992	282	282	1.045	1.057	12	1,2
	1993	261	261	1.053	1.063	10	0,9
	1994	247	247	941	958	17	1,8
	1995	266	266	1.254	1.277	23	1,8
	1996	268	268	1.309	1.334	25	1,9
	1997	270	270	1.477	1.483	6	0,4
	1998	273	273	1.614	1.661	46	2,9
	1999	263	263	1.481	1.637	157	10,6
	2000	258	258	1.269	1.468	199	15,7
B	2000	263	263	1.437	1.601	164	11,4
	2001	175	353	983	2.065	1.081	110,0
	2002	171	378	965	2.462	1.498	155,3
	2003	166	377	930	2.422	1.492	160,4
	2004	165	376	915	2.563	1.648	180,1
	2005	160	374	901	2.575	1.674	185,8
	2006	153	394	864	2.651	1.786	206,7
	2007	151	412	859	2.838	1.979	230,4
	2008	147	421	832	2.997	2.165	260,2
	2009	143	425	824	3.073	2.249	273,1
	2010	140	421	841	3.038	2.197	261,4
	2011	140	436	811	3.160	2.349	289,7
	2012	140	436	797	3.201	2.404	301,8
	2013	140	464	777	3.442	2.665	343,1
	2014	171	476	797	3.540	2.743	344,3
C	2011		415		3.619		
	2012		426		3.647		
	2013		435		3.612		
	2014		483		3.611		

4.4.2 Inkomen uit overig onroerend goed, gemiddeld per huishouden

4.5 Herziening Wachtgeld

Wachtgeld is pas in 1989 voor het eerst afzonderlijk waargenomen. In de twee erop volgende jaren is dit inkomensbestanddeel echter niet afzonderlijk bekend, maar is waargenomen als pensioenuitkering. Van personen die in 1989 en/of 1992 Wachtgeld of loon als ambtenaar ontvingen, is nu nagegaan of zij in 1990 en/of 1991 pensioen ontvingen en of dit aangemerkt kon worden als Wachtgeld. Op deze wijze is voor 1990 en 1991 bij respectievelijk 15.000 en 10.000 mensen het pensioen veranderd in Wachtgeld.

4.5.1 Wachtgeld

		voor revisie	na revisie	voor revisie	na revisie ¹⁾	verschil
		<i>x 1000 personen</i>		<i>mln euro</i>		
A	1977	0	0	0	0	0
	1981	0	0	0	0	0
	1985	0	0	0	0	0
	1989	50	50	456	456	0
	1990	0	15	0	203	203
	1991	0	10	0	174	174
	1992	37	37	484	484	0
	1993	43	43	572	572	0
	1994	48	48	599	599	0
	1995	53	53	703	703	0
	1996	52	52	651	651	0
	1997	46	46	531	531	0
	1998	35	35	440	440	0
	1999	29	29	415	415	0
	2000	27	27	388	388	0

1) Exclusief de bijstelling wegens premies.

4.6 Completering premies sociale verzekering

Premies sociale verzekering in verband met werkloosheid, ziekte, arbeidsongeschiktheid en pensioen werden in het verleden niet waargenomen. Het gaat hier om premies die geheven worden over het loon en over uitkeringen. Vanaf 2000 is hiervoor steeds een raming gemaakt, terwijl dit voor de periode 1977-2000 slechts ten dele gebeurd is: in dit tijdvak ontbreken ramingen van (pseudo) premies over het loon van ambtenaren en wachtgeld en van pensioenpremies voor alle onderscheiden groepen van in loondienst werkenden (marksector, trendvolgers en overheid). In het kader van de herziening zijn deze ontbrekende premies nu alsnog geraamd. Hierdoor ontstaat een beter vergelijkbaar primair en bruto-inkomen; op het besteedbaar inkomen heeft deze herziening geen effect. Nu de premies compleet geraamd zijn, ontstaat ook een volledig beeld van de herverdeling van het inkomen die immers grotendeels via premies en uitkeringen plaatsvindt. Daarnaast leidt deze herziening tot een beter vergelijkbare premie- en belastingdruk voor verschillende bevolkingsgroepen en over de tijd heen.

De raming van de ontbrekende premies voor ambtenaren heeft in grote lijnen als volgt plaatsgevonden.

- Voor de jaren 1977-2000 zijn de gegevens verzameld die nodig zijn voor de premieberekening. Het gaat hier om premiepercentages, vrije voeten, bovengrenzen e.d.
- Er is een rekenmodel opgesteld waarmee voor een zeker loonbedrag (tot 200.00 gulden met tussenstappen van 100 gulden), spaarloon (3 klassen) en interimtoelage (2 klassen), de bijpassende premies berekend kunnen worden; de uitkomsten hiervan zijn in een hulpbestand PA, opgeslagen. Voor de jaren 1977, 1981 en 1985 is hierbij gebruik gemaakt van het GENTAX-model, voor het Sociaal Cultureel Planbureau ontwikkeld door de Universiteit Leiden. Voor de periode 1989-2000 is het MICROTAX-model van het Centraal Planbureau gehanteerd.
- In het inkomensbestand is een vergelijkbaar loonbegrip afgeleid (afgerond op 100 gulden), zijn drie klassen van spaarloon onderscheiden en 2 klassen van interimtoelage. Vervolgens zijn met behulp van deze sleutelvariabelen de premies uit het hulpbestand PA toegekend aan personen.

Op vergelijkbare wijze zijn voor de jaren 1977-2000 de pensioenpremies voor werknemers in het particulier bedrijf en voor trendvolgers aan het loon toegevoegd. Voor het ramen van de pensioenpremies van trendvolgers waren geen sectorspecifieke gegevens beschikbaar: hiervoor in de plaats zijn dezelfde gegevens gehanteerd als bij ambtenaren.

Berekening van premies over het loon van ambtenaren

Het loon van ambtenaren bestaat naast het overeengekomen brutoloon (over vaste uren en overwerk) nog uit diverse andere bestanddelen.

Zo kregen ambtenaren een tegemoetkoming voor de door hen zelf af te sluiten particuliere ziektekostenverzekering (de zogenaamde interimregeling); hierbij werd een hoger bedrag ontvangen indien de partner niet in aanmerking kwam voor een dergelijke, vergelijkbare vergoeding. Over deze tegemoetkoming moest belasting betaald worden (het brutobedrag werd zodanig vastgesteld, dat hieruit een gegeven nettobedrag resulteerde), maar geen premies sociale verzekering. Hetzelfde gold ook voor eventueel ontvangen gratificaties.

In de jaren 1990-2000 ontvingen ambtenaren (net als overige werknemers en uitkeringsontvangers) een overhevelingstoeslag (zie paragraaf 4.1). Deze was uiteraard wel belast (de toeslag was immers juist bedoeld om bepaalde premies volksverzekeringen zelf te gaan betalen in plaats van dat de werkgever dit voor hen deed), maar viel buiten de heffing van premies sociale verzekering.

Tot slot moet genoemd worden dat werkenden in loondienst een deel van hun loon als spaarloon konden laten vastzetten op een spaarrekening (zie paragraaf 3.2). Het voordeel hiervan was dat er geen loonheffing plaatsvond over het spaarloon en dat er een lager bedrag aan premies sociale verzekeringen betaald behoefde te worden.

In schema 4.6.1 is het complete berekeningsschema opgenomen. Om de berekening daadwerkelijk te kunnen uitvoeren is onder meer kennis nodig van premiepercentages, franchisebedragen en bovengrenzen. Het rekenschema voor werknemers in het particulier bedrijf en trendvolgers is vrijwel gelijk aan dat voor ambtenaren: de interimtoelage dient hierbij vervangen te worden door de werkgeversbijdrage aan de Ziekenfondswet (ZFW), terwijl de werknemersbijdrage ZFW net als de loonheffing van het fiscaal loon moet worden afgetrokken om tot het nettoloon te komen. Zowel de werknemers- als werkgeverspremie ZFW wordt berekend over het brutoloon sociale verzekering. Boven een bepaalde inkomensgrens was men niet verzekerd in het kader van de ZFW en betaalde dus hiervoor geen premies; deze groep was aangewezen op een particuliere ziektekostenverzekering.

4.6.1 Bruto-nettotraject, grondslag premie- en belastingheffing; een rekenvoorbeeld (loon van ambtenaar)

Loonbestanddelen	Grondslag heffing 1)	Loonover- zicht 2)	Jaar- opgave 3)	Reken- traject 4)	IPO, voor rev. 5)	IPO, na rev. 6)
<i>hfl</i>						
A. 'Superbruto' loon	=			110.259	95 519	110.259
AF: 1. Premies/tegemoetkomingen werkgever						
WW (Wachtgeld)	BLSV	-				
ZW (Ziektewet)	BLSV	-				
WAO (Arbeidsongeschiktheid)	BLSV	-		-1.196		-1.196
Pensioen	Brutoloon	-		2.661		2.661
VUT	Brutoloon	-		2.756		2.756
Invaliditeitspensioen, bovenwettelijk	BLSV			841		841
Interimregeling ziektekn, gratific. 7)	-			4.974		
2. Overhevelingstoeslag	-			8.971		
B. Overeengekomen loon (Brutoloon)	=	91 251		91.251		
AF: 1. Premies werknemer						
WAO, bovenwettelijk pensioen	Brutoloon	-	278	278		278
VUT	Brutoloon	-	1 904	1.904		1.904
2. Spaarloon	-		1 580	1.580		219
C. Brutoloon premieheffing soc.verz. (BLSV)	=	87.270		87.270		
AF: 1. Premies werknemer						
WW (Wachtgeld)	BLSV	-	1 941	1.941		1.941
ZW (Ziektewet)	BLSV	-	747	747		747
WAO (Arbeidsongeschiktheid)	BLSV	-	4 588	4.588		4.588
BIJ: 1. Premies/tegemoetkomingen werkgever						
Interimregeling ziektekn, gratific. 7)	+		4 974	4.974		
D. Loon voor berekening overhevelingstoeslag	=	84.968		84.968		
BIJ: 1. Overhevelingstoeslag	+		8 971	8.971		
E. Loon voor de loonheffing (fiscaal loon, Fibase)	=	93 939	93 939	93.939		
AF: 1. Loonheffing	-		37 374	37.374	37 374	37 374
BIJ: 1. Spaarloon	+		1 580	1.580		
F. Netto Loon	=	58 145		58.145	58 145	58 145

1) Per premie is aangegeven over welk premie-inkomen de premie is berekend.

2) Informatie uit de maandelijkse loonstaten.

3) De (beperkte) informatie uit de jaaropgave.

4) Deze kolom laat zien hoe de diverse loonbegrippen zijn samengesteld.

5) Het (superbruto)loon is overgenomen van de jaaropgave aangevuld met een raming van het spaarloon.

6) Het (superbruto)loon is overgenomen van de jaaropgave aangevuld met een raming van het spaarloon en premies.

7) In dit voorbeeld is uitgegaan van een gratificatie van 2000 gulden bruto en een interimtoelage met toeslag voor een partner.

Bij de toevoeging van de premies kan het om flinke bedragen gaan. Voor het rekenvoorbeeld in schema 4.6.1 wordt het superbrutoloon door de raming van de premies met bijna 15.000 gulden opwaarts bijgesteld. Tabel 4.6.2 geeft een overzicht van het totaalbedrag aan premies dat aan het bruto-inkomen is toegevoegd, en in het bruto-nettotraject weer in mindering is gebracht. Voor de jaren 1995-1997 vormen de werkgeverslasten voor de premie arbeidsongeschiktheid een negatief bedrag: in totaal is in die jaren dus slechts het saldo van de werknemers- en werkgeversbijdrage aan de arbeidsongeschiktheidskas afgedragen.

4.6.2 Toevoeging van premies sociale verzekering

	1977	1981	1985	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
	<i>x mln euro</i>														
Premie i.v.m. werkloosheid															
t.l.v. werknemer				98	64	59	92	132	159	402	333	367	554	496	572
t.l.v. werkgever															
t.l.v. uitkeringsontvanger				2	1	1	2	3	4	15	12	10	10	9	9
t.l.v. uitkeringsinstantie															
Premie i.v.m. ziekte															
t.l.v. werknemer				62	37	37	40	45	38	155	126	67			
t.l.v. werkgever															
t.l.v. uitkeringsontvanger				1			1	1	1	6	4	2			
t.l.v. uitkeringsinstantie															
Premie i.v.m. arbeidsongeschiktheid															
t.l.v. werknemer				731	474	471	530	552	501	765	656	699			
t.l.v. werkgever										-199	-161	-286	1.268	1.184	1.341
t.l.v. uitkeringsontvanger				16	5	4	12	14	13	22	17	15			
t.l.v. uitkeringsinstantie										-6	-4	-6	30	28	26
invaliditeitspensioen, bovenwettelijk										167	178	199	143	140	181
Premie i.v.m. pensioen															
t.l.v. werknemer	925	1.153	1.349	2.437	2.522	2.370	2.811	3.282	4.059	3.523	3.776	4.399	4.143	1.841	4.915
t.l.v. werkgever	1.876	2.529	3.142	5.359	6.109	5.736	6.276	6.658	8.112	8.352	9.371	10.576	11.664	10.193	11.500
Totaal	2.801	3.681	4.490	8.707	9.211	8.678	9.766	10.687	12.887	13.202	14.307	16.044	17.813	13.891	18.543

4.7 Herziening AOW van personen jonger dan 65 jaar

In de jaren 1990-2010 is bij een klein aantal personen jonger dan 65 jaar een inkomen waargenomen dat als AOW is getypeerd. Op grond van burgerlijke staat en het al dan niet reeds aanwezig zijn van AWW/Awn is de AOW in die gevallen veranderd in AWW/Awn of in pensioen.

4.7.1 Uitkering AOW veranderd in AWW/Awn en pensioen

		AWW/Awn	Pensioen			AWW/Awn	Pensioen
		<i>case</i>				<i>case</i>	
A	1977	0	0	B	2000	0	1
	1981	0	0		2001	0	1
	1985	0	0		2002	0	2
	1989	0	0		2003	5	2
	1990	22	9		2004	4	4
	1991	9	13		2005	4	4
	1992	6	14		2006	2	3
	1993	8	19		2007	0	2
	1994	5	20		2008	5	4
	1995	1	6		2009	0	1
	1996	2	6		2010	0	1
	1997	1	6		2011	0	0
	1998	2	5		2012	0	0
	1999	3	5		2013	0	0
	2000	0	1		2014	0	0

4.8 Herziening AOW-bedragen

In de jaren tot de belastingherziening van 2001 werden AOW en (aanvullend) pensioen vaak samen uitbetaald, zodat de loonbelasting die hierover ingehouden werd, voor velen ook de eindheffing vormde. Voor de Inkomensstatistiek zijn AOW en pensioen jaarlijks steeds zo goed als mogelijk afzonderlijk onderscheiden. Door gebruik te maken van longitudinale informatie is het mogelijk dit nog te verbeteren. Zo is voor huishoudens waarvan het AOW-bedrag duidelijk boven het normbedrag van de AOW lag, het overschot nu als pensioen getypeerd. Bij deze wijziging is rekening gehouden met een verandering in de samenstelling van een huishouden (die tot een ander normbedrag voert) en een eventuele nabetaling van AOW als gevolg hiervan, in het erop volgende jaar: in dergelijke gevallen zijn hoge AOW-bedragen onverlet gelaten.

4.8.1 AOW-overschot veranderd in pensioen

Aantal personen					Gemiddel bedrag	Totaal bedrag	Aantal personen					Gemiddel bedrag	Totaal bedrag
		case	x1000	1000 euro	mln euro			case	x1000	1000 euro	mln euro		
A	1977	.	.	.	.	B	2000	95	14	3	46		
	1981	.	.	.	.		2001	35	5	4	19		
	1985	.	.	.	.		2002	6	1	6	5		
	1989	247	38	0,6	22,1		2003	6	1	9,1	7,1		
	1990	247	38	0,5	19,3		2004	6	1	12,2	10,2		
	1991	133	17	2,4	40,2		2005	4	1	13,2	8,8		
	1992	147	18	2,5	46,2		2006	2	0	33,4	8,2		
	1993	138	18	2,6	45,6		2007	2	0	29,4	7,3		
	1994	140	18	2,7	49,6		2008	2	0	29,1	7,2		
	1995	114	16	2,6	42,3		2009	.	.	.	.		
1996	97	14	2,5	35,2	2010	.	.	.	.				
1997	95	14	2,5	34,9	2011	.	.	.	.				
1998	100	14	2,7	38,8	2012	.	.	.	.				
1999	100	15	2,6	39,2	2013	.	.	.	.				
2000	86	13	2,9	37,8	2014	.	.	.	.				

4.9 Herziening oorlogs- en verzetspensioen

Het oorlogs- en verzetspensioen (een sociale voorziening) is pas vanaf 1990 afzonderlijk bekend. Voor die tijd was het opgenomen in het (aanvullend) pensioen (een uitkering inkomensverzekering). Van personen die in 1990 en/of 1991 en 1992 oorlogs- en verzetspensioen ontvingen, is nagegaan of zij pensioen ontvingen in eerdere jaren en of dit aangemerkt kon worden als oorlogs- en verzetspensioen. Op deze wijze is in 1989 voor 26.000 personen het pensioen veranderd in oorlogs- en verzetspensioen. In het LUI van 1985 konden slechts 7.000 personen geïdentificeerd worden voor wie deze verbetering doorgevoerd kon worden.

4.9.1 Oorlogs- en verzetspensioen

		voor revisie	na revisie	voor revisie	na revisie	verschil
		<i>x 1000 personen</i>		<i>mln euro</i>		
A	1977	0	0	0	0	0
	1981	0	0	0	0	0
	1985	0	7	0	62	62
	1989	0	26	0	215	215
	1990	33	33	263	263	0
	1991	32	32	306	306	0
	1992	32	32	279	279	0
	1993	33	33	332	332	0
	1994	32	32	323	323	0
	1995	33	33	304	304	0
	1996	33	33	295	295	0
	1997	30	30	279	279	0
	1998	23	23	249	249	0
	1999	21	21	243	243	0
	2000	20	20	226	226	0

4.10 Herziening huursubsidie

In de jaren 1997-2003 kwamen huishoudens die huursubsidie ontvingen, in aanmerking voor een koopkracht- en kindertoeslag. Zo werd op administratief eenvoudige wijze extra inkomensondersteuning gegeven aan huishoudens met een lager inkomen. Voor de bepaling van huishoudens met een laag inkomen, op basis van de zogenaamde lage-inkomensgrens (zie CBS, 2019) bleef de huursubsidie zelf buiten beschouwing, maar werden de hierin aanwezige toeslagen wel bij het inkomen ter bepaling van kans op armoede meegeteld. Bij de huidige revisie zijn deze toeslagen nu uit de huursubsidie gelicht en als eenmalige uitkering geteld onder overige sociale voorzieningen.

4.10.1 Koopkracht- en kindertoeslag uit huursubsidie

		Huis- houdens	Gemiddeld bedrag	Totaal bedrag
		<i>x1000</i>	<i>euro</i>	<i>mln euro</i>
A	1997	696	30	20,7
	1998	1.099	80	88,0
	1999	1.087	80	87,5
	2000	1.067	82	87,0
B	2000	1.028	80	82,0
	2001	987	79	78,0
	2002	985	80	79,2
	2003	261	93	24,2

4.11 Herziening bedrag studiebeurs

Voor de jaren 2006-2011 bleek het bedrag aan studietoelage niet correct te zijn afgeleid uit de brongegevens afkomstig van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De bedragen voor deze jaren zijn nu herzien. Per jaar bedraagt de neerwaartse bijstelling een bedrag van zo'n half miljard euro.

4.11.1 Herziening bedrag studiebeurs

		voor/na revisie	voor revisie	na revisie	verschil
		<i>x 1000 personen</i>	<i>mln euro</i>		
B	2000	635	1.276	1.276	0
	2001	638	1.386	1.386	0
	2002	645	1.286	1.286	0
	2003	675	1.490	1.490	0
	2004	709	1.676	1.676	0
	2005	763	1.857	1.857	0
	2006	795	2.238	1.725	-513
	2007	813	2.318	1.777	-541
	2008	824	2.191	1.768	-424
	2009	839	2.357	1.816	-540
	2010	898	2.498	1.986	-512
	2011	927	2.671	2.050	-621
	2012	838	1.797	1.797	0
	2013	860	1.885	1.885	0
	2014	890	2.007	2.007	0
C	2011	826		1.788	
	2012	839		1.789	
	2013	862		1.878	
	2014	882		1.985	

4.12 Overige herzieningen

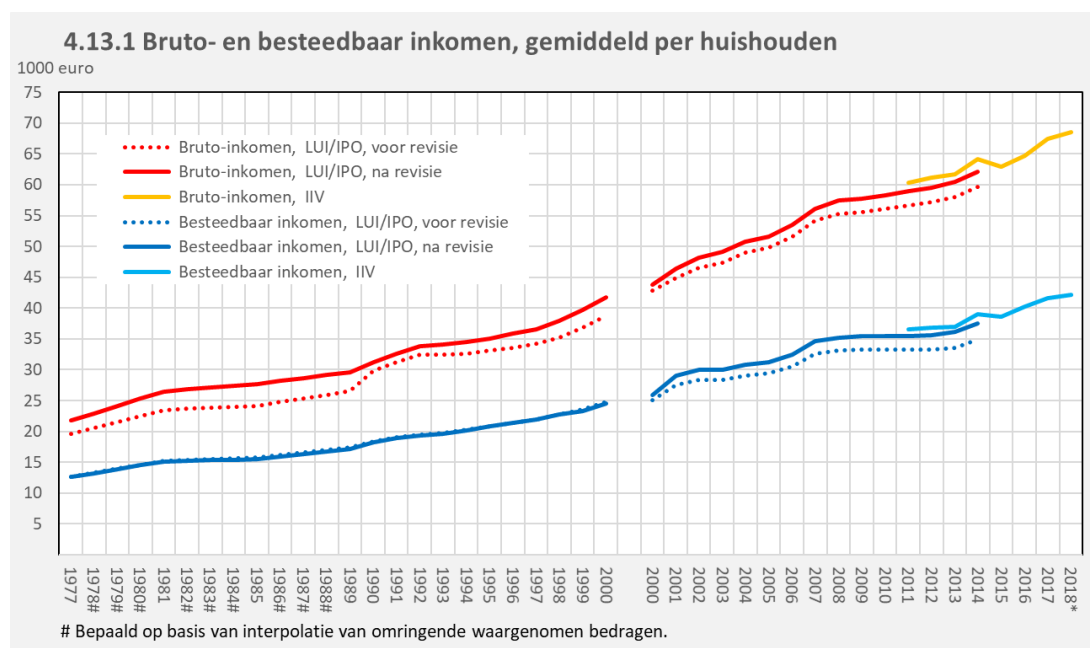
Naast de bovengenoemde herzieningen zijn nog diverse andere verbeteringen aangebracht. Zo zijn onder meer extreem lage en hoge bedragen bij inkomsten uit eigen onderneming en uit vermogen nu consequent voor alle jaren afgeknot. Hierbij was het niet mogelijk om waar nodig een bijpassende correctie op de inkomstenbelasting te doen. Verder is nu de indeling van inkomensbestanddelen zoals die bij de revisie van 2011 is doorgevoerd (zie Bijlage A in Bos en Lok, 2019) toegepast. Hierbij zijn onder meer het uitgekeerde bedrag van de levensloopregeling en onbekend overdrachtsinkomen in publicaties toegevoegd aan pensioenuitkeringen. Voor een gedetailleerd kwantitatief overzicht van alle bijstellingen zij verwezen naar bijlage A.

4.13 Verschil in inkomen tussen oude en nieuwe reeks

De herziening van inkomensbestanddelen (paragraaf 4.1-4.12) heeft een uiteenlopend effect gehad op de reeks 1977-2000 en de reeks 2000-2014.

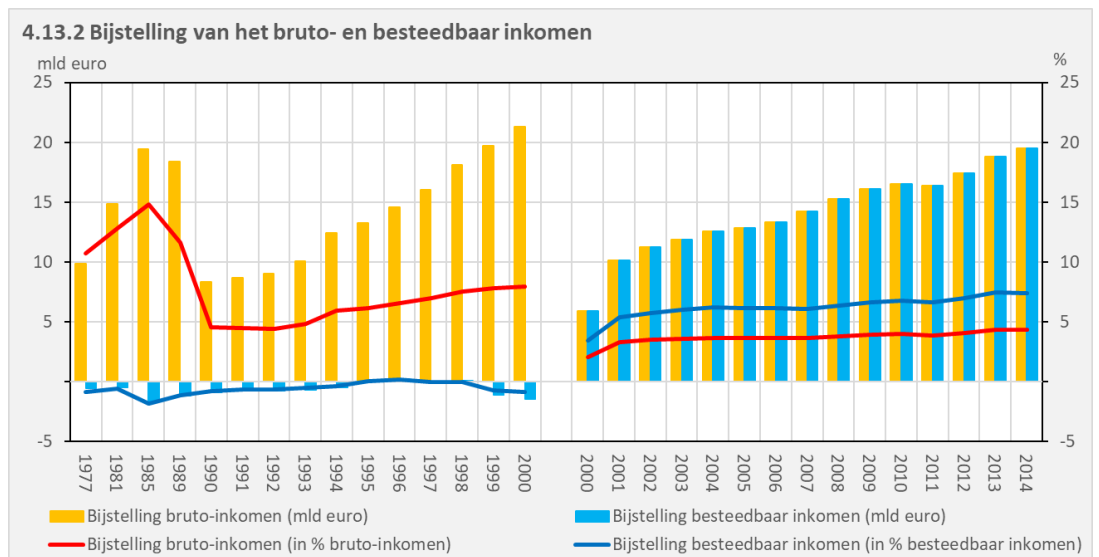
De doorgevoerde verbeteringen hebben voor de jaren 1977-2000 vooral een groot gevolg gehad voor het primair en bruto-inkomen, maar minder op het besteedbaar inkomen. De voor deze periode toegevoegde pensioenpremies en sociale premies over het loon van ambtenaren hebben weliswaar tot een aanzienlijk hoger primair (en bruto-) inkomen geleid, maar doordat deze premies in het bruto-nettotraject weer in mindering worden gebracht, heeft dit geen effect gehad op het besteedbaar inkomen. Dit geldt evenzo voor de premies volksverzekeringen die voor de jaren 1977-1989 zijn toegevoegd. Wijzigingen ten aanzien van de inkomsten uit vermogen, zoals de aanpassing van de economische huurwaarde werken wel door op het besteedbaar inkomen. Gemiddeld over deze periode is het besteedbaar inkomen per huishouden met 100 euro neerwaarts bijgesteld, terwijl het gemiddeld bruto-inkomen ruim 2300 euro hoger uitkwam dan voorheen.

Voor de jaren 2000-2014 geldt juist dat zowel het primair en bruto-inkomen als het besteedbaar inkomen een stuk hoger zijn komen te liggen. Zo zijn het bruto-inkomen en besteedbaar inkomen per huishouden gemiddeld over deze periode beide met bijna 2000 euro opwaarts bijgesteld. Het grootste aandeel hierin heeft de verhoging van de economische huurwaarde gehad. Dit heeft ook geleid tot een andere verdeling van het inkomen over bevolkingsgroepen ten gunste van eigenwoningbezitters.

De bijstelling van het bruto- en besteedbaar inkomen heeft geleid tot een betere aansluiting tussen de reeks 2000-2014 en de reeks vanaf 2011. Voor het breukjaar 2000 is er geen eenduidig resultaat: het verschil in bruto-inkomen is een stuk kleiner geworden, terwijl het verschil in besteedbaar inkomen juist is toegenomen. In hoofdstuk 7 en 8 wordt dieper ingegaan op de breuken tussen de reeksen.

De correcties op het bruto- en besteedbaar inkomen variëren van jaar tot jaar in omvang. In de periode 1977-1989 was de correctie van het bruto-inkomen relatief groot, doordat naast de toevoeging van de premies sociale verzekeringen (paragraaf 4.6) ook flinke bedragen zijn bijgeteld voor de premies volksverzekeringen (paragraaf 4.1).

4.14 Vermogensinkomsten en vermogen

In deze paragraaf bekijken we de relatie tussen vermogensinkomsten en het vermogen. Omdat het inkomen een stroomgegeven, en het vermogen een stand betreft, gaat het hier om een ruwe beoordeling. Verder werpen sommige vermogensbestanddelen geen inkomen af (bijvoorbeeld een betaalrekening), of gebeurt dat niet elk jaar (denk aan aandelen). De in tabel 4.1.4 gepresenteerde (bruto) rendementen (c.q. rentevoeten) dienen dan ook met voorzichtigheid geïnterpreteerd te worden. Ze zijn *per huishouden* berekend door de inkomsten in een jaar te delen door het vermogen aan het eind van het jaar (in de C-reeks: het vermogen aan het begin van het jaar), waarna vervolgens de mediaan van het rendement van de betrokken groep huishoudens bepaald is.

Twee componenten van de vermogensinkomsten zijn flink herzien: de inkomsten uit eigen woning en uit overig onroerend goed (zie respectievelijk paragraaf 4.3 en 4.4). Voor de eigenwoning resulteerde dit in een rendement (vóór belasting, na aftrek van kosten) dat zich in de jaren 1993-2018 tussen 2,0 en 3,3 procent beweegt. De schommelingen in het rendement worden bepaald door de ontwikkeling van de netto economische huurwaarde en van de waarde van de woning. Het rendement op overig onroerend goed lag in de periode tot 2000 een stuk hoger dan erna; vanaf 2000 zijn de inkomsten uit overig onroerend goed geraamd op basis van de waarde van het overig onroerend goed.

Diverse overige getoonde bestanddelen van (inkomsten uit) vermogen laten een breuk zien in 2000 die het gevolg is van een verandering in waarnemings- dan wel berekeningsmethode. Zo ligt het aantal schulden anders dan hypotheekschulden in de jaren 2002-2011 op een aanzienlijk lager niveau dan in de jaren hiervoor en erna. In een vervolg op de huidige revisie kan onderzocht worden of er mogelijkheden zijn meer consistentie in het verloop van de vermogensbestanddelen te brengen waarbij tevens de afstemming met de inkomsten uit deze vermogensbestanddelen aandacht krijgt.

5. Herziening van indelingen

Naast de herziening van (bestanddelen van het) besteedbaar inkomen die in de voorgaande paragraaf zijn besproken, zijn diverse indelingen van bevolkingsgroepen op gelijke wijze afgeleid als in de IIV-reeks (zie voor bijzonderheden: Bos en Lok, 2019). Dit hoofdstuk toont de resultaten hiervan voor enkele veel gebruikte indelingen, waaronder de indeling naar sociaaleconomische categorie van de persoon, de samenstelling van het huishouden en de voornaamste inkomensbron van het huishouden.

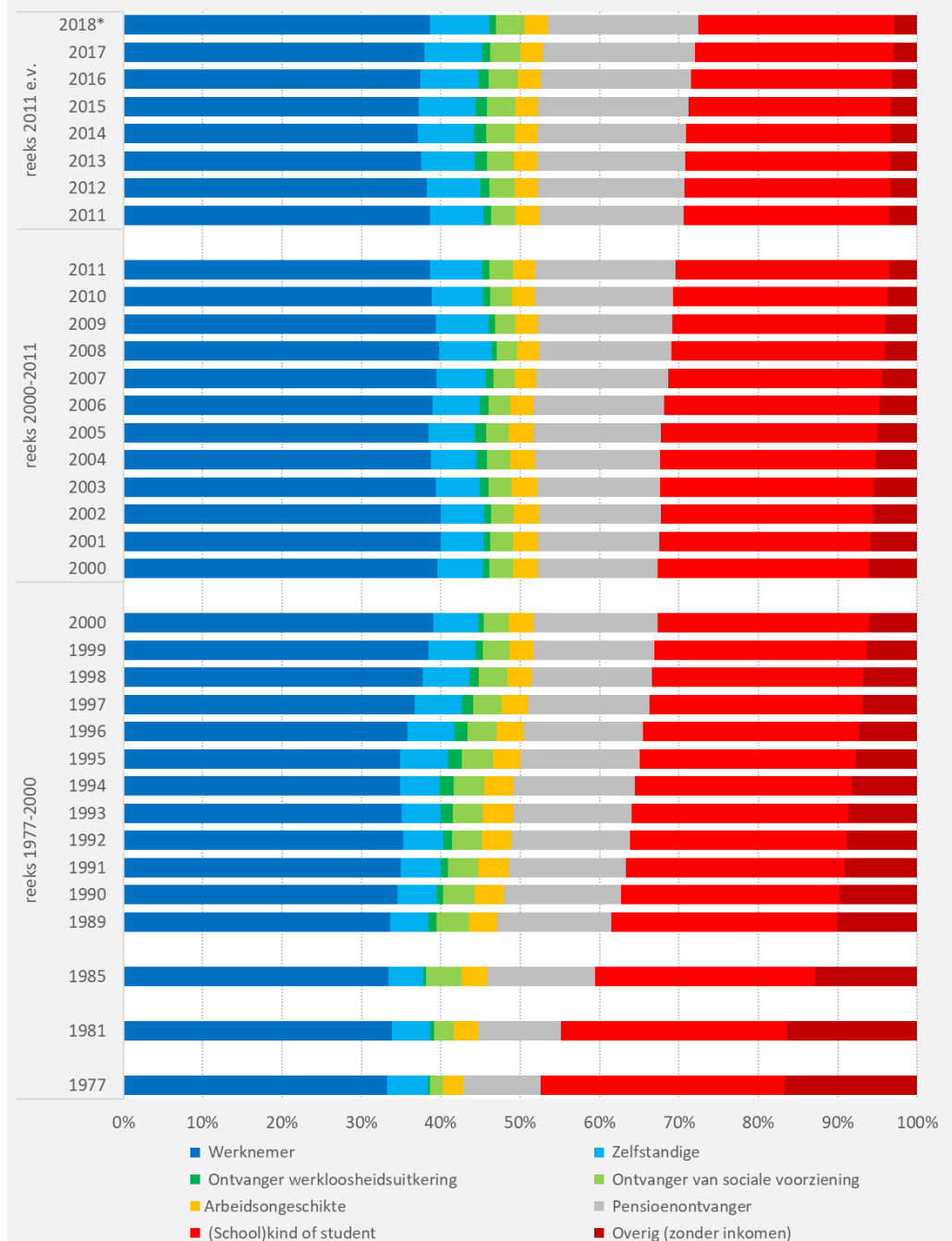
5.1 Sociaaleconomische categorie van de persoon

Voor het afleiden van de sociaaleconomische categorie van personen wordt niet alleen gebruik gemaakt van de inkomensbestanddelen die bij een persoon worden waargenomen, maar ook van gegevens die uitsluitel geven of een persoon onderwijs volgt.

Voor de jaren 1977-1985 ontbreken sommige inkomensgegevens zodat personen hierdoor mogelijk aan een andere categorie zijn toegewezen dan waartoe zij feitelijk behoren. Zo is het loon van de directeur-generaal in de jaren 1977-1985 opgenomen onder loon van werknemers, waardoor waarschijnlijk een (aanzienlijk) deel van hen als werknemer en niet als zelfstandige is aangemerkt. Voor de jaren 1977-1989 is het oorlogs- en verzetspensioen (een sociale voorziening) geteld als pensioen (uitkering inkomensverzekering), voor die gevallen waarvoor een correctie (zie paragraaf 4.9) niet mogelijk was. Het gaat hier om een betrekkelijk kleine groep. Voor de eerste jaren ontbreekt ook informatie over onderwijsdeelname. Om vast te stellen of een jongere als schoolgaand of student of als werkende aangemerkt kon worden, is de hoogte van het inkomen als afbakeningscriterium gehanteerd.

De uitkomsten laten voor de jaren 1977-1981 relatief veel personen zonder inkomen zien ten koste van pensioen- en bijstandsontvangers. Dit komt doordat destijds het hoofd van het huishouden het uitkeringsdeel van de partner als toeslag uitbetaald kreeg. In 1985 is de individualisering van de AOW en bijstand doorgevoerd, zodat AOW en bijstand bij beide partners van een paar kon worden waargenomen.

5.1 Personen naar sociaal-economische categorie

Breken in de uitkomsten bij indelingen

In hoofdstuk 7 en 8 wordt ingegaan op de omvang van de breuk in 2000 en 2011 na herziening van de inkomens. Het huidige hoofdstuk laat voor diverse indelingen van de bevolking al zien, dat er in 2000 en 2011 sprake is van een breuk. In beide jaren heeft de breuk een demografische en een inkomenscomponent.

Zo is voor het jaar 2000 het aantal een- en tweepersoonshuishoudens voor de reeks 1977-2000 (zowel absoluut als relatief) een stuk hoger dan in de reeks 2000-2014. Voor 2011

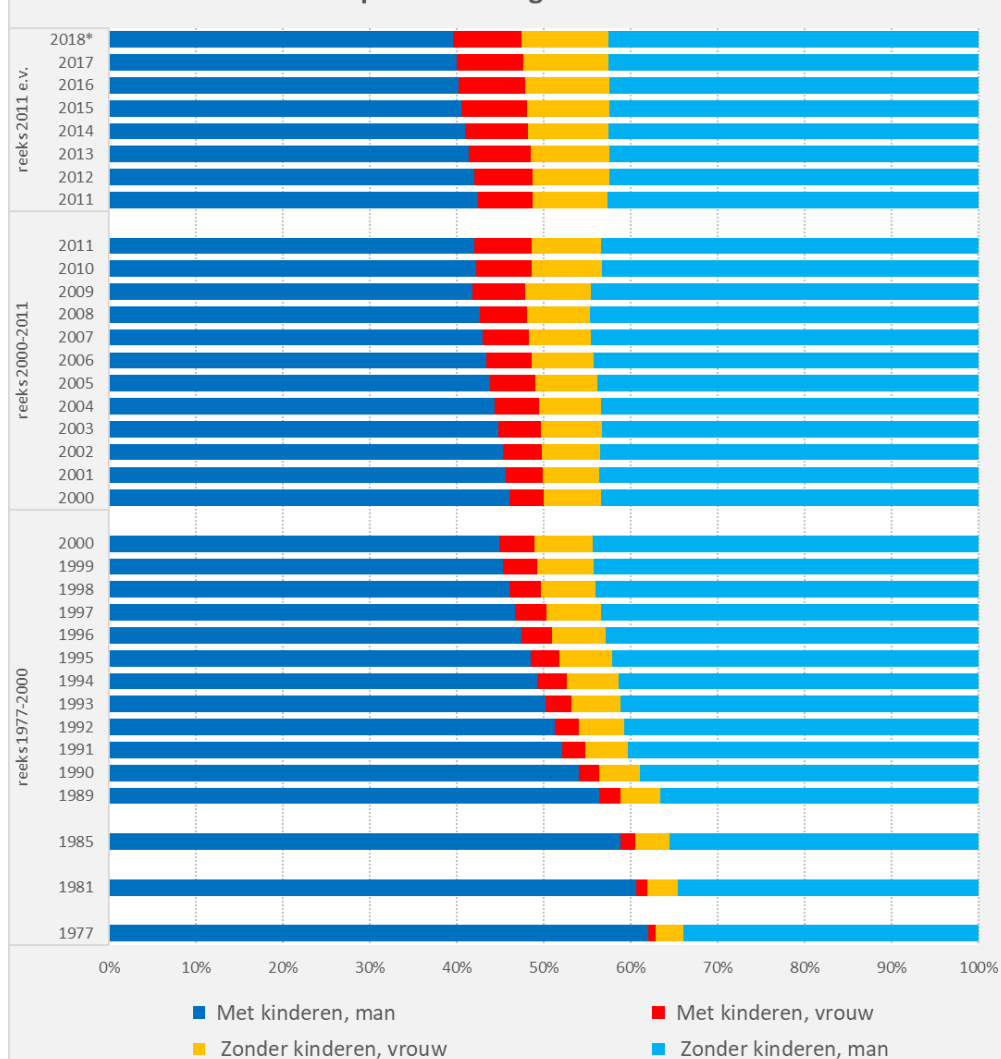
geldt juist dat er in puur demografisch opzicht volledige aansluiting is op de IIV-reeks (afgezien van een verschil ontstaan doordat het IPO een steekproef is); wegens de basisverlegging moeten de IPO-uitkomsten van 2011 (stand bevolking ultimo het onderzoeksjaar) hierbij vergeleken worden met de IIV-uitkomsten van 2012 (stand van de bevolking begin van het onderzoeksjaar).

Zodra het inkomen een rol speelt, ontstaan er echter verschillen. In het IPO wordt immers de sociaaleconomische categorie van, bijvoorbeeld, een persoon die ultimo 2011 (ofwel 1 januari 2012) 65 jaar is, bepaald op basis van het inkomen over 2011 en in het IIV op basis van het inkomen over 2012.

5.2 Positie in het huishouden

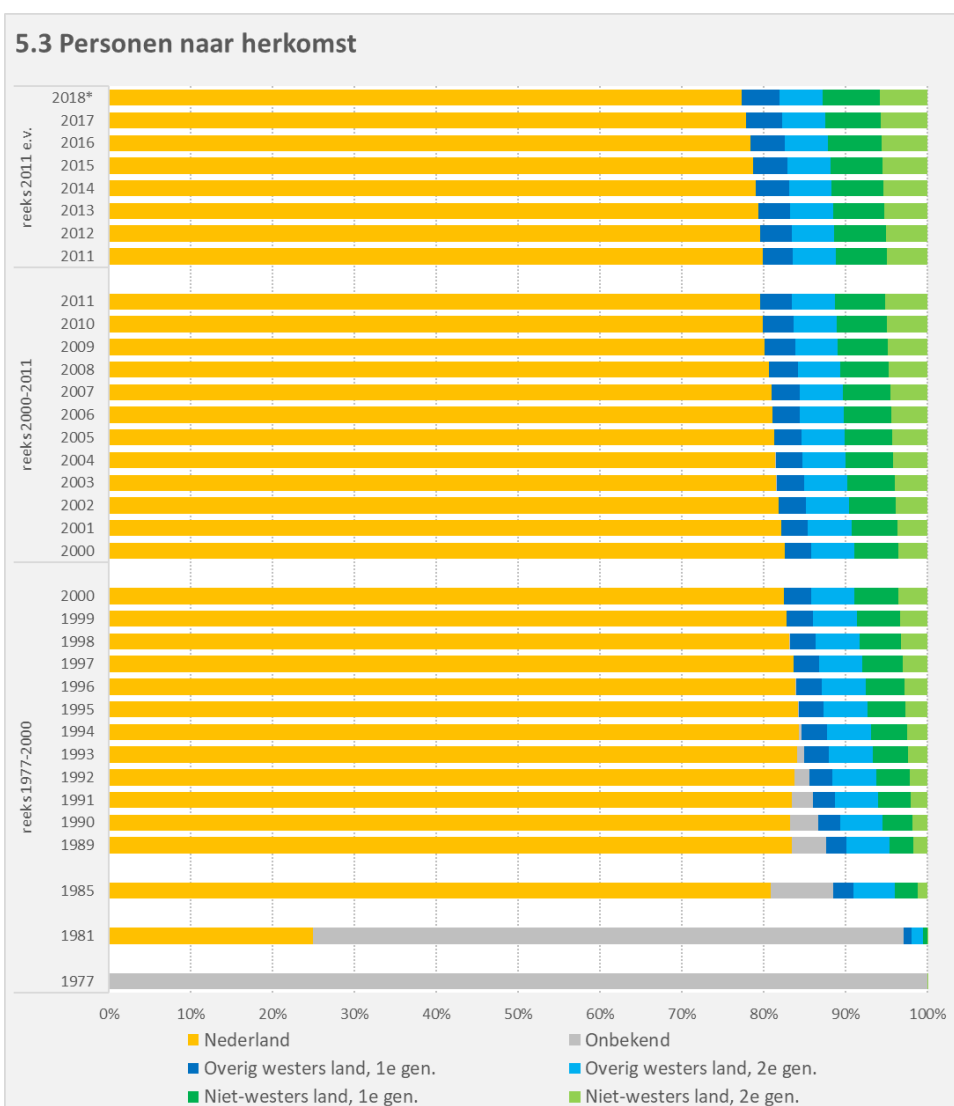
In publicaties voor de jaren 1977-2000 is de positie in het huishouden van personen vastgesteld ten opzichte van het hoofd van het huishouden. Bij huishoudens waarvan de kern van het huishouden gevormd werd door een paar werd hierbij steeds de man aangewezen als het hoofd. Bij de herziening in 2000 is deze demografische invalshoek verlaten en ingeruild voor een sociaaleconomische. Vanaf 2000 is de positie bepaald ten opzichte van de hoofdkostwinner in de kern van het huishouden. Bij meerpersoonshuishoudens met kinderen wordt daarbij de kern gevormd door de ouder(s): inwonende kinderen kunnen dus geen hoofdkostwinner zijn. De afleiding naar positie in het huishouden is bij de revisie in 2011 nog licht verbeterd. Deze afleiding is nu toegepast op de gehele periode vanaf 1977. Voor hoofdkostwinners met een partner zijn hiervan de resultaten opgenomen in figuur 5.2.

5.2 Hoofdkostwinner met partner naar geslacht

5.3 Herkomst van de persoon

In de oorspronkelijke bestanden was de herkomst van personen pas vanaf 1995 beschikbaar. Met behulp van informatie voor de totale bevolking is dit gegeven nu zo ver als mogelijk teruggelegd. Het gaat hier dus niet zozeer om een herziening maar om een verrijking van de bestanden. Voor de jaren 1977-1981 levert dit over het geheel gezien geen bruikbare informatie op, doordat alleen aan identificeerbare personen (zie tabel 2.1.1) een herkomst toegekend kon worden. Ook voor 1985 en de hierop volgende jaren moest aan een deel van de bevolking, weliswaar aan een steeds kleiner deel, de herkomst als onbekend worden vastgesteld.

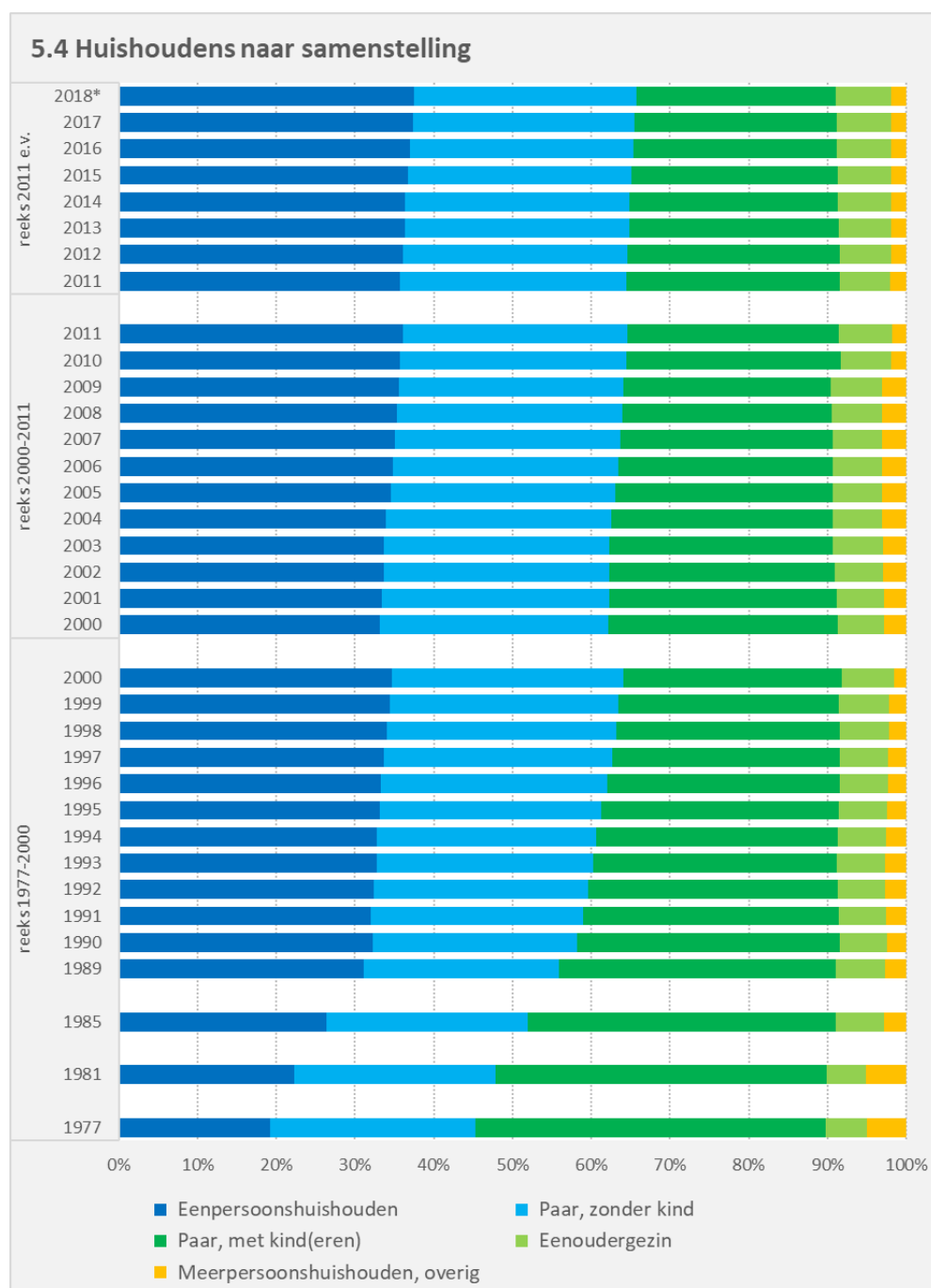

5.4 Samenstelling van het huishouden

Een huishouden bestaat uit één of meer personen die samen een woonruimte bewonen en zichzelf, dus niet-bedrijfsmatig, voorzien in de dagelijkse levensbehoeften. Welke personen in deze zin tot een huishouden behoren, is door de tijd heen op verschillende manier vastgesteld. Hierbij komt men bijvoorbeeld voor de keus te staan of twee personen die op een adres wonen, een paar vormen of dat het bijvoorbeeld gaat om studenten die alleen de woning delen. Voor het LUI en IPO is daarbij vanaf het begin ook gebruik gemaakt van gegevens van de Belastingdienst, waarbij rond 2000 de methode van afleiding herzien is. Vanaf 2010 bevat de Inkomensstatistiek de huishoudens zoals deze voor de Huishoudensstatistiek zijn vastgesteld.

In de huidige herziening is niets veranderd in de samenstelling van een huishouden in de zin dat er personen toegevoegd of verwijderd zijn. Wel zijn de huishoudens nu voor de gehele periode vanaf 1977 ingedeeld in de categorieën die in het IIV gehanteerd zijn. Hierbij zijn meerpersoonshuishoudens waarin naast de ouder(s) en eventuele kinderen nog een ander persoon (bijvoorbeeld een verwante van de hoofdkostwinner) aanwezig is, in een aparte

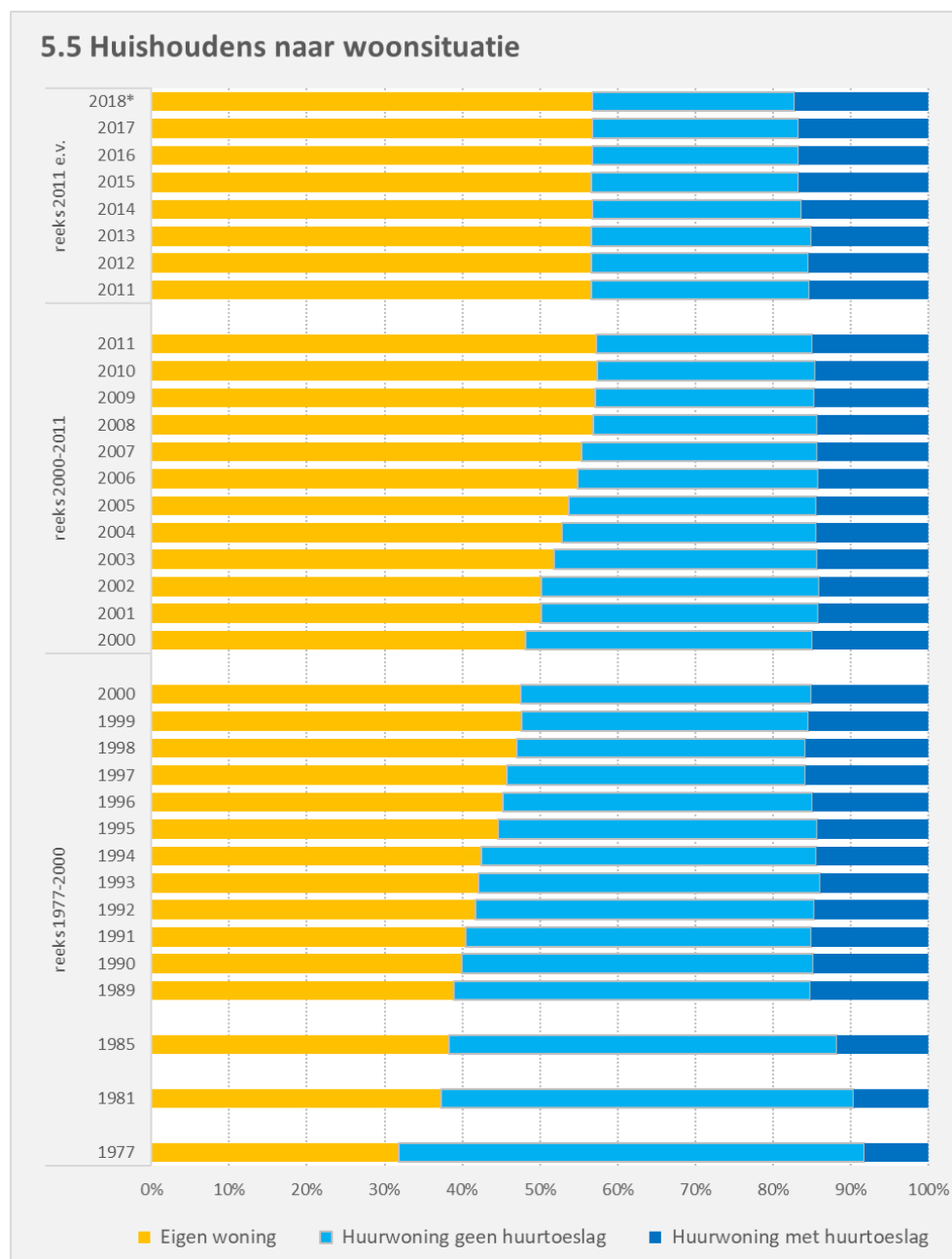
groep gezet, omdat bij hen een gemeenschappelijke inkomens- en vermogensportemonnee al minder goed van toepassing lijkt.

5.5 Woonsituatie van het huishouden

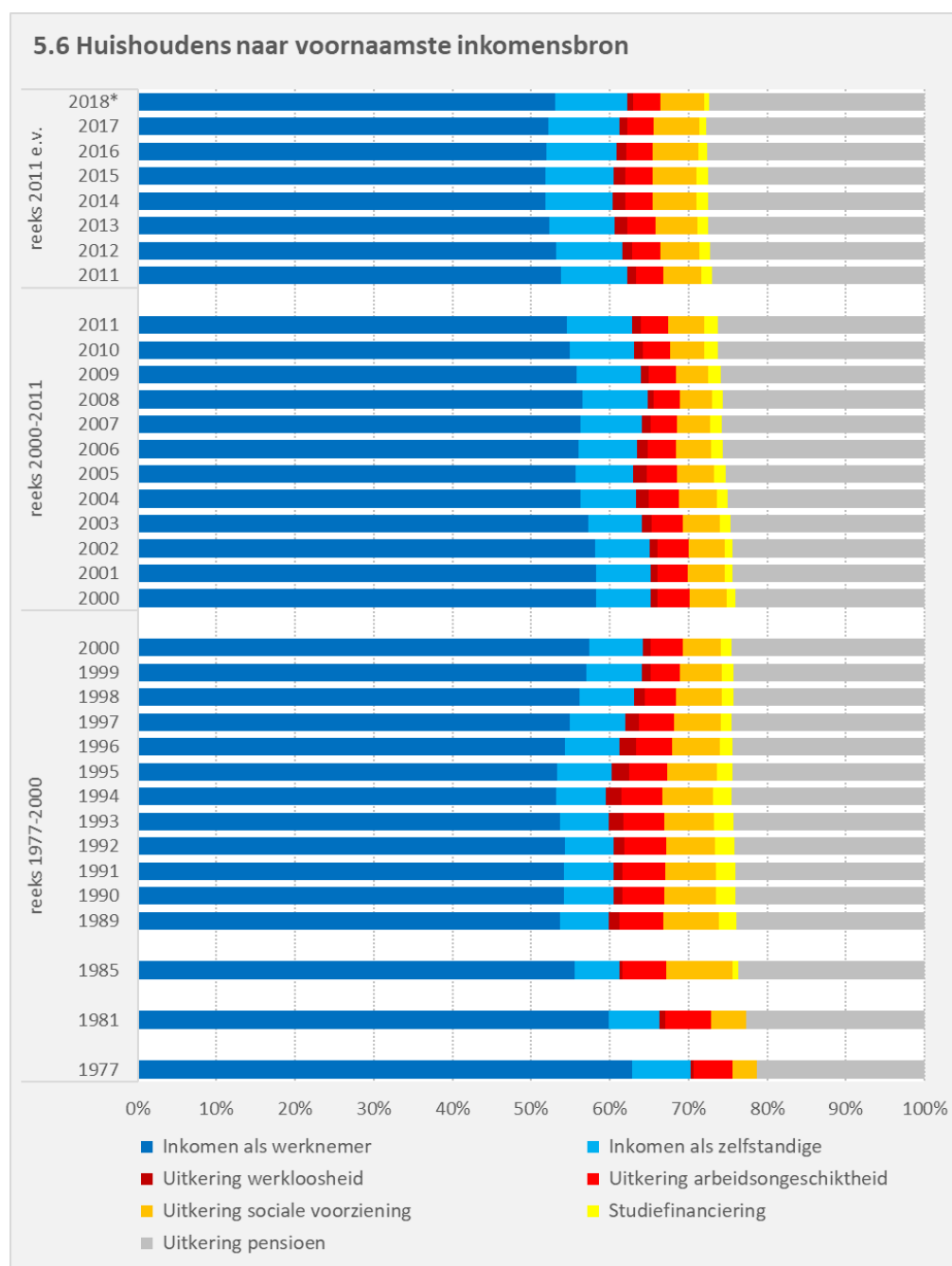
De woonsituatie van een huishouden (of er sprake is van een eigenwoning of huurwoning) is in de IIV- reeks vastgesteld op grond van de situatie aan het begin van het jaar. Dit is gedaan aan de hand van de vermogensgegevens van het huishouden, en wel of een eigen woning hiervan deel uitmaakt of niet. Hiermee werd een betere aansluiting tussen de Inkomens- en Vermogensstatistiek bewerkstelligd.

In de reeks 1977-2000 en 2000-2011 is een vergelijkbare afleiding niet mogelijk. Voor diverse jaren ontbreken vermogensgegevens (waaronder gegevens over woningbezit), terwijl zij, indien voorhanden, betrekking hebben op 1 januari van het erop volgende jaar. Om die reden is de woonsituatie voor de reeks 1977-2000 en 2000-2011 afgeleid op basis van het hebben van huurwaarde (en voor huurders gedetailleerd aan de hand van eventuele huurtoeslag, die destijds onder de benaming van huursubsidie bekend was).

5.6 Voornaamste inkomensbron van het huishouden

In tegenstelling tot de afleiding van de sociaaleconomische categorie van de persoon (paragraaf 5.1) is de voornaamste inkomensbron van het huishoudens uitsluitend gebaseerd op inkomensbestanddelen van het besteedbaar inkomen. De daar gesignaleerde problemen met de waarneming van bepaalde inkomensbestanddelen in de jaren 1977-1985 (zoals het loon van de directeur-generaal en het oorlogs- en verzetspensioen) treffen derhalve ook de typering naar de voornaamste inkomensbron van het huishouden. De hoofdgroepen van deze indeling zijn opgenomen in figuur 5.6.

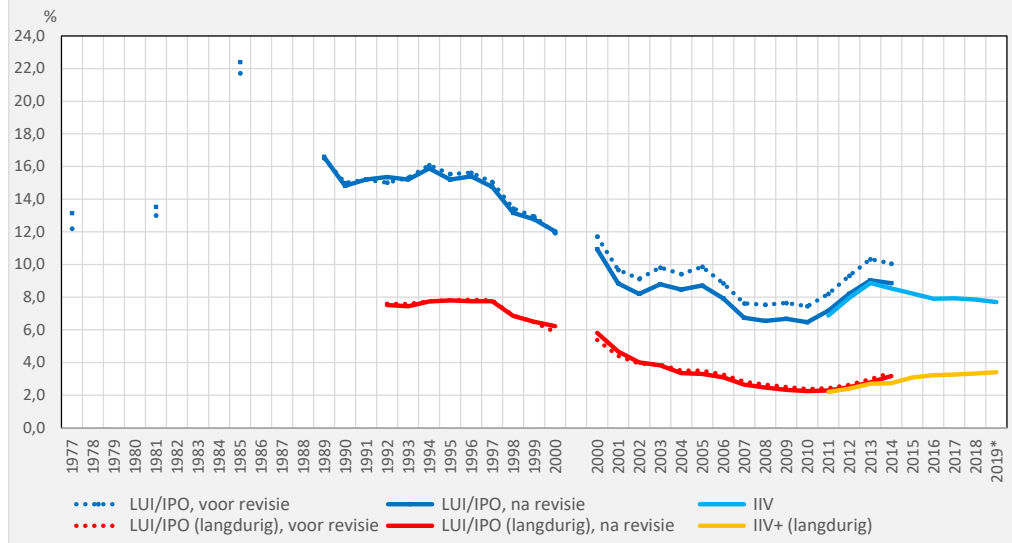
6. Effect van de herziening op enkele uitkomsten

De herziening van het inkomen leidt ook tot herziene uitkomsten van onder meer het aandeel huishoudens met een laag inkomen, de inkomensongelijkheid en de koopkrachtontwikkeling. Het effect van de herziening op deze uitkomsten staat in dit hoofdstuk centraal.

6.1 Aandeel huishoudens met een laag inkomen

De herziening van de Inkomens leidt voor de jaren 2000-2014 tot een lager aandeel van huishoudens met (langdurig) een inkomen onder de lage-inkomensgrens. Gemiddeld gaat het om een neerwaartse bijstelling met 1,0 procentpunt. In navolging kwam het aandeel huishoudens met ten minste vier jaar achtereen een laag inkomen in deze periode gemiddeld 0,1 procentpunt lager uit. De neerwaartse bijstelling kan vooral toegeschreven worden aan de opwaardering van het voordeel dat huishoudens ontlenden aan het hebben van een eigen woning. Hierdoor kwam hun besteedbaar inkomen op een aanzienlijk hoger niveau te liggen (zie paragraaf 4.13). De kloof ten opzichte van de IIV-reeks is hierdoor een stuk kleiner geworden, maar hiervoor is als prijs betaald dat de kloof in 2000 juist groter is geworden. De afbakening van de doelpopulatie van de langdurig lage inkomens is in de IPO-jaren 2008-2011 was minder goed, relatief veel huishoudens werden uitgesloten (25 procent van gehele populatie). Voor de huishoudens met een laag inkomen zoals vastgesteld met IIV 2011, 2012 en 2013 zijn de bijbehorende huishoudens met een langdurig laag inkomen daarom afgeleid met behulp van beschikbare, integrale (maar niet gereviseerde) inkomensbestanden 2008 t/m 2010. De aldus verkregen verbeterde afleidingen van de huishoudens met een langdurig laag inkomen zijn vervolgens ingepast in de reguliere IIV-bestanden 2011-2013. Voor wat betreft de doelvariabelen laag en langdurig laag inkomen is daarmee de trendbeuk in 2011 sterk gereduceerd en is er vanaf 2000 op populatieniveau sprake van een nagenoeg consistente reeks.

6.1.1 Aandeel huishoudens met (langdurig) laag inkomen

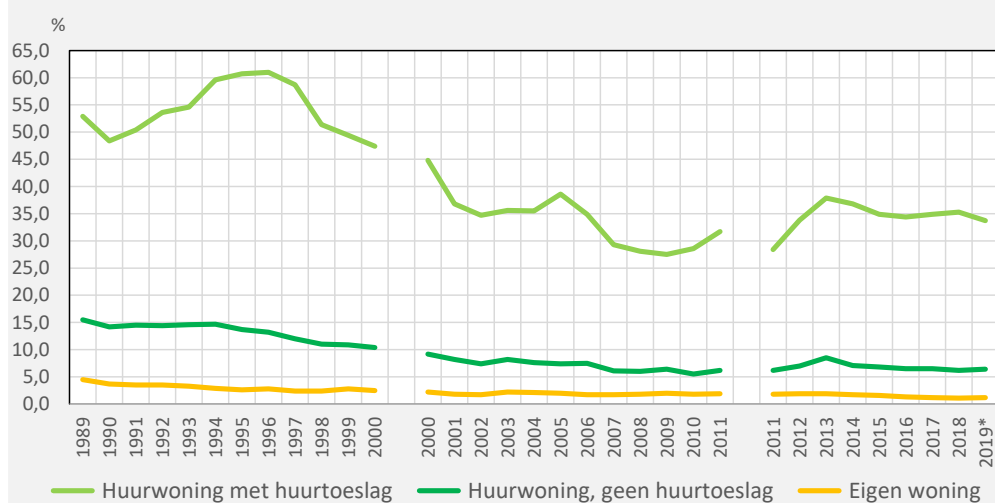
Hoog aandeel met laag inkomen in 1985

De uitkomsten voor 1985 tonen een hoog aandeel van huishoudens met een laag inkomen. De stijging ten opzichte van 1977 en 1981 hangt deels samen met de ontwikkeling van het AOW-pensioen en de bijstand. Deze uitkeringen lagen eind jaren zeventig van de vorige eeuw op een hoog niveau. Voor enkele groepen (bijvoorbeeld AOW-paren) lag de uitkering in 1977 en 1981 dicht onder de lage-inkomensgrens. Het hebben van geringe neveninkomsten (bijvoorbeeld een klein aanvullend pensioen) betekende dat het inkomen boven de lage-inkomensgrens uitkwam. Dit veranderde onder invloed van de slechte conjunctuur in de jaren 1981-1983. De koopkracht van mensen met alleen AOW of bijstand daalde in de jaren 1980-1985, waardoor een groter deel van de bevolking onder de armoedegrens belandde. Vanaf 1985 zette zich weer een algemene koopkrachtverbetering door, ofschoon de sociale minima pas vanaf 1998 op een hoger koopkrachtniveau kwamen. Naast het lage niveau van de bijstand en AOW speelde in 1985 ook een rol dat relatief veel huishoudens afhankelijk waren van bijstand (zie paragraaf 5.6).

De volgende paragraaf laat zien dat de hier geschetste ontwikkeling geen vergelijkbaar effect heeft gehad op de mate van inkomensongelijkheid in 1985. Een koopkrachtdaling voor een concentratie van huishoudens net boven de armoedegrens kan dus een groot effect op het gemeten risico op armoede hebben, terwijl de ontwikkeling in de mate van inkomensongelijkheid afhankelijk is van veranderingen in de complete inkomensverdeling.

Ofschoon de correcties op de huurwaarde en andere inkomensvariabelen hebben geleid tot een beter vergelijkbaar besteedbaar inkomen, vertonen de uitkomsten van het aandeel huishoudens met een laag inkomen niettemin een duidelijk breuk in 2000 en een minder grote breuk in 2011, die onder meer zijn toe te schrijven aan verschillen in de onderzoekspopulatie (zie respectievelijk hoofdstuk 7 en 8). De omvang van de breuk verschilt per bevolkingsgroep. Zo is in 2011 het verschil in het aandeel huishoudens met een laag inkomen bij eigenwoningbezitters en huurders zonder huurtoeslag betrekkelijk klein, maar bedraagt het verschil bij huurders met huurtoeslag 3,3 procentpunt (31,7 tegen 28,4 procent).

6.1.2 Huishoudens met een laag inkomen naar woonsituatie

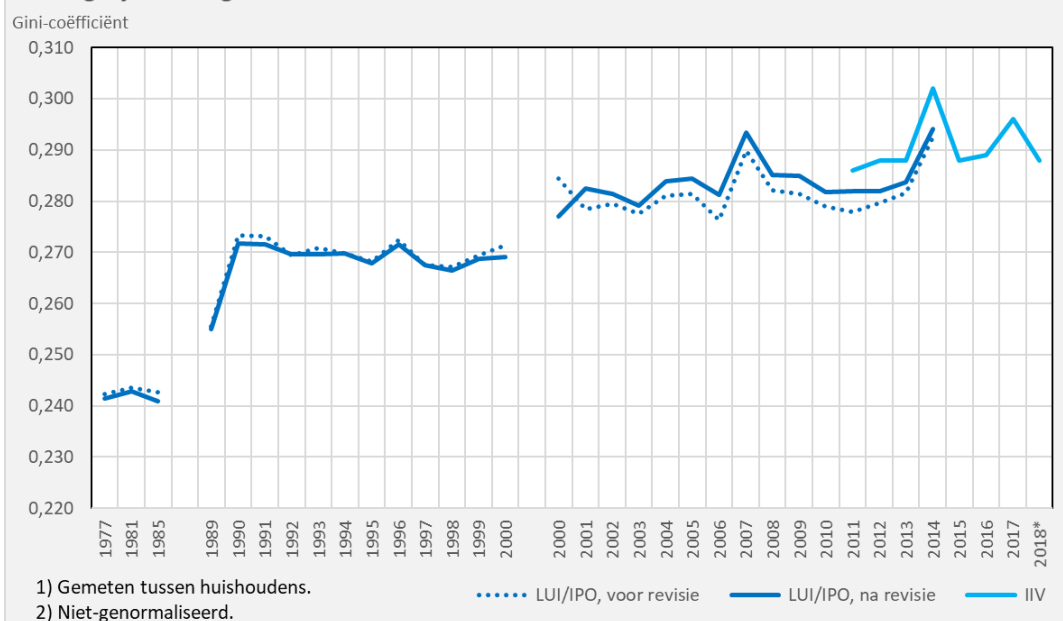

6.2 Inkomensongelijkheid

De herziening van inkomens heeft vrijwel geen effect gehad op de mate van inkomensongelijkheid (gemeten op basis van het gestandaardiseerd inkomen van het huishouden aan de hand van de niet-genormaliseerde Gini-coëfficiënt, zie Bos e.a., 2018) voor de jaren 1977-2000. De opwaardering van de economische huurwaarde voor de jaren 2000-2014 heeft daarentegen bijgedragen tot een opwaartse bijstelling van de mate van ongelijkheid in deze periode. Hierdoor werd het verschil met de IIV-reeks een stukje kleiner; de afkapping van extreem lage en hoge inkomens in de LU/IPO-reeks (zie paragraaf 4.12) verklaart een deel van het resterende verschil in ongelijkheid met de IIV-reeks. Het jaar 2000 van de B-reeks vormt een uitzondering: hier is de Gini-coëfficiënt na de herziening juist wat lager komen te liggen, waardoor de kloof met de reeks 1977-2000 wat kleiner werd.

De reeks vanaf 2000 laat meer beweging in de ongelijkheidsmaatstaf zien dan de reeks vanaf 1990. Dit komt mede doordat vanaf 2000 eenmalige inkomens in het inkomen zijn meegeteld. Zo is de stijging van de ongelijkheid in 2007 en 2014 toe te schrijven aan een flinke toename van het inkomen uit aanmerkelijk belang, toen hierover eenmalig een lager belastingtarief werd geheven.

6.2 Ongelijkheid in gestandaardiseerd inkomen¹⁾: Gini-coëfficiënt²⁾

Geringe ongelijkheid in 1977-1989

In 2000 en 2011 vertonen de uitkomsten voor ongelijkheid een breuk. De breuk in 2000 is voor een deel toe te schrijven aan eenmalige inkomens. Deze incidentele, vaak hoge inkomensbedragen (tot en met 2000 belast tegen een bijzonder tarief) zijn in de A-reeks niet in het inkomen meegenomen, in de B-reeks is dat wel het geval, zij het dat zeer hoge bedragen om steekproeftechnische redenen afgeknot zijn. In de C-reeks zijn de bedragen voor het volle bedrag opgenomen, hetgeen mogelijk een deel van de breuk tussen de B- en C-reeks in 2011 verklaart (zie verder ook hoofdstuk 7 en 8).

Voor het vaststellen van de ontwikkeling tussen bijvoorbeeld 1999 en 2001 moet met de breuk in 2000 rekening gehouden worden. Dit kan bijvoorbeeld door de uitkomsten van de reeks 1977-2000 zodanig op te hogen (met een relatieve factor of een absolute waarde die ontleend kunnen worden aan de twee verschillende uitkomsten voor het jaar 2000) dat zij op vergelijkbaar niveau komen als in de reeks 2000-2014. Voor subgroepen kan dit op vergelijkbare wijze gedaan worden.

De uitkomsten voor 1977-1989 wijken sterk af van die van 1990 en volgende jaren, maar hier gaat het niet om een breuk. Nadat inkomens tussen 1979 en 1985 gedaald waren, stegen nadien de lonen terwijl de uitkeringen bevroren bleven. Dit heeft geleid tot een toename van de ongelijkheid tussen 1985 en 1990 (zie Trimp, 1996b). In 1990 kwam hier nog een schepje bovenop door de operatie Oort, een belastingherziening waarvan hogere inkomens meer geprofitteerd hebben dan lagere inkomens (zie CBS, 1991, blz. 16).

6.3 Dynamische koopkrachtontwikkeling

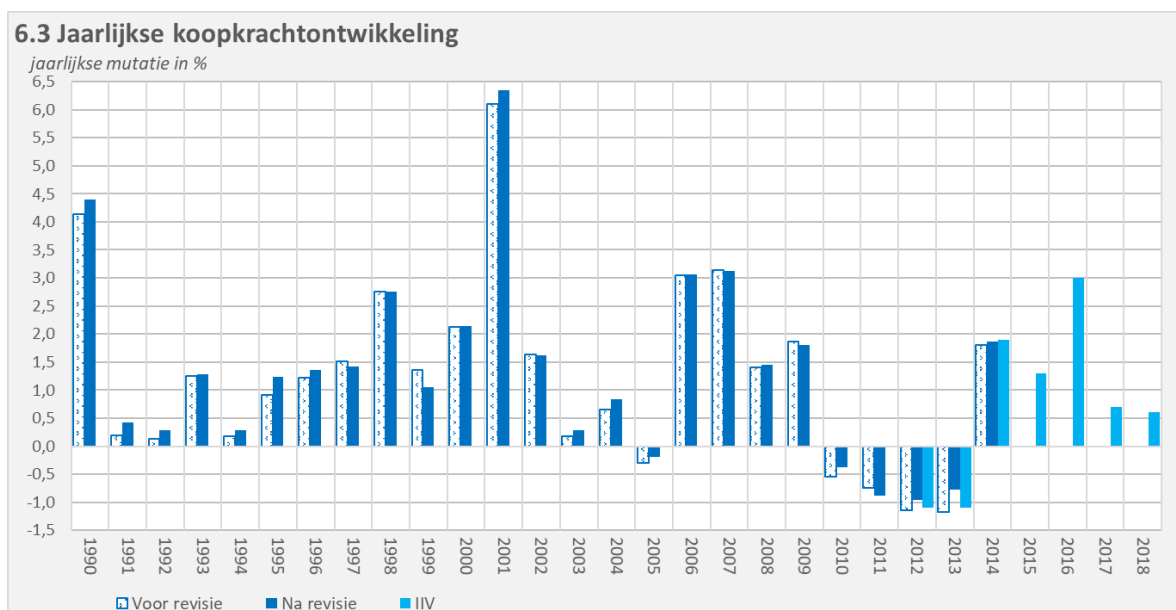
De opwaardering van de economische huurwaarde voor de jaren 2000-2014 heeft ook effect gehad op de (reële) koopkrachtontwikkeling (het gaat hier om de zogenaamde

dynamische koopkrachtontwikkeling; zie Bos, 2007). Doordat de huurwaarde bij de herziening op een hoger niveau is vastgesteld, werkt de huurwaardestijging nu sterker door en wordt de koopkrachtontwikkeling voor eigenwoningbezitters daardoor doorgaans iets naar boven bijgesteld. In welke mate dit het geval is, is niet direct aan te geven, doordat de herziening nog vele andere zaken naast de opwaardering van de huurwaarde omvat. Voor de jaren tot 2000 is het niveau van de huurwaarde in geringere mate gecorrigeerd: ook voor deze periode is de ontwikkeling van de bruto huurwaarde op één lijn is gebracht met gegevens over de huur(waarde)ontwikkeling.

In publicaties over de koopkrachtontwikkeling voor de jaren tot 2000 beperkte de onderzoekspopulatie zich tot personen vanaf 16 jaar. Voor de in figuur 6.2 opgenomen uitkomsten is geen leeftijdsgrens gehanteerd. Voor het bepalen van individuele koopkrachtmutaties wordt de onderzoekspopulatie beperkt tot kernpersonen met een inkomen boven een bepaalde inkomensgrens. De reden hiervoor is dat zodoende berekeningen over negatieve inkomens uitgesloten worden en extreem hoge of lage mutaties bij een zeer laag inkomen in een van beide jaren vermeden worden. De hiertoe gebruikte inkomensgrens is nu voor de gehele periode vastgesteld op veertig procent van de lage-inkomensgrens. De lage-inkomensgrens vertegenwoordigt over de jaren heen een vast koopkrachtbedrag dat bijvoorbeeld in 2010 voor een alleenstaande 11.300 euro bedroeg.

De herziening van het besteedbaar inkomen heeft effect gehad op de koopkrachtmutatie van de totale bevolking; het verschil tussen het oude en nieuwe cijfer varieert tussen -0,3 en 0,4 procentpunt. Gemiddeld over de gehele periode 1990-2014 komt de koopkrachtontwikkeling na revisie 0,1 procentpunt per jaar hoger uit dan voor revisie.

Zowel in 1990 als in 2001 steeg de koopkracht sterk. In beide situaties was dit mede het gevolg van een belastingherziening (zie respectievelijk Trimp, 1996a, en De Kleijn, 2005) waarbij grote delen van de bevolking er in koopkracht op vooruit gingen. In 2006 (invoering van de Zorgverzekeringswet) en 2007 profiteerden grote groepen van de bevolking van de gunstige conjunctuur.

7. Breuk in 2000

De breuk in 2000 heeft twee belangrijke componenten. Zowel het aantal huishoudens als de verdeling naar samenstelling van het huishouden vertonen grote verschillen in 2000 tussen de reeks 1977-2000 en de reeks 2000-2014. Deze demografische breuk was geen onderwerp van de huidige herziening. Anderzijds heeft de herziening van inkomens ertoe geleid dat het verschil in het gemiddeld besteedbaar inkomen juist toenam van 270 euro naar 1.340 euro.

7.1 Demografische breuk

In paragraaf 5.4 is al aangegeven dat de methodiek om vast te stellen wie tot het huishouden van een kernpersoon behoort, in 2000 is herzien. Deze herziening heeft voor verreweg de meeste kernpersonen niet geleid tot een wijziging in de samenstelling van het huishouden. In de overige gevallen zijn één of meer leden toegevoegd aan het huishouden van de kernpersoon of zijn juist personen uit het huishouden verwijderd.

7.1.1 Personen in het IPO-bestand van 2000, reeks A en B

	case	%
Totaal personen in A en/of B	232.595	100
waarvan		
in identiek huishouden in A en B	229.232	98,6
in huishouden met meer personen in B dan A	1.309	0,6
in huishouden met minder personen in B dan A	590	0,3
Personen wel in B, niet in A	1.143	0,5
Personen wel in A, niet in B	321	0,1

Niettemin vertoont het aantal huishoudens in 2000 voor de A- en B-reeks een groot verschil. Dit wordt veroorzaakt door de herweging van personen (en huishoudens) naar randtotalen van de bevolking en huishoudens. Voor de jaren 2000-2014 is hierbij aangesloten op onder meer totalen naar leeftijd en geslacht van de Bevolkingsstatistiek en de (herziene) Huishoudenstatistiek. Voor de jaren 1989-2000 zijn de aantallen uit de Huishoudensstatistiek slechts beperkt gebruikt bij de herweging. Ten opzichte van de cijfers uit de Huishoudensstatistiek vertoont het IPO dan ook voor de periode 1990-2000 een overschatting met 1,4 tot 2,3 procent. Doordat het IPO wel aansluit op het totaal aantal inwoners in Nederland (naar diverse persoonskenmerken), zijn zij dus anders verdeeld over huishoudens dan in de Huishoudensstatistiek.

7.1.2 Particuliere huishoudens, stand ultimo jaar

	Huishoudens, totaal			Aandeel eenpersoonshuishoudens		
	Huishoudens- statistiek ¹⁾	LUI/IPO	Vershil	Huishoudens- statistiek ¹⁾	LUI/IPO	Vershil (procentpunt)
	<i>x 1000</i>		%			
1977	4.752	4.752	0,0	20,3	20,1	-0,2
1981	5.103	5.117	0,3	22,3	23,4	1,1
1985	5.613	5.614	0,0	27,7	27,5	-0,2
1989	6.000	5.999	0,0	29,5	31,5	2,1
1990	6.113	6.219	1,7	29,9	32,8	2,9
1991	6.215	6.301	1,4	30,2	32,5	2,3
1992	6.317	6.405	1,4	30,7	33,0	2,3
1993	6.407	6.498	1,4	31,0	33,4	2,4
1994	6.469	6.568	1,5	32,6	33,5	0,9
1995	6.518	6.639	1,9	32,6	33,7	1,1
1996	6.581	6.709	1,9	32,8	33,9	1,1
1997	6.656	6.793	2,1	33,1	34,3	1,2
1998	6.745	6.875	1,9	33,4	34,6	1,2
1999	6.801	6.961	2,3	33,4	35,0	1,6
2000	6.867	7.025	2,3	33,6	35,2	1,6

1) Deels bewerkt naar stand ultimo van het jaar.

De overschatting van het aantal huishoudens in de A-reeks ten opzichte van de Huishoudensstatistiek, doet zich in 2000 vooral voor bij een- en tweepersoonshuishoudens. Bij drie- en vierpersoonshuishoudens is daarentegen juist sprake van een onderschatting. Doordat het besteedbaar inkomen in doorsnee stijgt naarmate er meer personen in een huishouden zijn, betekent dit, dat het gemiddeld inkomen over de totale populatie in de A-reeks iets onderschat is. De 'scheve' aantalsverhoudingen in de jaren 1990-2000 betekenen ook dat de uitkomsten van de mate van inkomensongelijkheid en het aandeel huishoudens met een laag inkomen niet goed vergelijkbaar zijn met uitkomsten voor de periode vanaf 2000. De uitkomsten van de koopkrachtontwikkeling zijn daarentegen longitudinaal bepaald en dragen geen effect van de demografische breuk in 2000 (zie paragraaf 2.2).

7.1.3 Huishoudens, 2000, A- en B-reeks, naar omvang

	Huishoudens			Gemiddeld gewicht			Huishoudens		
	A	B	verschil	A	B	verschil	A	B ¹⁾	verschil
	<i>case</i>			<i>x 1</i>			<i>x 1000</i>		
TOTAAL	81.486	81.463	-23	86	84	-2	7.025	6.867	-158
w.v. met aantal personen									
1	14.787	14.103	-684	167	164	-4	2.473	2.307	-166
2	25.911	26.519	608	90	85	-5	2.335	2.258	-77
3	14.132	14.090	-42	60	64	4	844	901	58
4	17.074	17.147	73	55	55	1	933	951	18
5	6.602	6.618	16	49	49		325	324	-1
6	1.919	1.921	2	42	44	3	80	85	5
7	623	629	6	37	41	4	23	26	3
8 en meer	438	436	-2	29	33	4	13	14	2

1) Komt voor huishoudens met 1-4 personen exact overeen met de Huishoudensstatistiek

7.2 Inkomensbreuk

De in paragraaf 7.1 besproken demografische breuk heeft een beperkt effect op het gemiddeld besteedbaar inkomen van huishoudens: weging van het besteedbaar inkomen van de A-reeks met de aantallen huishoudens van de B-reeks, gedetailleerd naar huishoudensomvang, levert slechts een opwaartse correctie van 300 euro op. Er resteert dan nog een verschil van zo'n 1000 euro voor het jaar 2000 tussen de A- en B-reeks. Op basis van de niet-herziene uitkomsten bedroeg het verschil in gemiddeld besteedbaar inkomen 300 euro. De herziening heeft dus geleid tot een groter verschil tussen de A- en B-reeks.

7.2.1 Besteedbaar huishoudensinkomen, 2000, A- en B-reeks

	Huishoudens		Gem. besteedbaar inkomen		
	A	B	A ¹⁾	B	verschil
	%		1000 euro		
TOTAAL	100,0	100,0	24,6	25,9	1,3
w.v. met aantal personen					
1	34,7	33,1	14,8	15,1	0,4
2	33,5	33,1	27,1	27,9	0,8
3	12,1	13,2	31,0	32,7	1,7
4	13,4	13,9	33,2	35,1	1,9
5	4,6	4,7	34,3	36,7	2,4
6	1,1	1,2	35,7	38,8	3,1
7	,3	,4	35,5	39,6	4,1
8 en meer	,2	,2	41,5	44,8	3,2

1) Weging met aantallen van 2000-B levert voor het totaal 24.900 euro op.

Uit een vergelijking op individueel niveau valt op dat een verschil in het persoonlijk inkomen (en daarmee het besteedbaar inkomen van het huishouden) tussen 2000 uit de A- en B-reeks in circa één op de vijf gevallen (mede) veroorzaakt is door de wijziging in de methodiek van het toekennen van deelname aan de spaarloonregeling (zie box 1 in Hoofdstuk 3). De nieuwe methodiek bracht voor veel individuen een andere deelnamestatus dan voorheen. Daarboven kwam de nieuwe raming uit op ruim 210.000 extra personen met spaarloon; wel kwam het geïmputeerd bedrag aan spaarloon gemiddeld 110 euro lager uit en wel op 600 euro. Het spaarloon zelf heeft geen direct effect op de hoogte van het persoonlijk inkomen, maar leidt wel tot een geringer bedrag aan te betalen premie- en belastingen. Hoe dit per saldo heeft uitgewerkt op het besteedbaar inkomen is niet nagegaan. Omdat het voor een groot deel om verschuivingen tussen personen gaat, zal het effect op het totale inkomen per saldo naar verwachting niet groot zijn.

7.2.2 Personen naar verschil A- en B-reeks in persoonlijk inkomen, 2000 na herzieni

	Totaal	waarvan met spaarloon					
		geen in A en B	gelijk bedrag in A en B	alleen in B	meer in B dan in A	alleen in A	meer in A dan in B
<i>case</i>							
TOTAAL	231.131	177.371	8.934	20.160	2.186	16.414	6.066
waarvan met verschil in pers.ink. ¹	%						
-1000 en lager	1	1	1	0	0	2	1
-1000 tot -500	6	0	1	0	0	71	42
-500 tot -100	3	0	1	0	1	23	43
-100 tot 100	78	95	91	11	5	0	9
100 tot 500	3	1	1	18	89	0	0
500 tot 1000	6	0	0	65	1	0	0
1000 en hoger	3	3	6	5	4	3	4

1) Persoonlijk inkomen 2000 reeks B minus dat van reeks A.

Een groot effect op de omvang van de inkomensbreuk is direct toe te schrijven aan de herziening van de economische huurwaarde. Voor revisie bedroeg het verschil ten aanzien van deze post 8,7 miljard euro. Dit verschil is op huishoudensniveau volledig weggewerkt. Een tweede post met een groot effect op de inkomensbreuk betreft het inkomen uit aanmerkelijk belang. Bij de herziening zijn hier bedragen boven 250 duizend euro nu consequent (ook voor jaren waarvoor dit nog niet toegepast was) afgeknot (zie hierover ook Bos en Lok, 2019). In totaal was hiermee een bedrag gemoeid van 2,1 miljard euro. Anders dan bij de economische huurwaarde betreft het hier een gering aantal huishoudens. Tot besluit kan als derde belangrijke post de premie WAZ genoemd worden. Deze post, die bij zelfstandigen terug te vinden is, is met 735 miljoen euro naar boven bijgesteld. De opwaartse waardering van het besteedbaar inkomen in 2000 met 7,3 miljard euro is grotendeels toe te schrijven aan deze drie posten.

Wel een groot effect op primair en bruto-inkomen, maar geen enkel effect op het besteedbaar inkomen heeft de raming van eerder ontbrekende premies sociale verzekeringen in de reeks 1988-2000 gehad. Van deze premies leverden de pensioenpremies over loon de grootste bijdrage. Zo werden de pensioenpremies ten laste van de werkgever voor 2000 op bijna 14 miljard euro geraamd, terwijl de werknemerslasten uitkwamen op bijna 6 miljard euro.

Een deel van de verschillen in het macrobedrag voor het jaar 2000 uit de A- en B-reeks is toe te schrijven aan primair inkomen waarvan de bron niet bekend is. In de B-reeks is deze post op grond van achterliggende gegevens toegerekend aan onder meer loon en het inkomen van zelfstandigen. Dit verklaart voor een deel het hogere macrobedrag voor deze inkomenscomponenten in de B-reeks. Daarnaast speelt een rol dat bij de vaststelling van het inkomen voor 2000 uit de B-reeks gegevens van de Belastingdienst gebruikt zijn waarin meer aangiften en definitieve aanslagen zijn verwerkt als voor het jaar 2000 uit de A-reeks.

7.2.3 Inkomensbreuk in 2000, voor en na revisie

	Voor revisie			Na revisie			Mutatie in het verschil
	A-reeks	B-reeks	verschil	A-reeks	B-reeks	verschil	
mln euro							
1.1.1.1 Loon werknemer	140 563	148 837	8 275	145 627	148 837	3 211	-5.064
1.1.1.2 Loon ambtenaar	19 600	21 069	1 469	21 180	21 069	- 111	-1.580
1.1.2 / 2.2.2 Loon in natura	1 778	1 802	25	1 778	1 802	25	0
1.2.1 Premie WW,nWW: werkgever	3 096	3 930	833	3 096	3 930	833	0
1.2.2 Premie WAO,WIA: werkgever	8 710	10 767	2 057	10 051	10 767	716	-1.341
1.2.3 Premie pensioen: werkgever	0	12 998	12 998	13 960	12 998	- 962	-13.960
1.2.4 Premie ZFW,Zvw: werkgever	3 832	4 897	1 065	3 832	4 897	1 065	0
2.1 Inkomen zelfstandig ondernemer	15 555	18 692	3 137	15 542	18 654	3 112	-25
2.2 Inkomen directeur-groootaandeelhouder	6 078	6 149	71	6 078	6 149	71	0
2.3 Inkomen overige zelfstandige	2 122	2 192	70	2 122	2 192	70	0
3.1.1.1 Rente van banktegoeden	4 391	4 643	253	4 401	4 658	257	5
3.1.1.2.1 Rente van obligaties	58	60	2	60	63	3	0
3.1.1.2.2 Dividend van aandelen	642	650	7	790	799	9	2
3.1.2.1 Inkomsten uit eigen woning	15 551	6 861	-8 690	14 464	14 478	14	8.704
3.1.2.2 Inkomen uit onroerend goed, overig	1 269	1 437	168	1 468	1 601	133	-35
3.1.4 Inkomen uit aanmerkelijk belang	0	4 347	4 347	48	2 290	2 242	-2.104
3.1.5 Inkomen uit overige bezittingen	80	162	83	82	163	81	-2
3.2.1 Betaalde rente, hypotheek eigen woning	17 925	18 047	122	17 906	18 018	112	-9
3.2.3 Betaalde rente, overig	1 997	2 017	20	1 997	1 979	- 18	-38
Primair inkomen, onbekende oorsprong	3 542	- 22	-3 564	3 542	- 22	-3 564	0
4. PRIMAIR INKOMEN	206 943	229 408	22 465	228 218	235 329	7 112	-15.353
5.1.1 Uitkering WW	2 126	2 212	86	2 126	2 212	86	0
5.1.2 Uitkering Wachtgeld	388	401	13	397	401	4	-9
5.2.1 Uitkering ZW	661	666	5	661	666	5	0
5.3.1 Uitkering WAO etc.	6 914	6 979	65	6 914	6 979	65	0
5.3.2 Uitkering partic. verz. ivm arb.ongesch.	306	309	3	306	309	3	0
5.4.1 Uitkering AOW	17 035	16 654	- 382	16 998	16 609	- 389	-8
5.4.2 Uitkering Anw	1 196	1 185	- 11	1 196	1 185	- 11	0
5.4.3 Uitkering pensioen, overig	20 035	20 220	185	20 072	20 265	193	8
5.2.1 Premie WW: uitkeringsinstantie	168	183	15	168	183	15	0
5.2.2 Premie WAO: uitkeringsinstantie	685	700	15	711	700	- 11	-26
5.2.4 Premie ZFW,Zvw: uitkeringsinst.	545	803	258	545	803	258	0
6.1.1 Uitkering bijstand	3 711	3 613	- 98	3 711	3 613	- 98	0
6.1.2 Uitkering bijstandsgrelateerd	1 062	1 095	33	1 149	1 177	28	-5
6.2.4 Premie ZFW,Zvw: bijstandsinstantie	273	264	- 9	273	264	- 9	0
6.3.1 Uitkering kinderbijslag	2 754	2 912	158	2 754	2 912	158	0
6.4 Uitkering studietoelage	1 307	1 276	- 31	1 307	1 276	- 31	0
7.1 Huurtoeslag/subsidie	1 453	1 416	- 37	1 366	1 334	- 32	5
7.2 Rijksbijdrage eigen woning	80	81	1	80	81	1	0
7.2 Tegemoetkoming studiekosten	438	426	- 12	438	426	- 12	0
8 Overdracht ontvangen van huishouden	450	447	- 3	450	447	- 3	0
9. BRUTO-INKOMEN	268 532	291 249	22 717	289 841	297 170	7 330	-15.387
10 Overdracht betaald aan huishouden	460	457	- 3	460	457	- 3	0
11.1.1.1 Premie WW tlv werknemer	3 179	4 086	907	3 751	4 086	335	-572
11.1.1.2 Premie WW tlv werkgever	3 096	3 930	833	3 096	3 930	833	0
11.1.1.3 Premie WW tlv uitkeringsontvanger	129	145	16	138	145	8	-9
11.1.1.4 Premie WW tlv uitkeringsinstantie	168	183	15	168	183	15	0
11.3.1.2 Premie WAO,WIA: werkgever	8 710	10 767	2 057	10 051	10 767	716	-1.341
11.3.1.4 Premie WAO,WIA: uitkeringsinst.	685	700	15	711	700	- 11	-26
11.3.1.5 Premie soc. verz. arb.ongesch., bovenwett.	1 324	1 048	- 276	1 505	1 048	- 457	-181
11.3.2 Premie partic. verz. voor ziekte/arb.ongesch.	1 412	1 455	43	1 412	1 455	43	0
11.3.3 Premie soc. verz. arb.ongesch. (WAZ)	29	799	770	764	799	35	-735
11.4.1.1 Premie pensioen tlv werknemer	0	5 488	5 488	5 891	5 488	- 403	-5.891
11.4.1.2 Premie pensioen tlv werkgever	0	12 998	12 998	13 960	12 998	- 962	-13.960
11.4.2 Premie pensioen, partic.verz.	4 006	4 060	54	4 006	4 060	54	0
11.4.3 Premie pensioen, volksverz. (AOW/Awn)	21 518	21 494	- 23	21 518	21 494	- 23	0
12.1.1 Premie zkv (ZFW/Zvw) tlv werknemer	1 056	1 350	293	1 056	1 350	293	0
12.1.2 Premie zkv (ZFW/Zvw) tlv werkgever	3 832	4 897	1 065	3 832	4 897	1 065	0
12.1.3.1 Premie zkv (ZFW/Zvw) tlv uitk.ontvanger	1 430	1 373	- 57	1 430	1 373	- 57	0
12.1.3.2 Premie zkv (ZFW/Zvw) tlv uitk.ontvanger	75	72	- 3	75	72	- 3	0
12.1.4.1 Premie zkv (ZFW/Zvw) tlv uitk.instantie	545	803	258	545	803	258	0
12.1.4.2 Premie zkv (ZFW/Zvw) tlv uitk.instantie	273	264	- 9	273	264	- 9	0
12.1.5 Premie zkv (ZFW/Zvw) over overig inkomen	178	164	- 14	178	164	- 14	0
12.1.6.1 Premie zkv (ZFW/Zvw) nominaal	1 408	1 669	261	1 408	1 669	261	0
12.2 Premie ziektekostenverz.: partic.verz.	6 004	4 726	-1 277	6 004	4 726	-1 277	0
12.3 Premie ziektekostenverz.: volksverz. (AWBZ/WIz)	12 988	12 917	- 70	12 988	12 917	- 70	0
13.1 Belasting op inkomen	23 918	25 191	1 273	23 918	25 191	1 273	0
14. BESTEEDBAAR INKOMEN	172 109	170 213	-1 896	170 703	176 134	5 431	7.327

Een inventarisatie op huishoudensniveau laat zien dat het besteedbaar inkomen bij ruim een kwart van de huishoudens hooguit 100 euro verschilt voor het jaar 2000 uit de A- en B-reeks. De wijziging in de methodiek voor het vaststellen van het spaarloon leidde bij sommige groepen tot een lager, bij andere groepen tot een hoger besteedbaar inkomen. Voor bijna 30 procent van de huishoudens (cases) met zelfstandigen lag het besteedbaar inkomen in 2000 volgens de B-reeks 5000 euro of meer boven dat van de A-reeks. Dit is mede het gevolg van het hierboven genoemde verschil in de gehanteerde gegevensbestanden van de Belastingdienst.

7.2.4 Huishoudens naar hoogte verschil ¹⁾ in besteedbaar inkomen, 2000 na herziening

	Totaal	waaronder met voornaamste inkomensbron					
		Inkomen als werk- nemer	Inkomen als zelf- standige	Uitkering werkloos- heid	Uitkering arbeids- ong.-heid	Pensioen	Bijstand e.d.
	<i>case</i>						
TOTAAL ²⁾	81.137	50.271	6.572	721	2.993	15.269	3.560
waarvan met verschil in besteedbaar inkomen	%						
-5000 en lager	1	1	2	1	0	0	0
-5000 tot -1000	10	13	3	3	3	7	3
-1000 tot -500	13	16	5	9	7	8	5
-500 tot -100	11	13	5	15	11	10	9
-100 tot 100	27	19	20	43	53	39	62
100 tot 500	11	11	8	11	11	14	9
500 tot 1000	12	13	7	8	7	14	6
1000 tot 5000	11	11	19	8	8	8	6
5000 en hoger	5	4	29	3	1	1	0

1) Bedrag volgens B-reeks minus dat van A-reeks.

2) Huishoudens met gelijke samenstelling in A- en B-reeks.

7.3 Equivalentieschaal

Voor het vergelijkbaar maken (standaardiseren) van het besteedbaar inkomen van huishoudens van verschillende grootte en samenstelling wordt gebruik gemaakt van een equivalentieschaal. Standaardiseren gebeurt door het besteedbare huishoudensinkomen te delen door een factor die uitdrukt hoe groot het schaalvoordeel is bij het voeren van een gemeenschappelijke huishouding. Hierbij is het eenpersoonshuishouden als norm gekozen. Voor deze huishoudens is de equivalentiefactor gelijk aan 1. Voor de meest voorkomende groepen zijn de equivalentiefactoren op empirische wijze vastgesteld. Voor de reeks 1977-2000 zijn naderhand equivalentiefactoren toegevoegd die bepaald zijn op basis van het Budgetonderzoek 1990-1995 (CBS, 1998). De equivalentieschaal in de reeks 2000-2014 is gebaseerd op gegevens van het Budgetonderzoek van de jaren 1995-2000 (zie CBS, 2004). Deze laatste schaal is ook gebruikt voor de jaren 2011-2017 van de C-reeks. Met ingang van 2018 is het besteedbaar inkomen gestandaardiseerd met een recent herziene equivalentieschaal (zie CBS, 2020b), waardoor bij sommige groepen een breuk in de reeks van het gestandaardiseerde inkomen is ontstaan.

Voor diverse huishoudentypen is de *gemiddelde* equivalentiefactor voor het jaar 2000 uit de A- en B-reeks in tabel 7.3.1 opgenomen. Voor het totaal bedraagt het verschil 1,6 procentpunt. Dit verschil is enerzijds toe te schrijven aan het wat hogere aantal personen per huishouden in de reeks 2000-2014 (zie paragraaf 7.1), anderzijds aan verschillen in de equivalentiefactor tussen de A- en B-reeks die voor veel voorkomende huishoudens kan oplopen tot -3 en 3 procentpunt.

7.3.1 Equivalentiefactor en gestandaardiseerd inkomen, gemiddeld per huishouden, 2000

	Equivalentie factor			Gest.ink. voor revisie			Gest.ink. na revisie		
	A	B	verschil	A	B	verschil	A	B	verschil
<i>1000 euro</i>									
Totaal	1,400	1,415	0,016	17,4	17,4	0,0	17,3	18,0	0,7
waarvan									
Alleenstaande	1,000	1,000	0,000	14,8	14,6	-0,2	14,8	15,1	0,4
Paar zonder kinderen	1,380	1,370	-0,010	20,4	20,3	-0,1	20,3	20,9	0,6
Paar met kinderen	1,869	1,879	0,010	18,2	18,2	-0,1	18,0	18,9	0,9
Eenoudergezin	1,478	1,473	-0,005	14,2	14,6	0,4	14,1	14,9	0,8
Overig meerpersoonshh.	1,974	1,857	-0,117	18,6	18,6	0,0	18,4	19,2	0,7

In principe betreft een empirisch vastgestelde equivalentieschaal zich op een zekere periode. Om die reden is daarom niet gestreefd naar één schaal voor de gehele periode 1977-2014. Alternatieve schalen zijn op basis van gegevens van de personen (aantal, leeftijd en positie in het huishouden) die tot een huishouden behoren, desgewenst eenvoudig aan de bestanden toe te voegen.

8. Breuk in 2011

In Bos en Lok (2019) is uitvoerig ingegaan op de breuk tussen de niet-herziene IPO-reeks en de IIV-reeks. In dit hoofdstuk wordt deze exercitie niet opnieuw gedaan, maar wordt vooral stilgestaan bij het effect van de herzieningen die nu zijn doorgevoerd in de IPO-reeks. Het jaar 2011 wordt hiervoor als uitgangspunt genomen.

8.1 Inkomensbreuk

De herziening van het inkomen betreft voor 2011 slechts enkele posten. De voornaamste verbetering betreft de opwaardering van de netto-economische huurwaarde met in totaal ruim 14 miljard euro. Voor de meeste huishoudens kent de huurwaarde nu voor 2011 (en volgende jaren) hetzelfde bedrag in het IPO als het in IIV is (zie paragraaf 4.3). Deze herziening treft veel huishoudens: de meerderheid van de huishoudens (zo'n 57 procent) bezat in 2011 een eigen woning.

Ook de inkomsten uit overig onroerend goed zijn nu voor de jaren 2000-2014 op een vergelijkbare manier als in de IIV-reeks geraamd (zie paragraaf 4.4). Dit heeft geleid tot een opwaartse bijstelling met 2,3 miljard euro. Dit hogere bedrag komt enerzijds tot stand doordat het gemiddeld bedrag aan inkomsten 1000 euro hoger geraamd is en anderzijds doordat het aantal huishoudens met deze inkomsten bijna 300 duizend hoger kwam te liggen.

Als derde inkomensbestanddeel met een groter effect op het besteedbaar inkomen kan de correctie van het bedrag van de studietoelage genoemd worden (zie paragraaf 4.11). Voor de ruim 900 studenten is het bedrag aan studietoelage met 620 miljoen euro neerwaarts bijgesteld.

De kloof tussen de IPO-reeks en de IIV-reeks is na herziening een flink stuk kleiner geworden. Zo bedroeg het relatieve verschil in het primair inkomen voor herziening 6,7 procent en na herziening 1,8 procent. Voor het besteedbaar inkomen was dit respectievelijk 8,2 en 2,1 procent. De resterende verschillen tussen IPO en IIV zijn voornamelijk toe te wijzen aan het verschil in populatie (respectievelijk ultimo en begin van het jaar), en aan het afknotten van hoge bedragen in het IPO, zoals bijvoorbeeld bij het inkomen uit aanmerkelijk belang. Het verschil in het gemiddeld besteedbaar inkomen tussen de IPO- en IIV-reeks bedroeg in 2011 voor revisie 3.300 euro. Na revisie kwam dit verschil uit op 1.100 euro.

8.1.1 Inkomensbreuk in 2011, voor en na revisie

	Voor revisie			Na revisie			Mutatie in net verschil
	IPO	IIV	verschil	IPO	IIV	verschil	
1.1.1.1 Loon werknemer	196.808	197.565	757	196.808	197.565	757	0
1.1.1.2 Loon ambtenaar	32.842	33.263	421	32.842	33.263	421	0
1.1.2 / 2.2.2 Loon in natura	3.432	3.652	220	3.432	3.652	220	0
1.2.1 Premie WW,nWW: werkgever	8.038	8.031	-7	8.038	8.031	-7	0
1.2.2 Premie WAO,WIA: werkgever	10.816	10.798	-18	10.816	10.798	-18	0
1.2.3 Premie pensioen: werkgever	25.239	25.410	171	25.239	25.410	171	0
1.2.4 Premie ZFW,Zvw: werkgever	12.706	12.672	-34	12.706	12.672	-34	0
2.1 Inkomen zelfstandig ondernemer	26.859	27.652	793	26.859	27.652	793	0
2.2 Inkomen directeur-grotaandeelhouder	12.902	12.949	46	12.902	12.949	46	0
2.3 Inkomen overige zelfstandige	2.663	2.643	-20	2.663	2.643	-20	0
3.1.1.1 Rente van banktegoeden	5.096	5.233	138	5.096	5.233	138	0
3.1.1.2.1 Rente van obligaties	703	734	31	708	734	26	-5
3.1.1.2.2 Dividend van aandelen	1.205	1.229	24	1.205	1.229	24	0
3.1.2.1 Inkomsten uit eigen woning	11.153	25.846	14.693	25.551	25.846	295	-14.398
3.1.2.2 Inkomen uit onroerend goed, overig	811	3.619	2.808	3.160	3.619	460	-2.349
3.1.4 Inkomen uit aanmerkelijk belang	3.650	6.428	2.778	3.650	6.428	2.778	0
3.1.5 Inkomen uit overige bezittingen	228	369	140	419	369	-51	-191
3.2.1 Betaalde rente, hypotheek eigen woning	32.429	32.727	298	32.429	32.727	298	0
3.2.2 Betaalde rente, studieschuld		217	217		217	217	0
3.2.3 Betaalde rente, overig	2.050	1.340	-710	2.050	1.340	-710	0
4. PRIMAIR INKOMEN	320.672	343.810	23.138	337.615	343.810	6.196	-16.942
5.1.1 Uitkering WW	4.492	4.519	27	4.492	4.519	27	0
5.1.2 Uitkering Wachtgeld	227	272	45	227	272	45	0
5.2.1 Uitkering ZW	1.320	1.338	18	1.320	1.338	18	0
5.3.1 Uitkering WAO etc.	8.278	8.782	504	8.278	8.782	504	0
5.3.2 Uitkering partic. verz. ivm arb.ongesch.	43	54	11	43	54	11	0
5.4.1 Uitkering AOW	27.738	28.583	845	27.738	28.583	845	0
5.4.2 Uitkering Anw	934	921	-13	934	921	-13	0
5.4.3 Uitkering pensioen, overig	37.741	36.984	-757	37.763	36.984	-779	-22
5.4.3 Opgenomen bedrag van de levensloopregeling	165	176	11	165	176	11	0
5.4.3 Secundair inkomen, onbekend	112		-112	112		-112	0
5.2.1 Premie WW: uitkeringsinstantie	441	464	23	441	464	23	0
5.2.2 Premie WAO: uitkeringsinstantie	745	774	29	745	774	29	0
5.2.4 Premie ZFW,Zvw: uitkeringsinst.	1.222	1.210	-12	1.222	1.210	-12	0
6.1.1 Uitkering bijstand	4.129	4.198	69	4.129	4.198	69	0
6.1.2 Uitkering bijstandsgrelateerd	2.035	2.425	390	2.035	2.425	390	0
6.2.4 Premie ZFW,Zvw: bijstandsinstantie	465	499	34	465	499	34	0
6.3.1 Uitkering kinderbijslag	3.218	3.207	-11	3.218	3.207	-11	0
6.3.2 Kindgebonden budget / kindertoeslag	975	970	-5	975	970	-5	0
6.4 Uitkering studietoelage	2.671	1.788	-882	2.050	1.788	-261	621
7.1 Huurtoeslag/subsidie	2.296	2.348	52	2.296	2.348	52	0
7.2 Rijksbijdrage eigen woning	8	11	4	8	11	4	0
7.2 Tegemoetkoming studiekosten	45	46	1	45	46	1	0
8 Overdracht ontvangen van huishouden	547	593	47	547	593	47	0
9. BRUTO-INKOMEN	420.519	443.975	23.456	436.862	443.975	7.113	-16.343
10 Overdracht betaald aan huishouden	685	735	50	685	735	50	0
11.1.1.2 Premie WW tlv werkgever	8.038	8.031	-7	8.038	8.031	-7	0
11.1.1.4 Premie WW tlv uitkeringsinstantie	441	464	23	441	464	23	0
11.3.1.2 Premie WAO,WIA: werkgever	10.816	10.798	-18	10.816	10.798	-18	0
11.3.1.4 Premie WAO,WIA: uitkeringsinst.	745	774	29	745	774	29	0
11.3.1.5 Premie soc. verz. arb.ongesch., bovenwettelijk	157	157		157	157		0
11.3.2 Premie partic. verz. voor ziekte/arb.ongesch.	1.337	1.326	-11	1.337	1.326	-11	0
11.4.1.1 Premie pensioen tlv werknemer	9.381	9.469	88	9.381	9.469	88	0
11.4.1.2 Premie pensioen tlv werkgever	25.239	25.410	171	25.239	25.410	171	0
11.4.2 Premie pensioen, partic.verz.	1.557	1.520	-37	1.557	1.520	-37	0
11.4.2 Premie pensioen, inleg levensloopregeling	746	779	33	746	779	33	0
11.4.3 Premie pensioen, volksverz. (AOW/Awn)	22.457	22.346	-111	22.457	22.346	-111	0
12.1.1 Premie zkv (ZFW/Zvw) tlv werknemer	13.090	13.059	-31	13.090	13.059	-31	0
12.1.3.1 Premie zkv (ZFW/Zvw) tlv uitk.ontvanger	5.132	5.191	59	5.132	5.191	59	0
12.1.3.2 Premie zkv (ZFW/Zvw) tlv uitk.ontvanger	479	515	36	479	515	36	0
12.1.5 Premie zkv (ZFW/Zvw) over overig inkomen	476	488	12	476	488	12	0
12.1.6.1 Premie zkv (ZFW/Zvw) nominaal	17.360	16.965	-395	17.360	16.965	-395	0
12.1.6.2 Zorgtoeslag (-)	4.464	4.526	62	4.464	4.526	62	0
12.3 Premie ziektekostenverz.: volksverz. (AWBZ / Wlz)	16.277	16.368	92	16.277	16.368	92	0
13.1 Belasting op inkomen	43.579	45.094	1.515	43.579	45.094	1.515	0
14. BESTEEDBAAR INKOMEN	246.992	269.012	22.021	263.335	269.012	5.677	-16.343

9. Tot besluit

Onder meer door de toevoeging van eerder ontbrekende premies is de kloof tussen de reeks 1977-2000 en de reeks 2000-2014 een stuk kleiner geworden. Zo is het verschil in het primair inkomen (bruto-inkomen) voor het jaar 2000 verkleind van 22,5 (22,7) naar 7,1 (7,3) miljard euro. Het verschil in besteedbaar inkomen is daarentegen na herziening juist toegenomen en wel van -1,9 naar 5,4 miljard euro.

Voor het jaar 2011 is het verschil tussen de IPO-reeks 2000-2014 en de IIV-reeks vanaf 2011 voor het primair, bruto- en besteedbaar inkomen een stuk kleiner geworden, elk met zo'n 16 miljard euro. De opwaardering van de economische huurwaarde heeft het meest bijgedragen aan de verkleining van de kloof.

Naast de toevoeging van premies en de bijstelling van de huurwaarde, zijn correcties uitgevoerd op diverse andere inkomensbestanddelen. Alle componenten van het besteedbaar inkomen zijn hierdoor vanaf 1997 in de tijd hierbij zoveel als mogelijk vergelijkbaar gemaakt.

Naast de herziening van het inkomen zijn diverse indelingen naar bevolkingsgroepen voor de gehele periode vanaf 1977 op een vergelijkbare wijze beschikbaar gekomen. Met inachtneming van de reeksbreuken in 2000 en 2011 kunnen nu consistente uitkomsten met betrekking tot inkomen voor de gewenste groepen over de gehele periode vanaf 1977 samengesteld worden.

Voor onderzoek naar de inkomens- en vermogensverdeling in Nederland zijn nu microbestanden gereedgekomen die voor alle beschikbare jaren in de periode vanaf 1977 eenzelfde set van variabelen bevat (zie bijlage B).

Referenties

Bos, W. (2007). *Meten van koopkrachtontwikkeling*. Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen. (<https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/onderzoeksomschrijvingen/aanvullende-onderzoeksbeschrijvingen/meten-van-koopkrachtontwikkeling>)

Bos, W., M. van den Brakel en F. Otten (2018). *Meten van inkomen en inkomensongelijkheid*. Statistische Trends, juni 2018. (<https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2018/23/meten-van-inkomen-en-inkomensongelijkheid>)

Bos, W. en R. Lok (2019). *Herziening van de Inkomensstatistiek 2011*. Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire. (<https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2019/21/herziening-van-de-inkomensstatistiek-2011>)

CBS (1989). *Personele inkomensverdeling 1985*. Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage.

CBS (1991). *Jaarboek inkomen en consumptie 1991*. Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage.

CBS (1993). *Personele inkomensverdeling 1990*. Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage.

CBS (1998). *Equivalentiefactoren 1990-1995*. Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen.

CBS (2004). *Equivalentiefactoren 1995-2000*. Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen. (<https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2004/25/equivalentiefactoren-1995-2000>)

CBS (2019). *Armoede en sociale uitsluiting 2019*. Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire. (<https://www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2019/50/armoede-en-sociale-uitsluiting-2019>)

CBS (2020a). *Materiële welvaart in Nederland 2020*. Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire (<https://www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2020/24/materiele-welvaart-in-nederland-2020>)

CBS (2020b). *Wat is mijn koopkracht?* Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire (<https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2008/50/wat-is-mijn-bestedbaar-inkomen->)

Kleijn, J.P. de (2005). *Inkomenseffecten van de belastingherziening 2001*. In: Sociaal-economische trends, 3^e kwartaal 2005. Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen.

Pouwels-Urlings, N. (2021). *Herziening van de Vermogensstatistiek 2006*. Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire. (<https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/discussion-papers/2021/herziening-van-de-vermogensstatistiek-2006>)

Trimp, L. (1996a). *Tien jaar koopkrachtveranderingen 1984-1994*. In: Sociaal-economische maandstatistiek, 1996/1. Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen.

Trimp, L. (1996b). *Inkomens 1959-1994*. In: Sociaal-economische maandstatistiek, 1996/12. Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen.

Universiteit Leiden en CBS (2018). *Samenwerkingsovereenkomst*. Leiden/Den Haag.

Bijlage A. Herziening van het besteedbaar inkomen: een overzicht

De onderstaande tabel geeft een compleet overzicht van de correcties die op bestanddelen van het besteedbaar inkomen zijn aangebracht. Hierbij is verwezen naar de paragraaf waar de herziening besproken is.

Het eerste, bovenste, deel van de tabel laat zien welke correcties zijn aangebracht op het primair inkomen. Zo zijn bijvoorbeeld voor de jaren 1977-1989 premies volksverzekeringen ten laste van de werkgever aan het loon toegevoegd. Voor de jaren 1977-2000 zijn onder meer de pensioenpremies geraamd. Hiervan zijn de premies ten laste van de werknemer opgenomen in het loon, terwijl de werkgeverslasten als een afzonderlijke post zijn vermeld. Beide bestanddelen komen weer terug in het traject bruto-bestedbaar inkomen. Voor de jaren 1977-1989 heeft nog een uitwisseling plaatsgevonden tussen loon van een werknemer in het particulier bedrijf en loon van een ambtenaar. Voor de jaren uit de reeks 2000-2014 zijn forse correcties aangebracht op de economische huurwaarde en inkomsten uit overig onroerend goed.

Het middelste deel van de tabel toont hoe het verschil in het bruto-inkomen voor en na revisie is opgebouwd. Verreweg het grootste deel hiervan is afkomstig van correcties die op het primair inkomen zijn aangebracht. Daarnaast waren grotere bedragen gemoeid met een neerwaartse bijstelling van de bedragen van de studiebeurs Voor de jaren 2006-2011.

Tot slot toont het laatste deel van de tabel de correcties op het besteedbaar inkomen. Voor de jaren uit de reeks 1977-2000 zijn deze correcties per saldo gering: de premies die eerder zijn toegevoegd aan het primair en bruto-inkomen worden in het traject bruto-bestedbaar inkomen weer in mindering gebracht. De correctie op de netto huurwaarde werkt daarentegen ten volle door op het besteedbaar inkomen; in sterke mate geldt dit voor de jaren uit de reeks 2000-2014.

A. Inkomensbestanddelen ¹⁾: verschil voor en na herziening

		1977	1981	1985	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
	zie paragraaf	mln euro									
PRIMAIR INKOMEN, voor revisie		72.549	88.441	96.418	116.962	137.070	145.516	153.041	153.869	155.108	161.625
Primair inkomen, verschil voor en na revisie		9.278	13.589	17.052	15.900	8.316	8.646	8.991	10.018	12.414	13.223
waarvan											
1.1.a Loon werknemer	4.1, 4.2, 4.6	-10.515	-12.308	-9.550	11.468	1.971	2.020	2.200	2.623	3.337	3.190
1.1.b Loon ambtenaar	4.1, 4.2, 4.6	15.808	20.466	21.884	290	1.125	1.144	1.274	1.387	1.420	1.821
1.3.a Premie WAO, WIA: werkgever	4.6	.	.	.	.	.	.	.	.	.	-199
1.3.b Premie pensioen: werkgever	4.6	4.223	5.376	5.374	5.356	6.109	6.238	6.276	6.658	8.112	8.352
2.1 Inkomen zelfstandig ondernemer	4.1	88	147	284	44	.	-35	-15	.	.	.
3.1.1.1 Rente van banktegoeden	4.12			38	2		2	3	3	17	20
3.1.1.2.1 Rente van obligaties	4.12	12	2			1	1	1		1	
3.1.1.2.2 Dividend van aandelen	4.12	36	6	15	21	32	27	29	7	18	24
3.1.2.1 Inkomen uit eigen woning	4.3	-390	-139	-946	-1.136	-984	-822	-601	-690	-623	-21
3.1.2.2 Inkomen uit onr. goed, overig	4.4	16	13	11	9	8	14	12	10	17	23
3.1.4 Inkomen uit aanmerkelijk belang	4.12		8	16	29	35	31	-5	15	18	10
3.1.5 Inkomen uit overige bezittingen	4.12		2	-73	-183	19	10	4	5	98	4
3.2.1 Betaalde rente, hypotheekschuld	4.12	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
3.2.3 Betaalde rente, overige schuld	4.12	-1	-15	.	.	.	-19	-5	.	.	.
Primair inkomen, onbekende oorsprong	4.12	.	.	.	.	.	.	-192	.	.	.
PRIMAIR INKOMEN, na revisie		58.951	75.074	84.285	101.980	111.652	117.561	122.023	125.599	130.301	136.898
BRUTO-INKOMEN, voor revisie		91.933	116.381	131.496	157.683	182.800	193.815	204.778	208.107	210.025	216.693
Bruto-inkomen, verschil voor en na revisie		9.858	14.869	19.440	18.372	8.320	8.649	9.006	10.036	12.432	13.261
waarvan											
Primair inkomen, verschil voor en na revisie		9.278	13.589	17.052	15.900	8.316	8.646	8.991	10.018	12.414	13.223
5.1 Uitkering bij werkloosheid, WW	4.1	32	99	103	168	.	.	.	.	.	.
5.1 Uitkering bij werkloosheid, Wachtgeld	4.1, 4.5, 4.6	.	.	.	64	209	179	16	18	18	44
5.2 Uitkering bij ziekte	4.1	35	57	76	103	.	.	.	.	.	.
5.3 Uitkering bij arbeidsongeschiktheid	4.1	167	431	677	560	.	.	.	.	.	.
5.4.1 Uitk. pensioen: volksverz. (AOW)	4.1, 4.7, 4.8	127	182	290	386	-42	-52	-56	-60	-59	-45
5.4.2 Uitk. pensioen: volksverz. (Anw)	4.1, 4.7	15	12	17	34	21	9	7	10	6	1
5.4.3 Uitk. pensioen: overig	4.1, 4.7, 4.8, 4.9	112	232	495	460	-184	-133	49	50	53	44
5.5 Premie WAO: uitkeringsinstantie	4.6	.	.	.	.	.	.	.	.	.	-6
6.1.1 Uitkering bijstand	4.1	56	159	537	456	.	.	.	.	.	.
6.1.2 Uitkering, bijstandsgerelateerd	4.1, 4.9, 4.10	36	107	264	240	.	.	.	.	.	.
6.4 Uitkering studietoelage	4.11	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
7.1 Huurtoeslag/subsidie	4.10	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
8 Overdracht ontvangen van huishouders	4.12	.	.	-70	.	.	.	.	.	.	.
BRUTO-INKOMEN, na revisie		101.790	131.249	150.936	176.056	191.120	202.464	213.785	218.143	222.457	229.954
BESTEEBAAR INKOMEN, voor revisie		59.456	75.518	85.839	103.169	112.548	118.321	122.782	126.251	130.756	136.839
Besteedbaar inkomen, verschil voor en na revisie		-505	-444	-1.554	-1.189	-895	-760	-759	-651	-455	59
waarvan											
Bruto-inkomen, verschil voor en na revisie		9.858	14.869	19.440	18.372	8.320	8.649	9.006	10.036	12.432	13.261
11.1.1.1 Premie WW tlv werknemer	4.6	.	111	310	202	64	59	92	132	159	402
11.1.1.3 Premie WW tlv uitkeringsontvanger	4.6	.	.	.	4	1	1	2	3	4	15
11.2.1.1 Premie ZW tlv werknemer	4.6	.	31	86	56	37	37	40	45	38	155
11.2.1.3 Premie ZW tlv uitkeringsontvanger	4.6	.	.	.	1	.	.	1	1	1	6
11.3.1.1 Premie arb.ong.heid tlv werknemer	4.6	.	354	993	646	474	471	530	552	501	765
11.3.1.2 Premie arb.ong.heid tlv werkgever	4.6	.	.	.	.	.	.	.	.	.	-199
11.3.1.3 Premie arb.ong.heid tlv uitk.ontv.	4.6	.	.	.	14	5	4	12	14	13	22
11.3.1.4 Premie arb.ong.heid tlv uitk.inst.	4.6	.	.	.	.	.	.	.	.	.	-6
11.3.2 Premie partic. verz. ivm arb.ong.heid	4.12	.	.	.	.	.	.	.	.	.	167
11.3.3 Premie volksverz. ivm arb.ong.heid	4.1	2.728	4.898	8.273	5.558	.	.	.	.	.	.
11.4.1.1 Premie pensioen tlv werknemer	4.6	1.664	2.119	2.044	2.455	2.522	2.596	2.811	3.282	4.059	3.523
11.4.1.2 Premie pensioen tlv werkgever	4.6	4.223	5.376	5.374	5.356	6.109	6.238	6.276	6.658	8.112	8.352
12.1.3 Premie ZFW tlv uitkeringsontvanger	4.12	.	.	.	.	-2	-2	.	.	.	.
12.2 Premie ziektekostenverz.: partic. verz.	4.12	.	.	.	.	6	5	.	.	.	.
12.3 Premie ziektekostenverz.: volksverz.	4.1	1.748	2.424	3.913	5.269	.	.	.	.	.	.
BESTEEBAAR INKOMEN, na revisie		58.951	75.074	84.285	101.980	111.652	117.561	122.023	125.599	130.301	136.898

1) De tabel toont alleen de inkomensbestanddelen die herzien zijn.

A. Inkomensbestanddelen: verschil voor en na herziening (vervolg)

		1996	1997	1998	1999	2000	2000	2001	2002	2003	2004
zie paragraaf											
PRIMAIR INKOMEN, voor revisie		166.022	172.410	181.885	195.257	206.943	229.408	242.527	252.055	254.515	263.896
Primair inkomen, verschil voor en na revisie		14.541	16.017	18.048	19.637	21.274	5.921	10.171	11.241	11.854	12.576
waarvan											
1.1.a Loon werknemer	4.1, 4.2, 4.6	3.403	3.844	3.401	4.862	5.064	.	.	.	.	.
1.1.b Loon ambtenaar	4.1, 4.2, 4.6	1.665	1.887	1.370	1.326	1.580	.	.	.	.	.
1.3.a Premie WAO, WIA: werkgever	4.6	-161	-286	1.268	1.184	1.341	.	.	.	.	.
1.3.b Premie pensioen: werkgever	4.6	9.371	10.576	11.658	12.791	13.960	.	.	.	.	.
2.1 Inkomen zelfstandig ondernemer	4.1				69	-13	-38	.	.	.	.
3.1.1.1 Rente van banktegoeden	4.12	2	5	11	8	10	15	.	.	.	.
3.1.1.2.1 Rente van obligaties	4.12					3	3	4	2	6	2
3.1.1.2.2 Dividend van aandelen	4.12	20	56	134	92	147	149	.	-24	.	.
3.1.2.1 Inkomen uit eigen woning	4.3	136	2	41	-983	-1.087	7.616	8.914	9.330	9.988	10.674
3.1.2.2 Inkomen uit onr. goed, overig	4.4	25	6	46	157	199	164	1.081	1.498	1.492	1.648
3.1.4 Inkomen uit aanmerkelijk belang	4.12	38	69	115	131	48	-2.056	.	222	231	3
3.1.5 Inkomen uit overige bezittingen	4.12		-144	4	.	3	1	172	212	138	248
3.2.1 Betaalde rente, hypotheekschuld	4.12	.	.	.	.	-19	-29	.	.	.	.
3.2.3 Betaalde rente, overige schuld	4.12	-40	.	.	.	.	-38	.	.	.	.
Primair inkomen, onbekende oorsprong	4.12	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
PRIMAIR INKOMEN, na revisie		141.450	147.424	154.146	160.187	170.703	176.134	198.964	207.241	208.684	215.395
BRUTO-INKOMEN, voor revisie		222.435	229.095	238.950	252.659	268.532	291.249	308.404	321.957	329.089	342.137
Bruto-inkomen, verschil voor en na revisie		14.569	16.038	18.088	19.673	21.309	5.921	10.172	11.241	11.855	12.576
waarvan											
Primair inkomen, verschil voor en na revisie		14.541	16.017	18.048	19.637	21.274	5.921	10.171	11.241	11.854	12.576
5.1 Uitkering bij werkloosheid, WW	4.1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
5.1 Uitkering bij werkloosheid, Wachtgeld	4.1, 4.5, 4.6	33	27	10	9	9	.	.	.	.	.
5.2 Uitkering bij ziekte	4.1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
5.3 Uitkering bij arbeidsongeschiktheid	4.1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
5.4.1 Uitk. pensioen: volksverz. (AOW)	4.1, 4.7, 4.8	-39	-37	-41	-43	-37	-45	-19	-5	-13	-14
5.4.2 Uitk. pensioen: volksverz. (Anw)	4.1, 4.7	1	.	1	1	.	.	.	.	6	1
5.4.3 Uitk. pensioen: overig	4.1, 4.7, 4.8, 4.9	38	37	40	42	37	45	19	5	8	12
5.5 Premie WAO: uitkeringsinstantie	4.6	-4	-6	30	28	26	.	.	.	.	.
6.1.1 Uitkering bijstand	4.1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
6.1.2 Uitkering, bijstandsgerelateerd	4.1, 4.9, 4.10	.	21	88	87	87	82	78	79	24	.
6.4 Uitkering studietoelage	4.11	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
7.1 Huurtoeslag/subsidie	4.10	.	-21	-88	-87	-87	-82	-78	-79	-24	.
8 Overdracht ontvangen van huishouders	4.12	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
BRUTO-INKOMEN, na revisie		237.004	245.133	257.038	272.332	289.841	297.170	318.576	333.198	340.944	354.713
BESTEEBAAR INKOMEN, voor revisie		141.188	147.430	154.129	161.292	172.109	170.213	188.792	196.000	196.829	202.819
Besteedbaar inkomen, verschil voor en na revisie		261	-5	17	-1.105	-1.406	5.921	10.172	11.241	11.855	12.576
waarvan											
Bruto-inkomen, verschil voor en na revisie		14.569	16.038	18.088	19.673	21.309	5.921	10.172	11.241	11.855	12.576
11.1.1.1 Premie WW tlv werknemer	4.6	333	367	554	496	572	.	.	.	.	.
11.1.1.3 Premie WW tlv uitkeringsontvanger	4.6	12	10	10	9	9	.	.	.	.	.
11.2.1.1 Premie ZW tlv werknemer	4.6	126	67	.	.	.	.	.	.	.	.
11.2.1.3 Premie ZW tlv uitkeringsontvanger	4.6	4	2	.	.	.	.	.	.	.	.
11.3.1.1 Premie arb.ong.heid tlv werknemer	4.6	656	699	.	.	.	.	.	.	.	.
11.3.1.2 Premie arb.ong.heid tlv werkgever	4.6	-161	-286	1.268	1.184	1.341	.	.	.	.	.
11.3.1.3 Premie arb.ong.heid tlv uitk.ontv.	4.6	17	15	.	.	.	.	.	.	.	.
11.3.1.4 Premie arb.ong.heid tlv uitk.inst.	4.6	-4	-6	30	28	26	.	.	.	.	.
11.3.2 Premie partic. verz. ivm arb.ong.heid	4.12	178	199	143	140	181	.	.	.	.	.
11.3.3 Premie volksverz. ivm arb.ong.heid	4.1	.	.	333	579	735	.	.	.	.	.
11.4.1.1 Premie pensioen tlv werknemer	4.6	3.776	4.399	4.074	5.551	5.891	.	.	.	.	.
11.4.1.2 Premie pensioen tlv werkgever	4.6	9.371	10.576	11.658	12.791	13.960	.	.	.	.	.
12.1.3 Premie ZFW tlv uitkeringsontvanger	4.12	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
12.2 Premie ziektekostenverz.: partic. verz.	4.12	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
12.3 Premie ziektekostenverz.: volksverz.	4.1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
BESTEEBAAR INKOMEN, na revisie		141.450	147.424	154.146	160.187	170.703	176.134	198.964	207.241	208.684	215.395

A. Inkomensbestanddelen: verschil voor en na herziening (slot)

		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	zie paragraaf										
PRIMAIR INKOMEN, voor revisie		271.166	284.211	304.004	312.944	313.176	314.840	320.672	325.594	327.127	339.352
Primair inkomen, verschil voor en na revisie		12.853	13.658	14.628	15.562	16.645	17.034	16.942	17.381	18.815	19.459
waarvan											
1.1.a Loon werknemer	4.1, 4.2, 4.6	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
1.1.b Loon ambtenaar	4.1, 4.2, 4.6	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
1.3.a Premie WAO, WIA: werkgever	4.6	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
1.3.b Premie pensioen: werkgever	4.6	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
2.1 Inkomen zelfstandig ondernemer	4.1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
3.1.1.1 Rente van banktegoeden	4.12	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
3.1.1.2.1 Rente van obligaties	4.12	.	3	1	2	4	3	5	1	.	.
3.1.1.2.2 Dividend van aandelen	4.12	-16	.	-110	.	.	.	.	.	.	-2
3.1.2.1 Inkomen uit eigen woning	4.3	11.043	11.697	12.340	13.258	14.121	14.725	14.398	14.967	16.116	16.606
3.1.2.2 Inkomen uit onr. goed, overig	4.4	1.674	1.786	1.979	2.165	2.249	2.197	2.349	2.404	2.665	2.743
3.1.4 Inkomen uit aanmerkelijk belang	4.12	11	1	.	.	2	.	.	.	.	.
3.1.5 Inkomen uit overige bezittingen	4.12	141	172	418	137	269	109	191	9	34	111
3.2.1 Betaalde rente, hypotheekschuld	4.12	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
3.2.3 Betaalde rente, overige schuld	4.12	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Primair inkomen, onbekende oorsprong	4.12	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
PRIMAIR INKOMEN, na revisie		220.679	230.666	247.956	254.935	259.019	260.286	263.335	266.443	270.340	283.752
BRUTO-INKOMEN, voor revisie		351.959	367.124	388.240	400.783	405.874	411.604	420.519	427.575	434.059	450.383
Bruto-inkomen, verschil voor en na revisie		12.853	13.328	14.217	15.279	16.105	16.543	16.343	17.398	18.824	19.469
waarvan											
Primair inkomen, verschil voor en na revisie		12.853	13.658	14.628	15.562	16.645	17.034	16.942	17.381	18.815	19.459
5.1 Uitkering bij werkloosheid, WW	4.1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
5.1 Uitkering bij werkloosheid, Wachtgeld	4.1, 4.5, 4.6	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
5.2 Uitkering bij ziekte	4.1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
5.3 Uitkering bij arbeidsongeschiktheid	4.1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
5.4.1 Uitk. pensioen: volksverz. (AOW)	4.1, 4.7, 4.8	-12	-11	-9	-1	.	.	.	.	.	.
5.4.2 Uitk. pensioen: volksverz. (Anw)	4.1, 4.7	2	2	.	.	.	.	.	.	.	.
5.4.3 Uitk. pensioen: overig	4.1, 4.7, 4.8, 4.9	11	192	139	141	.	22	22	17	9	6
5.5 Premie WAO: uitkeringsinstantie	4.6	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
6.1.1 Uitkering bijstand	4.1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
6.1.2 Uitkering, bijstandsgerelateerd	4.1, 4.9, 4.10	.	.	.	.	.	.	.	.	.	5
6.4 Uitkering studietoelage	4.11	.	-513	-541	-424	-540	-512	-621	.	.	.
7.1 Huurtoeslag/subsidie	4.10	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
8 Overdracht ontvangen van huishouders	4.12	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
BRUTO-INKOMEN, na revisie		364.812	380.452	402.458	416.062	421.979	428.147	436.862	444.973	452.882	469.852
BESTEEBAAR INKOMEN, voor revisie		207.826	217.338	233.739	239.657	242.914	243.743	246.992	249.045	251.517	264.283
Besteedbaar inkomen, verschil voor en na revisie		12.853	13.328	14.217	15.279	16.105	16.543	16.343	17.398	18.824	19.469
Bruto-inkomen, verschil voor en na revisie		12.853	13.328	14.217	15.279	16.105	16.543	16.343	17.398	18.824	19.469
11.1.1.1 Premie WW tlv werknemer	4.6	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
11.1.1.3 Premie WW tlv uitkeringsontvanger	4.6	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
11.2.1.1 Premie ZW tlv werknemer	4.6	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
11.2.1.3 Premie ZW tlv uitkeringsontvanger	4.6	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
11.3.1.1 Premie arb.ong.heid tlv werknemer	4.6	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
11.3.1.2 Premie arb.ong.heid tlv werkgever	4.6	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
11.3.1.3 Premie arb.ong.heid tlv uitk.ontv.	4.6	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
11.3.1.4 Premie arb.ong.heid tlv uitk.inst.	4.6	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
11.3.2 Premie partic. verz. ivm arb.ong.heid	4.12	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
11.3.3 Premie volksverz. ivm arb.ong.heid	4.1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
11.4.1.1 Premie pensioen tlv werknemer	4.6	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
11.4.1.2 Premie pensioen tlv werkgever	4.6	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
12.1.3 Premie ZFW tlv uitkeringsontvanger	4.12	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
12.2 Premie ziektekostenverz.: partic. verz.	4.12	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
12.3 Premie ziektekostenverz.: volksverz.	4.1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
BESTEEBAAR INKOMEN, na revisie		220.679	230.666	247.956	254.935	259.019	260.286	263.335	266.443	270.340	283.752

Bijlage B. Inhoud van de microbestanden

Een belangrijke nevendoelstelling van het revisieproject was het borgen van de databestanden. Dit gold zowel voor de bestanden vóór herziening waarmee in principe de reeds bestaande publicaties gereproduceerd kunnen worden, als voor de nieuwe, gereviseerde, bestanden die het uitgangspunt zullen gaan vormen voor nieuwe tijdreekstabellen. De herziene bestanden zullen natuurlijk ook bij voorkeur gebruikt gaan worden door interne en externe onderzoekers voor het verrichten van longitudinaal onderzoek.

De oorspronkelijke bestanden bevatten ruim 1500 verschillende variabelen, waarvan vele slechts in één of een beperkt aantal jaren voorkomen. Doel van de borging is ook om het aantal variabelen te beperken. Hierbij zijn de volgende groepen van variabelen geselecteerd.

1. Inkomensvariabelen waaruit het primair- bruto- en besteedbaar inkomen is opgebouwd. Het gaat hier om de bestanddelen zoals die bijvoorbeeld in tabel 2.4.1 zijn vermeld.
2. Veel van de onder 1 genoemde inkomensvariabelen zijn op hun beurt samengesteld uit gedetailleerde variabelen: ook deze zijn in het bestand opgenomen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de uitkering sociale voorzieningen waarvan de uitkering IOAW, IOAZ, BBZ, Wajong, het oorlogs- en verzetspensioen afzonderlijk bekend zijn. Ook de premievariabelen zijn verder te detailleren naar bron waarover de premie geheven is; deze informatie is echter niet voor alle jaren beschikbaar. De gedetailleerde inkomensvariabelen zijn superbruto-inkomens, dat wil zeggen dat zij inclusief alle werknemers- en werkgeverspremies (en loon- en inkomstbelasting) zijn. Om te komen tot de onder 1 genoemde publicatievariabelen moeten nog de premies ten laste van de werkgever in mindering worden gebracht. Deze wijze van presentatie is in analogie met die in de Nationale rekeningen, waar de werkgeverslasten naast het inkomen exclusief de werkgeverslasten vermeld worden. Voor een aantal jaren zijn ook variabelen beschikbaar over de overhevelingstoeslag en het spaarloon; beide zijn in het bruto-inkomen verdisconteerd.
3. Het vermogen en de bestanddelen waaruit dit is opgebouwd. Het vermogen per 1 januari van bijvoorbeeld het jaar 1993 is opgenomen in het bestand met inkomens over het jaar 1992. Vermogen en inkomen hebben in de IPO-bestanden immers dezelfde onderzoekspopulatie (ultimo van het jaar gelijk te stellen met 1 januari van het erop volgende jaar). Het vermogen is beschikbaar vanaf 1 januari 1993. Voor 1 januari 2001 zijn slechts enkele vermogensbestanddelen bekend (reeks 1977-2000) of ontbreken in hun geheel (reeks 2000-2014). Zie paragraaf 2.5. Opgemerkt zij, dat in de IIV-bestanden het vermogen per 1 januari van bijvoorbeeld 2012 is opgenomen in het bestand met inkomens over het jaar 2012. Verder zijn vermogensbestanden met gegevens voor de totale bevolking beschikbaar van 2006.
4. Indelingsvariabelen die in publicaties gebruikt zijn. Het gaat hier onder meer om de samenstelling en de voornaamste inkomensbron van het huishouden en de

sociaaleconomische categorie van de persoon. In de bestanden vóór revisie zijn de toenmalige versies van de indelingen opgenomen. De bestanden na revisie bevatten de nieuwste versies van indelingen die sporen met die uit de IIV-reeks vanaf 2011 (zie hoofdstuk 6).

5. Diverse belastingvariabelen. Naast het belastbaar inkomen gaat het hier om aftrekposten, heffingskortingen e.d. Belastingvariabelen zijn bij de revisie onverlet gelaten. Voor de jaren tot 2000 zijn ook twee variabelen opgenomen met eenmalig inkomen (dat belast werd tegen een bijzonder tarief). Informatie over de aard van het eenmalig inkomen ontbreekt echter. Het eenmalig inkomen is in de reeks 1977-2000 niet in het inkomen geteld.
6. Overige variabelen. Het gaat hier bijvoorbeeld om het ophooggewicht, enkele variabelen die de herkomst van gegevens toelichten, maar ook (alleen voor kernpersonen) om de koopkrachtontwikkeling ten opzichte van het voorafgaande jaar. Van de equivalentieschaal zijn steeds alleen de voor de betreffende periode (1977-2000 resp. 2000-2014) gehanteerde schalen opgenomen (zie paragraaf 7.3). Een belangrijke variabele is onder meer het huishoudensnummer. De personen die in een bepaald jaar een huishouden vormen, hebben hierbij een gelijk, uniek huishoudensnummer gekregen.

In totaal zijn bijna 600 variabelen in elk bestand opgenomen. De bestanden hebben hetzelfde datamodel als de bestanden uit de IIV-reeks. Hierdoor kunnen gemakkelijk cijferopstellingen over de gehele periode vanaf 1977 samengesteld worden. Wel dient rekening gehouden te worden met betrouwbaarheids- en onthullingseisen die sterk verschillen tussen LUI/IPO en IIV. Voor longitudinale analyses ligt voor de hand het jaar 2011 als overgangsjaar tussen IPO en IIV te kiezen (en de IPO-bestanden 2012-2014 dus buiten beschouwing te laten).

In een extra bestand zijn nog circa 50 variabelen bewaard die alleen voor de jaren 2006-2014 beschikbaar waren. Het gaat hier om variabelen die het marginaal belastingvoordeel van aftrekposten, heffingskortingen en vrijstellingen weergeven.

Tot slot zij erop gewezen dat bedragen die voor de jaren tot en met 2001 oorspronkelijk in guldens waren genoteerd, zijn omgerekend naar euro's. Als omrekenkoers geldt 1 euro = 2,20371 gulden.

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopig cijfer
**	Nader voorlopig cijfer
2020–2021	2020 tot en met 2021
2020/2021	Het gemiddelde over de jaren 2020 tot en met 2021
2020/'21	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2020 en eindigend in 2021
2015/'16–2020/'21	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2015/'16 tot en met 2020/'21

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Inlichtingen

Inlichtingen Tel. 088 570 70 70, fax 070 337 59 94
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice.

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2021.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.